

VILNIAUS UNIVERSITETAS

ŠIAULIŲ AKADEMIJA

MUZIKOS PEDAGOGIKOS MAGISTRO STUDIJŲ PROGRAMA

SIMONA SPRANAITYTĖ

**MOKYMO SI MOTYVACIJOS SKATINIMO GALIMYBĖS
NUOTOLINIO MUZIKINIO UGDYMO PROCESĖ: PAAUGLIŲ
POŹIŪRIO ANALIZĖ**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė
prof. dr. Diana Strakšienė

Šiauliai, 2022

**Studijuojančiojo, teikiančio baigiamąjį darbą,
GARANTIJA**

WARRANTY of Final Thesis

Vardas, pavardė <i>Name, Surname</i>	Simona Spranaitytė
Padalinys <i>Faculty</i>	Šiaulių akademija <i>Šiauliai Academy</i>
Studijų programa <i>Study Programme</i>	Muzikos pedagogikos magistro studijų programa <i>Music pedagogy master's degree</i>
Darbo pavadinimas <i>Thesis topic</i>	Mokymosi motyvacijos skatinimo galimybės nuotolinio muzikinio ugdymo processe: paauglių požiūrio analizė Possibilities of Promoting Teaching Motivation in the Process of Distance Music Education: an Analysis of Adolescents` Atitudes
Darbo tipas <i>Thesis type</i>	Baigiamasis darbas <i>Final Thesis</i>

Garantuoju, kad mano baigiamasis darbas yra parengtas sąžiningai ir savarankiškai, kitų asmenų indėlio į parengtą darbą nėra. Jokių neteisėtų mokėjimų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

I guarantee that my thesis is prepared in good faith and independently, there is no contribution to this work from other individuals. I have not made any illegal payments related to this work.

Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos yra pažymėtos literatūros nuorodose.

Quotes from other sources directly or indirectly used in this thesis, are indicated in literature references.

Aš, Simona Spranaitytė, pateikdamas (-a) šį darbą, patvirtinu (pažymėti)

I, Simona Spranaitytė, by submitting this paper confirm (check)

**Embargo laikotarpis
*Embargo Period***

Prašau nustatyti šiam baigiamajam darbui toliau nurodytos trukmės embargo laikotarpį:

I am requesting an embargo of this thesis for the period indicated below:

_____ mėnesių / *months*
(embargo laikotarpis negali viršyti 60 mėn. / *an embargo period shall not exceed 60 months*).

Embargo laikotarpis nereikalingas / *no embargo requested*.

Embargo laikotarpio nustatymo priežastis / *Reason for embargo period:*

Spranaitytė S. Mokymosi motyvacijos skatinimo galimybės nuotolinio muzikinio ugdymo procese: paauglių požiūrio analizė / vadovė prof. dr. D. Strakšienė; Vilniaus universitetas Šiaulių akademija, Edukologijos institutas. – Šiauliai, 2022. – 95p.

SANTRAUKA

Darbe aptariamas paauglių požiūris į mokymosi motyvacijos skatinimo galimybes nuotolinio muzikinio ugdymo procese. Baigiamojo darbo tikslas – ištirti paauglių požiūrį į mokymosi motyvacijos skatinimo galimybes muzikinio ugdymo procese. Darbo tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: aptarti viduriniųjų klasių muzikinio ugdymo sampratą ir turinį; apžvelgti nuotolinio ugdymo ypatumus; išanalizuoti paauglių psichofizinės raidos tarpsnį; atlikti empirinį kiekybinį tyrimą siekiant išsiaiškinti paauglių požiūrį į mokymosi motyvaciją skatinančius veiksnius nuotoliniame ugdyme; atlikti kokybinį tyrimą, siekiant išsiaiškinti mokytojų požiūrį į nuotolinio ugdymo procesą. Tyrimo objektas – muzikos mokymosi motyvacijos skatinimo galimybės nuotolinio ugdymo(si) procese. Tyrimo metodai: švietimo dokumentų, mokslinės ir metodinės literatūros analizė, empirinis tyrimas pagrįstas trianguliacijos metodologiniu principu, derinant kiekybinį ir kokybinį tyrimus: kiekybinis tyrimas – moksleivių anketinė apklausa; kokybinis tyrimas – interviu su muzikos pedagogais. Kiekybinis tyrimas vyko Šiaulių „Romuvos“ progimnazijoje 2022 metų balandžio mėnesį. Kiekybiniame tyrime dalyvavo 176 Šiaulių „Romuvos“ progimnazijos 5 – 8 klasių mokiniai. Kokybinis tyrimas vyko 2022 metų balandžio mėnesį. Kokybiniame tyrime dalyvavo penkios Šiaulių miesto muzikos pedagogės iš skirtingų ugdymo įstaigų.

Išanalizavus mokslinę literatūrą, atlikus kiekybinio ir kokybinio tipo tyrimą, gautos išvados: paauglystės amžiaus tarpsnyje, labai svarbu, kad pats mokymo turinys būtų koncentruotas į paauglio poreikius, interesus, motyvuotų bei skatintų siekti aukštesnių mokymosi rezultatų. Ugdymo turinys turėtų remtis ne kuria nors viena muzikinės veiklos rūšimi, o visų jų kompleksu (dainavimu, muzikos klausymu, solfedžiu, ritmika, grojimu, kūrybinėmis užduotimis). Kiekviena veikla yra svarbi, savaip formuoja paauglio įgūdžius, perteikia žinias. Nuotolinis ugdymas vieniems mokytojams suteikia galimybes veiklą organizuoti kūrybiškai, ieškoti naujų, inovatyvių metodų, kitiems virtualus mokymas yra sunkesnis psichologiškai. Nuotoliniame mokyme norint suorganizuoti muzikos pamoką įdomią, reikšmingą bei kūrybišką, reikia nors truputį įvaldyti IKT gebėjimus, pasitelkti įvairias programėles, leisti vaikams

įtvirtini žinias pasitelkiant žaidimus ar virtualias pratybas. Paauglių amžiaus tarpsnis vadinamas, sunkiu, problemišku, konfliktišku todėl šiame amžiaus tarpsnyje ypatingą reikšmę turi šeima, bendraamžiai ir mokytojai. Mokytojo asmenybės svarba muzikos mokymosi motyvacijai yra labai svarbi. Pedagogai šiame amžiaus tarpsnyje turi padėti mokiniui suprasti ir pažinti save, labiau skatinti pasitikėjimo savimi, palaikyti draugiškus santykius su mokiniais, išklaudyti bei rūpintis jais. Kiekybinio tyrimo duomenys atskleidė, kad mokytojo asmeninės savybės, santykiai su klase ir kiekvienu mokiniu atskirai yra vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių paauglių mokymosi motyvaciją. Tyrimo rezultatai parodė, kad nuotolinėse pamokose, mokytojas turi atsižvelgti į mokinių poreikius, interesus, mėgstamus stilius, taikyti šiuolaikiškus metodus, įvairias mokymosi programėles, skaitmeninį turinį ir pan. Atliktas kokybinis tyrimas parodė, kad nuotolinio ugdymo pradžioje mokytojams buvo sunku psichologiškai, emociškai jie jautė daug streso bei įtampos, trūko gyvo bendravimo su mokiniais, kolegomis. Didžiausi iššūkiai, su kuriais susidūrė mokytojai nuotoliniame ugdyme – išaugęs darbo krūvis, motyvacijos trūkumas, skaitmeninio turinio ruošimas, interneto trukdžiai. Nuotolinio ugdymo metu, mokytojai ištobulino savo IKT gebėjimus, išmoko dirbti su įvairiausiomis programomis, atrado įvairiausių muzikos programėlių, internetinių svetainių, t.y. šiuolaikiškesnių metodų, kurių pagalba sėkmingai motyvuoja paauglius pilnavertiškai dalyvauti muzikinio ugdymo procese.

Spranaitytė S. Possibilities of Promoting Teaching Motivation in the Process of Distance Music Education: an Analysis of Adolescents` Atitudes / supervisor prof. dr. D. Strakšienė; Institute of Education, Šiauliai Academy Vilnius University, - Šiauliai, 2022. - 95p.

SUMMARY

The thesis discusses the attitude of adolescents to the possibilities of promoting learning motivation in the process of distance music education. The aim of the final thesis is to explore the attitude of adolescents to the possibilities of promoting learning motivation in the process of music education. To achieve the goal of the thesis, the following tasks have been set: to discuss the concept and content of music education in middle classes; to review the peculiarities of distance education; to analyse the stage of adolescent psychophysical development; to carry out an empirical quantitative study in order to find out the attitudes of adolescents towards the factors that promote learning motivation in distance education; to carry out a qualitative study to find out the attitude of teachers to the process of distance education. The object of the research is the possibilities of promoting the motivation of music learning in the process of distance education. Research methods: analysis of educational documents, scientific and methodological literature, empirical research based on the methodological principle of triangulation, combining quantitative and qualitative research: quantitative research - questionnaire survey of students; qualitative research - interviews with music teachers. Quantitative research took place in Šiauliai Romuva Progymnasium in April 2022. 176 students of Šiauliai Romuva Progymnasium, grades 5 - 8, participated in the quantitative study. A qualitative study was conducted in April 2022. Five Šiauliai city music teachers from different educational institutions participated in the qualitative research.

After analysing the scientific literature and conducting a quantitative and qualitative research, the following conclusions were reached: during adolescence, it is very important that the curriculum itself is focused on the needs and interests of the adolescent, motivates and promotes higher learning outcomes. The curriculum should not be based on any one type of musical activity, but on a complex of all of them (singing, listening to music, solfeggio, rhythm, playing, creative tasks). Each activity is important, forms the teen's skills in a different way, conveys knowledge. Distance education provides opportunities for some teachers to organize activities creatively, to look for new, innovative methods, for others virtual teaching is more difficult

psychologically. In distance learning, in order to organize a music lesson that is interesting, meaningful and creative, it is necessary to master at least a little bit of ICT skills, use various apps, and allow children to consolidate their knowledge through games or virtual exercises. The age of adolescents is called difficult, problematic, conflicting, so family, peers and teachers have a special significance at this age. The importance of a teacher's personality in motivating music learning is very important. Educators at this age need to help the student understand and get to know themselves, increase their self-confidence, maintain a friendly relationship with students, and listen to and care for them. Quantitative research data revealed that a teacher's personal characteristics, relationships with the class, and each student individually are one of the most important determinants of adolescent learning motivation. The results of the research showed that in distance learning, the teacher must take into account the needs, interests, favourite styles of students, apply modern methods, various learning apps, digital content, etc. Qualitative research showed that at the beginning of distance education teachers had a hard time psychologically, emotionally felt a lot of stress and tension, lack of live communication with students and colleagues. The biggest challenges faced by teachers in distance education are increased workload, lack of motivation, preparation of digital content, and internet barriers. During distance education, teachers perfected their ICT skills, learned to work with a wide variety of programs, discovered a wide variety of music apps, websites, i.e. more modern methods that successfully motivate adolescents to participate fully in the process of music education.

TURINYS

ĮVADAS.....	8
1. VIDURINIŲJŲ KLASIŲ MUZIKINIO UGDYMO CHARAKTERISTIKA.....	12
1.1. Muzikinio ugdymo samprata, tikslai ir uždaviniai.....	12
1.2. Muzikinio ugdymo turinio apžvalga viduriniuosiose klasė.....	17
1.3. Nuotolinio muzikinio ugdymo ypatumai.....	21
1.4. Viduriniųjų klasių muzikinio ugdymo programos sudarymo ypatumai dirbant nuotoliniu būdu.....	24
2. PAAUGLIŲ MOKYMOSI MOTYVACIJOS IR MOTYVACINIŲ INTERESŲ TEORINIS ASPEKTAS.....	28
2.1. Psichofiziologiniai paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumai.....	28
2.2. Paauglių motyvaciniai interesai muzikinio ugdymo kontekste.....	33
2.3. Mokymosi motyvaciją sąlygojantys veiksniai.....	35
2.2.1. Mokytojo asmenybės svarba muzikos mokymosi motyvacijai.....	37
2.2.2. Šeimos įtaka mokinio motyvacijai.....	43
2.2.3. Bendraamžių įtaka mokymosi motyvacijai.....	49
2.2.4. Visuomenės įtaka mokymosi motyvacijai.....	52
2.5. Muzikinio ugdymo metodai, skatinantys paauglių motyvacinius interesus.....	52
3. TYRIMAS. PAAUGLIŲ POŽIŪRIS Į MOKYMOSI MOTYVACIJOS SKATINANČIUS VEIKSNIUS NUOTOLINIAME UGDYME.....	60
3.1. Tyrimo organizavimas: tyrimo imties charakteristika, tyrimo metodika.....	60
3.2. Mokinių anketinės apklausos rezultatų analizė.....	61
4. TYRIMAS. MUZIKOS MOKYTOJOS POŽIŪRIS Į NUOTOLINIO UGDYMO PROCESĄ.....	73
4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	73
4.2. Tyrimo rezultatai.....	74
IŠVADOS.....	83
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	84
PRIEDAS.....	91

Ivadas

Dėl Covid-19 pandemijos pasaulis susidūrė ne tik su išskirtiniais sveikatos ar ekonomikos, bet ir su psichologiniais iššūkiais, kurie labiausiai paveikė mokyklinio amžiaus vaikus. Viena aktualiausių šiandienos mokyklos problemų – paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimas, kurį neabejotinai išprovokavo beveik metus laiko trukęs nuotolinis ugdymas. Atlikta švietimo įstaigų situacijos analizė pandeminiu laikotarpiu (ŠMSM, 2020) parodė, kad mokytojai nuotolinio mokymo metu fiksavo vis dažniau pasireiškiantį moksleivių nenorą mokytis, neprisijungimą į nuotolines pamokas, menkesnį domėjimąsi mokomaisiais dalykais mokykloje ir pan. Mokymosi motyvacija yra svarbus faktorius, nulemiantis kiekvieno moksleivio mokymosi sėkmę. Todėl daugelis autorių – M. Barkauskaitė ir R. Sinkevičienė (2012); L. Bukšnytė ir R. Pukelytė (2009); V. Urnėžienė (2012); V. Indrašienė ir V. Suboč (2010); J. Johns ir B. Woolf, (2006); R. Pintrich ir H. Schunk (2014); J. Moon (2006) ir kt., aptaria veiksnius, kurie įtakoja motyvacijos stoką mokyklose. Tačiau šiandien, pandemijos akivaizdoje, sutrikus darniam ir moksleiviams įprastam mokymo(si) ritmui, pastebimas ne tik nenoras mokytis, bet ir kiti negatyvūs reiškiniai, tokie, kaip stresas dėl apribotų galimybių, nerimas, baimė, sutrikusi sveikata ir kt.

Pasak H. Šečkuvienės ir J. Abramauskienės (2004), mokymosi motyvacijos stoka yra stipriai susijusi su paauglystės laikotarpiu ir muzikos dalyko mokymosi procese pasireiškia bene labiausiai. Mokymas perkeltas į virtualią erdvę, problema, galima sakyti, tik sustiprino. Mokinių motyvacija mokantis muzikos dalyko dar labiau susilpnėjo, mokiniai parado susidomėjimą mokytis.

Mokymosi nesėkmės, mokyklos nelankymas, pamokų praleidinėjimas – tampa kliūtimi siekiant įgyvendinti švietimo sistemos tikslus, užtikrinti mokymąsi visą gyvenimą. Dažniausiai mokiniai meta mokyklą, nenori jos lankyti bei mokytis dėl motyvacijos silpnėjimo. Todėl galima teigti, kad viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl vaiką ištinka mokymosi nesėkmės, yra motyvuotos, nukreiptos į tikslą veiklos stoka. Motyvacija yra ir bus pagrindinė priemonė norint pasiekti gerų mokslo rezultatų bei stiprinti mokinių pažangumą.

Patiriamos nuolatinės mokymosi nesėkmės ir psichologinis diskomfortas mokykloje sutrikdo vaikų mokymosi motyvaciją. Vieni iš jų užsislendžia savyje, bėga iš mokyklos, dar kiti pradeda agresyviai elgtis su mokytojais ir bendraklasiais, atsiranda bendravimo ir bendradarbiavimo problemų (Indrašienė, 2009). Tad mokytojų uždavinys – planuoti, organizuoti ir vykdyti kuo patrauklesnį ugdymo procesą, integruojant jame

kuo daugiau inovatyvių metodų, moksleiviams aktualių ir priimtinių ugdymo formų, skatinančių domėtis muzikos dalyku.

Motyvacija gali būti tiek vidinė, tiek išorinė paskata, kuo geriau atlikti užsibrėžtus savo tikslus. Pasak L. Dubosaitės (2000), motyvacijos dėka galima nustatyti bei paaiškinti, kodėl individas elgiasi vienaip ar kitaip, kodėl atkakliai laikosi vienodo elgesio ar staiga užsimano jį pakeisti. Motyvacija turi būti nuolat stiprinama ir palaikoma, tad naivu tikėtis, kad vieną kartą tinkamai motyvavus žmogų, jis liks motyvuotas visą likusį gyvenimą. M. Barkauskaitė (2006) teigia, kad žmogaus motyvacija susideda iš įvairiausių veiksnių, stimulų – kurie padeda pasiekti tam tikrus užsibrėžtus tikslus. Mokymosi motyvacija yra susieta su gyvenimo prasmės ir žmogiškųjų vertybių įsisąmoninimu. Būtent šiame procese žmogus pats pasirenka savo gyvenimo tikslą, stengiasi jį realizuoti. Panašiai mano ir L. Jovaiša (2007), teigdamas, kad mokymosi motyvacija – vidinių mokymosi paskatų sistema, skatinanti mokinį elgtis taip, kad būtų patenkinti jo poreikiai, pasiekti jam svarbūs tikslai. Anot M. Barkauskaitės (2004) ir Motiejūnaitės (2004), motyvacija yra vienas iš veiksnių, kuris nulemia ne tik moksleivių mokymosi sėkmę, bet ir padeda individui ugdyti saugumo, prierašumo, nusiteikimo siekti užsibrėžtų tikslų bei kitas nuostatas.

J. Moon (2006), atliktame tyrime teigia, kad „gerai besimokantiems paaugliams būdinga stipri vidinė motyvacija, priverčianti sąmoningai mokytis, siekti profesionalių žinių, bei poreikį domėtis įvairiais reiškiniais“ (Moon, 2006, p.14). Tačiau paaugliams, kurie yra silpnesni bei patiria mokymosi nesėkmes – daug svarbesnė tampa išorinė motyvacija: mokytis dėl paskatinimo, pripažinimo, aukštesnio statuso. Anot A. Maslow (2006), vienas svarbiausių motyvacijos aspektų – jos lankstumas, tai yra sugebėjimas reaguoti į pasikeitimus, moksleivių amžių, besikeičiančią elgseną ir poreikius. „Motyvacija yra tai, kas teikia mums energijos, susidomėjimo ir kreipia tam tikra linkme mūsų elgesį. Motyvacija stiprėja tuomet, kai kas nors jaučiasi įvertintas lygiai taip pat, kaip ir aplinkiniai. Ji silpnėja, kai tas asmuo įvertinamas nepakankamai“ (Gaučaitė, 2012, p.13). Pasak R. I. Arendsas (2008) „motyvacijai atsirasti didžiulę galią turi poreikis priklausyti kam nors, laimėti ir poreikis daryti įtaką. Todėl mokinių poreikių nepatenkinimas kelia grėsmę silpnėti mokymosi motyvams, o tai sudaro prielaidas atsirasti neigiamam požiūriui į mokymąsi“ (Arendsas, 2008, p.8). Pedagogai norėdami sėkmingai optimizuoti mokymosi procesą turi išmanyti arba nustatyti, ko vaikas tikisi iš mokytojų (Arendsas, 2008).

Motyvacijos raiška ypač pastebima paauglystėje, nes šiame amžiaus tarpsnyje, dažnai prarandama motyvacija, paaugliams tampa niekas nebeįdomu, prarandamas

noras, susidomėjimas siekti užsibrėžtų tikslų. Paaugliai yra mažiau atsparūs aplinkos stresorių poveikiui, todėl šiame laikotarpyje labai svarbu, kad mokytojai, šeima bei ugdomoji aplinka padėtų ugdytiniams neprarasti motyvacijos. Paauglystės laikotarpis – reikšmingas bei sudėtingas. Gana dažnai šis amžiaus tarpsnis vadinamas sunkiu, pereinamuoju, problemišku, konfliktišku, audrų ir stresų laikotarpiu.

Šiuo periodu, anot A. Petrulytės (2003), H. Šečkusienės (2004), A. Strakšytės (2008), V. Legausko (2013), R. Žukauskienės (2012), L. Steinberg (2008), C.M. Buchanan, J.L. Hughes (2009), S. A. Rathus (2012) ir kt. vyksta visapusiškas paauglio vystymasis, apimantis anatominius – fiziologinius, intelektualinius pokyčius, paauglio požiūrio į įvairius reiškinius formavimąsi ir kt. Tad galima teigti, kad paauglystė yra tarsi nežinios laikas, kai individas patiria daug jausmų, audrų, išgyvenimų, atsiranda norų, siekių, tačiau taip pat nežino, ką reiškia vienas ar kitas dalykas, kaip reikėtų elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Paauglystės laikotarpyje ugdomas vaikas įgyja ne tik naujų charakterio bruožų bei intelekto galimybių, bet ir keičiasi jo prigimtines savybės. Vadinas, ugdymas turi didelę reikšmę žmogaus kokybiniam vystymuisi, mąstymui. Todėl pedagogas turi jam vadovauti, užbėgdamas prigimtiniam vystymuisi už akių. Jeigu ugdytinis nepajėgia savo jėgomis atlikti mokyklinės užduoties, jam geranoriškai turi padėti mokytojas, suteikti mokymosi pagalbą, nes kiekvienas vaikas turi didelių potencialių jėgų siekti vis aukštesnio ir aukštesnio kultūrinio brandumo. Taigi, bet kokio ugdymo sėkmė labai priklauso nuo pedagogo įdėtų pastangų, tikėjimo vaiko galimybėmis, reguliariai teikiamos pagalbos mokiniui ugdymo procese. Tai pasakytina ir apie muzikinį ugdymą. Labai svarbu šiame amžiaus tarpsnyje motyvuoti paauglius, kadangi teigiamas muzikos pedagogo požiūris į ugdytinio galimybes gali prisidėti prie ugdymo sėkmės bei gerų rezultatų. Norint formuoti teigiamą mokymosi motyvaciją reikėtų nepamiršti, kad vienas iš aspektų yra užmegzti ryšį tarp mokinio ir mokytojo.

Atsižvelgiant į išsakytus autorių argumentus apie paauglystės laikotarpį, motyvacijos silpnėjimą, šiame darbe siekiama išryškinti mokymosi motyvacijos skatinimo galimybes nuotolinio ugdymo procese, nes aptartos autorių studijos ir moksliniai darbai neatskleidžia konkrečių paauglių mokymosi motyvacijos aspektų nuotolinio ugdymo(si) kontekste, todėl šiame magistro darbe tai traktuojame kaip itin aktualią ir pedagogikos mokslui reikšmingą problemą.

Tyrimo objektas – muzikos mokymosi motyvacijos skatinimo galimybės nuotolinio ugdymo(si) procese.

Tyrimo tikslas – iširti paauglių požiūrį į mokymosi motyvacijos skatinimo galimybes muzikinio ugdymo procese.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) aptarti viduriniųjų klasių muzikinio ugdymo sampratą ir turinį;
- 2) apžvelgti nuotolinio ugdymo ypatumus;
- 3) išanalizuoti paauglių psichofizinės raidos tarpsnį;
- 4) atlikti empirinį kiekybinį tyrimą siekiant išsiaiškinti paauglių požiūrį į mokymosi motyvaciją skatinančius veiksnius nuotoliniame ugdyme;
- 5) atlikti kokybinį tyrimą, siekiant išsiaiškinti mokytojų požiūrį į nuotolinio ugdymo procesą.

Tyrimo metodai – švietimo dokumentų, mokslinės ir metodinės literatūros analizė, empirinis tyrimas pagrįstas trianguliacijos metodologiniu principu, derinant kiekybinį ir kokybinį tyrimus: kiekybinis tyrimas – moksleivių anketinė apklausa; kokybinis tyrimas – interviu su muzikos pedagogais.

Tyrimo bazė. Kiekybinis tyrimas vyko Šiaulių „Romuvos“ progimnazijoje 2022 metų balandžio mėnesį. Kokybinis tyrimas vyko 2022 metų balandžio mėnesį.

Tyrimo imtis: kiekybiniame tyrime dalyvavo 176 Šiaulių „Romuvos“ progimnazijos 5 – 8 klasių mokiniai. Kokybiniame tyrime dalyvavo penkios Šiaulių miesto muzikos pedagogės iš skirtingų ugdymo įstaigų.

Darbo struktūra: magistro darbą sudaro įvadas, keturi skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas, priedai.

1. VIDURINIŲJŲ KLASIŲ MUZIKINIO UGDYMO CHARAKTERISTIKA

Muzika – tai galia, kuri padeda kurti žmogaus harmoningą gyvenimą, ugdo protą ir jausmus, vysto tas universalias bendrąsias suvokimo formas, kurios sąlygoja žmogaus santykį ne tik su menu, bet ir su visu pasauliu. Muzikinis ugdymas galima sakyti vienas iš svarbiausių moksleivio asmenybės ugdymo grandžių, veiksmingas emocijų, intelektinių, dvasinių bei kūrybinių galių vystymo pagrindas. Muzikos mokymas – švietimas, lavinimas, muzikinis auklėjimas, formavimas, prusinimas, intelekto, dvasios kultūros dalis. Muzikinis ugdymas tikslingas, kai tobulėja ugdytinio estetinė ir dvasinė bei intelektinė sfera.

1.1. Muzikinio ugdymo samprata, tikslai ir uždaviniai

Muzikinio ugdymo tikslas – „išugdyti aukštos dvasinės ir estetiškos kultūros žmogų, suteikiant jam muzikinį išsilavinimą, kurį sudaro: muzikavimas, balso lavinimas, muzikos klausymasis ir estetiškas bei prasmingas jos suvokimas (Jereckaitė, Rimkutė-Jankuvienė, 2010, p. 45). Ugdymo sėkmė ir veiksmingumas galima sakyti priklauso nuo mokytojo dvasingumo, profesionalumo, kompetencijos bei saviraiškos lygmens.

„Muzikinis ugdymas yra tikslingas ugdytojo ir ugdytinių bendravimas muzikos meno vertybių pagrindu siekiant, kad ugdytiniai įsisavintų meninius dvasinius turtus ir išsiugdytų kūrybinės muzikinės raiškos bei interpretavimo meno“ (Rinkevičius, 2002, p.35).

R. Canitano (2014) teigimu, „muzika – tai kalba, kuri padeda mums suprasti gyvenime svarbius dalykus. Ji taip pat gali mums paaiškinti istorinius, politinius, psichologinius, dalykus, kaip literatūra ir vizualinis menas“ (Canitanas, 2014, p. 47).

Muzika tai nepaprastas dalykas. Pasitelkus muzikos terapiją, sergantiems žmonėms, galima suteikti jiems sveikatos, palengvinti jų gyvenimą (Koelsch, Offermanns, Franzke, 2010). „Muzika tarsi bendra tarp visų pasaulio gyventojų kalba. Svarbų vaidmenį muzika atlieka ugdant asmenybę, harmonizuojant žmogaus dvasinį pasaulį – muzika žmogui suteikia imlumo įvairialypei kūrybinei veiklai (Lundqvist, Carlsson, Hilmersson, Patrik, 2009). Galima teigti, kad muzikos mokomasi ne dėl naudos ir ne dėl reikalo, bet dėl to, kad muzika yra menas ir grožis.

Šiuolaikinis muzikinis ugdymas orientuotas į dvasinių, emocinių, meninių, kūrybinių, intelektinių galių ugdymą. Ugdant asmenybę nepakanka suteikti tik informacijos, būtina ir dvasinių galių ugdymas, žmogus turi būti jautrus bei atsakingas, ne tik už save, bet ir kitus (Jereckaitė, 2006).

1 lentelė

Muzikinio ugdymo bruožai klasikinės ir laisvojo ugdymo paradigmos aspektais

Klasikinė ugdymo paradigma	Muzikinio ugdymo turinys	Laisvojo ugdymo paradigma
Ugdymo tikslas	Žinios	Priemonė tikslui siekti
Ugdymo pagrindas	Įgūdžiai ir mokėjimai	Pagrindinis mokinio raiškos įrankis
Nulemta įgytų gebėjimų	Kūrybinė veikla	Raiškos pagrindas
Nepagrindinis ugdymo tikslas	Emocinės vertybinės nuostatos	Ugdymo tikslas

Išskirtini šie muzikinio ugdymo proceso aspektai:

- ugdytinių estetišiai, įspūdžiai bei išgyvenimai (vidiniai bei išoriniai veiksniai, veikla, elgesys, atspindys išorinės veikmės);
- ugdytojų išoriniai veiksmai naudojant muzikos kalbą bei jos estetiškes vertybės;
- ugdytojo veiklos koregavimas bei mokinių reakcijų įvertinimas (Rinkevičiaus, 1998).

Muzikos pamoka galima sakyti pagrindinė vaikų muzikinio auklėjimo ir lavinimo forma bendrojo ugdymo mokykloje. Tad nuo parinktos ugdymo kokybės, turinio, struktūros, metodikos, ugdymo organizavimo principų tiesiogiai priklauso ir muzikinio auklėjimo sėkmė.

Bendrojo ugdymo mokykloje muzikos pamokas, turi būti planuojamos bei vedamos vadovaujantis visais bendraisiais pedagoginiais mokymo ir auklėjimo principais. Iš tiesų muzikos pamokos bendrojo ugdymo mokykloje turi daug specifinių bruožų, kadangi bendrojo ugdymo mokykloje reikia auklėti ir lavinti visus vaikus, nepaisant, kokie jų muzikiniai gabumai, polinkiai, norai, interesai.

Nemažai diskusijų kyla ir dėl muzikinio ugdymo tikslų, uždavinių, ypač galimybių sampratos. Bendrojo muzikinio ugdymo tikslas dažniausiai traktuojamas

gana siaurai. Vieni pedagogai muzikinio ugdymo tikslu laiko išmokyti dainuoti, išlavinti muzikinę klausą, muzikos suvokimo sugebėjimus; kiti – išmokyti įvairių, ne tik dainavimo, bet ir kitų muzikinio veikimo įgūdžių: muzikos rašto skaitymo, grojimo, improvizavimo, muzikos darybos analizės; treči – greta to ir mokinį praturtinti žiniomis apie muziką; ketvirti – ugdyti tautiškumo jausmus, meilę muzikai. Pagal bendrąsias programas (2011) vidurinio ugdymo tikslas – „brandinti dvasines, intelektualines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą, įgijusį bendrųjų ir dalykinių kompetencijų, būtinų sėkmingai socialinei integracijai, profesinei veiklai ir mokymuisi visą gyvenimą asmenį“. Vidurinio ugdymo uždaviniai: „kiekvieno mokinio mokymosi poreikius, užtikrinti dalykų programų pasirinkimo įvairovę; priartinant bendrojo ugdymo turinį prie gyvenimo aktualijų, ugdyti mokymuisi visą gyvenimą reikalingas dalykines ir bendrąsias kompetencijas – žinių, gebėjimų ir nuostatų visumą“ (Bendrosios programos 2011).

Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose (2003) akcentuojama, jog bendrojo ugdymo mokykloje, „ugdymo turinys turėtų sietis su mokinių patirtimi, žadintų norą mokytis, atlieptų jų poreikius ir galias“. Lietuvos švietimo koncepcijoje (2003), taip pat pabrėžiama, jog „ugdymo turinys kiekvienam mokiniui turėtų būti prasmingas, reikalingas, reikšmingas bei atitiktų ugdytinių amžiaus tarpsnio ypatumus“. Tačiau daugelis mokinių muzikos pamokose dažnai pradeda nuobodžiauti, nemėgti mokymo proceso, praranda mokymosi motyvaciją, kadangi jiems pradeda atsibosti vienodi mokymo metodai, pagrįsti faktų įsiminimu, žinių įtvirtinimu, pratimų kartojimu, kurie neskatina kūrybiškumo ir nepateisina moksleivių lūkesčių.

Anot Balevičienės (2006), mokymo tikslas yra atskleisti besimokančiajam pasaulyje egzistuojančius ryšius. Pasak E. Balčyčio (1997) kilniausias muzikinio ugdymo tikslas yra „suteikti tikrovės faktams meninį-emocinį atspalvį, mokyti į tikrovę žiūrėti per teigiamų jausmų ir grožio prizmę“ (Balčytis, 1997, p.51). Dar vienas iš svarbiausių muzikinio ugdymo tikslų, nepamiršti skatinti teigiamas emocijas, slopinti neigiamas. Teigiami jausmai žadina teigiamas mintis bei teigiamus darbus. Tai vienas iš svarbiausių muzikos auklėjimo reikšmių.

Anot Z. Rinkevičiaus (1998) muzikos mokymo tikslai yra šie:

- muzikos mokymu siekti muzikinio auklėjimo tikslo (muzikinės ir bendrosios dvasinės kultūros plėtojimo). Muzikos mokymas nėra savitiksliis procesas; tai priemonė ugdyti kūrybingą, dorą, į dvasingumą idealus besiorientuojančią asmenybę;

- lavinti, brandinti dvasinį, intelektualinį imlumą muzikos ir gyvenimo, kultūros vertybėmis. Todėl siekiama lavinti muzikinius sugebėjimus, gilinti estetinį jausmų pasaulį, muzikinę mąstymo kultūrą;
- lavinti, dainavimo muzikavimo, kūrybinės veiklos mokėjimus ir įgūdžius (Rinkevičius, 1998, p.108).

Galima teigti, kad muzika ne tik auklėja, bet ir lavina žmogų. Muzikos klausymasis moko susikaupti, lavina vaizduotę, padeda sukcentruoti dėmesį, padeda išskaidyti įtampą, moko vaikus ilgiau pabūti emocinėje ir protinėje įtampoje, taip pat ilgiau pabūti tyliai ir ramiai, kas ypač nelengva vaikams. Muzikavimui, kad ir kokia būtų jo forma, reikia tikslios reakcijos, mąstymo ir judesių koordinacijos, muzikavimas moko idealiai tiksliai jausti laiko trukmę, garsų aukštumą, tembrus, garsų stiprumo kaitą.

Apžvelgus keletą muzikinio ugdymo bendrojo ugdymo mokyklose koncepcijų, matyti, kad visomis siekiama daugiau ar mažiau panašių tikslų – mokyti pažinti ir suvokti muziką, kelti visuomenės muzikinį išprusimą. Tačiau mokymo būdai ir pats turinys yra gana skirtingi. Matomas aiškus kurio nors vienos grandies – dainavimo, grojimo, muzikos klausymosi ar muzikos rašto – dominavimas. Tiesa, nė viena sistema visiškai neatmeta kitų muzikinės veiklos formų, tačiau ryškus vienos srities dominavimas savaime menkina kitų reikšmę bei naudą ir jos tampa mažai veiksmingos.

Pasak Z. Rinkevičiaus (1998) siekiant muzikinio ugdymo tikslų bendrojo ugdymo mokykloje reikia įgyvendinti šiuos uždavinius:

- išugdyti meilę muzikai, žavėjimąsi, t.y. teigiamą emocinį santykį su muzikos mene glūdinčiomis estetinėmis, dvasinėmis vertybėmis, nuolatinį norą su ja bendrauti. Anot Z. Rinkevičiaus (1998) tai svarbiausias uždavinys.
- Išugdyti norą ir sugebėjimus dainuoti bei groti elementariaisiais mokykliniais instrumentais;
- padėti mokiniams išprusti muzikos bei su ja susijusios meninės kultūros atžvilgiu;
- išugdyti muzikos suvokimo ir muzikinio mąstymo kultūrą.

(Rinkevičius, 1998, p.75).

Šie uždaviniai įgyvendinami glaudžiai siejant viena su kitu, kompleksiskai jungiant į visumą mokymo, auklėjimo ir lavinimo aspektus.

Anot E. Balčyčio (1997) muzikinio ugdymo uždaviniai yra šie:

- tęsti ir puoselėti lietuvių tautai būdingas dainavimo tradicijas, mokyti dainuoti kasdieniam žmogaus gyvenimui reikalingu lygiu, išugdyti dainavimo poreikį apskritai;
- mokyti klausytis muzikos ir suvokti ją;
- skatinti groti liaudies ir kitais mokyklos sąlygomis tinkančiais muzikos instrumentais;
- mokyti skirti muzikines vertybės;
- muzikos dalykų integruotis į bendrą žmogaus ugdymo sistema; meniškai lavinti, jautrinti žmogų, mokyti kūrybiškai mąstyti, formuoti tautinę pasaulėjautą, ugdyti kilnius dvasinius siekimus, estetinę ir dorovinę kultūrą (Balčytis, 1997).
(E.Balčytis, 1997, p.37).

Pasak V. Krakauskaitės (2000) muzikiniame ugdyme:

- daugiausiai dėmesio reikėtų skirti vaiko asmenybės ugdymui, svarbu nepamiršti skatinti kūrybingumą, vidinių emocijų atskleidimą;
- atsisakyti terorizavimo, pateikti elementarių žinių, analizuojant temą, praktiniam darbui;
- svarbu, kad pats turinys gyvintų pamokas, pati pamokos medžiaga turėtų plėsti vaikų akiratį ir įvairintų pamokos eigą;
- naudoti lietuvių liaudies muzikos pavyzdžių, skiepyti meilę savo kraštui;
(V. Krakauskaitė, 2000, p.85).

Pagal bendrąsias ugdymo programas (2011) muzikinio ugdymo uždaviniai yra šie:

- perimtų Lietuvos ir pasaulio muzikinę kultūrinę aplinką, tradicijas, vertybes, tolerantiškai ir kritiškai vertintų įvairius muzikinius reiškinius;
- plėtotų muzikos kalbos patirtį analizuodami, vertindami ir interpretuodami atliekamus bei klausomus kūrinius; drąsiai išsakytų netikėčiausias idėjas, savarankiškai ir tikslingai įgyvendintų kūrybinius su-manymus; pritaikytų įgytą muzikinę patirtį dalyvaujant kultūriniuose renginiuose ir juos organizuojant;
- dalyvaudami muzikinėje veikloje plėtotų estetinę ir emocinę patirtį.
(bendrosios programos, 2011).

Galima teigti, kad mokyklai sunku pasiekti užsibrėžtų muzikinio ugdymo tikslų, dėl daugelių priežasčių: socialinių, ekonominių, politinių, kultūrinių, filosofinių, psichopedagoginių ir pan. Mokykloje visi be išimties mokiniai mokami muzikos, nesvarbu kokie jų muzikiniai gebėjimai, mokymosi motyvacija ir pan., čia realizuojama bendrojo muzikinio ugdymo uždaviniai.

Apibendrinant galima teigti, kad muzikinis ugdymas yra viena iš svarbiausių ugdymo grandžių. Muzikinio ugdymo dėka žmogus ugdo savo kūrybiškumą, dvasingumą, geru muzikiniu skoniu pasižyminčią asmenybę. Nors ir skirtingų autorių formuluojami muzikinio ugdymo tikslai ir uždaviniai, galima sakyti vis tiek yra gan panašūs vieni su kitais. Tai išugdyti asmenybę gebančią mylėti bei žavėtis muzika. Asmenybė kuriai muzika praturtintų savo asmeninį gyvenimą, gebėtų groti, dainuoti, improvizuoti, kurti, turėtų muzikinę klausą.

1.2. Muzikinio ugdymo turinio apžvalga viduriniuosiose klasėse

Vidurinėsios klasės galima teigti, vienas iš sudėtingiausių muzikos mokymo etapų. Yra įvairių muzikos mokymo metodų, sistemų, kuriose dažniausiai dominuoja kuri nors viena veiklos rūšis, o ne visos kartu. Kompleksiškumas yra būdingiausias mūsų sistemos principas. Kiekviena grandis dainavimas, solfedis, ritmika, grojimas, muzikos klausymas – yra reikšmingos kartu. Jos glaudžiai tarpusavyje susijusios, sudaro vieningą muzikinio auklėjimo ir mokymo sistemą.

Vidurinėsios klasės – vienas sudėtingiausių ir sunkiausių moksleivių mokymo ir auklėjimo etapų. Dėl spartaus šio amžiaus vaikų brendimo, charakterio bruožų kaitos, balso ir bendrosios psichofiziologinės mutacijos bei kitų priežasčių ypač daug problemų kyla mokant muzikos. Tad natūralu, kad apie muzikinio ugdymo viduriniuosiose klasėse tikslus, mokymo turinį, formas, metodus gausu įvairiausių, netgi priešingų požiūrių. Vieni mano, kad šiame vaikų ir paauglių amžiuje turi dominuoti tik dainavimas, kiti – muzikos klausymas, dar kiti – instrumentinis muzikavimas. Yra asmenų, į pirmą vietą keliančių muzikos raštą, solfedžio ritmiką ar net muzikos kūrybą.

„Muzikinis dvasinių gebėjimų ugdymas, glaudžiai susijęs su jaunosios kartos estetinė, etinė saviraiška, vertybių pasirinkimu, bendrojo lavinimo mokykloje visada kėlė ir kelia daug nelengvų klausimų muzikos programų sudarytojams, vadovėlių, metodikos priemonių autoriams, muzikos mokytojams.“ (Rinkevičius, 2002, p. 13).

Pasak E. Balčyčio (2000), muzikinis tikslas viduriniuosiose klasėse yra „suteikti bendrą, kasdieniniam žmogaus gyvenimui reikalingą muzikinį išsilavinimą, muzikos priemonėmis ugdyti estetinę – emocinę kultūrą, aukštus idėjinius ir dorovinius siekius“. Kiekviena moksleivių amžiaus pakopa turi savų bruožų. Viduriniuosiose klasėse žaidybinį pradą iš lėto keičiasi gilesnis muzikos pažinimas. Šio amžiaus mokiniai jau sugeba atidžiau sekti muzikinės minties plėtojimą, įsiklausyti į muzikos elementus ir jos visumą. Tačiau jų meniniai, emociniai išgyvenimai taip pat nėra labai gilūs ir stiprūs.

Pagrindiniai muzikos mokymo viduriniuosiose klasėse uždaviniai, kuriuos nusakė

E. Balčytis (2000), nesikeičia:

- išmokyti visus mokinius intonuoti,
- išlavinti balsą,
- visapusiškai lavinti muzikinę klausą,
- išmokyti dainuoti vienu, dviem ir kiek įmanomą, trimis balsais,
- išmokyti pakankamai liaudies, pionieriškų, patriotinių, proginių dainų,
- išmokyti elementariai groti mokykliniais muzikos instrumentais,
- išmokyti klausytis vidutinio sudėtingumo muzikos, girdėti jos audinį, žinoti pagrindinius muzikos žanrus, formas, stilius, mokytis giliai įsijausti į muziką, suvokti jos turinį

Anot E. Balčyčio (2000) muzikinis ugdymas bendrojo ugdymo mokyklose, turi remtis ne kuria nors viena muzikinės veiklos rūšimi, o visų jų kompleksu. Pirmiausia meninio dainavimo ir prasmingo muzikos klausymosi bei jos suvokimo ugdymo reikšmė.

Vienas pagrindinių dalykų dirbant vidurinėse klasėse pagal aptariamą sistemą, yra tam tikra mokymo formų pusiausvyra. Anot E. Balčyčio (1986) „ugdant vaikų muzikinius gebėjimus, muzikos suvokimą, vienodai reikalingos visos muzikinės veiklos formos ir muzikos klausymasis, ir meninis dainavimas, ir intonacinės klausos lavinimas, ir ritminės klausos lavinimas, ir muzikavimas“. Galima sakyti visi jie savaip lavina muzikinius gebėjimus, formuoja praktinius įgūdžius. Reikia siekti, kad muzikos pamokos būtų kompleksinės, kad pamokoje būtų praktikuojama ne viena, o kelios muzikinės veiklos, taip mokiniai nepraras susidomėjimo muzikos pamokoms.

Sudarant viduriniųjų klasių mokymo programą, buvo stengtasi mokinius supažindinti su įvairiausių muzikos žanrų kūriniais, pradedant liaudies daina ir baigiant simfonija. Žanrų mokymas taip pat nuoseklus:

- V klasėje supažindinama su paprasčiausiais žanrais: liaudies daina, šokiu, liaudies instrumentine muzika, maršais, siuita, opera, baletu, simfonija.
- VI klasėje akcentuojama homofoninė muzika ir būdingiausi jos žanrai. Nagrinėjami lyrinio pobūdžio nedidelės apimties kūriniai: lopšinė, noktiurnas, barkarolė, serenada, svajonė, taip pat variacijos ir rondo.
- VII klasėje dėmesys sutelktas į polifoninę muziką. Čia nagrinėjami sudėtingiausi muzikos žanrai: fuga, kantata, oratorija, simfonine poema, instrumentinis orkestras.

- VIII klasėje nuo žanrų pereinama prie bendrų žinių apie muzikos epochas ir stilius. Taip pat šioje klasėje detalai išnagrinėjamos lengvosios muzikos rūšys ir dar kartą, bet jau iš esmės, gilinamasi į simfoniją.

Pagal bendrąsias programas (2008) „5 – 6 klasėse turinio formavimo pagrindas šiame ugdymo konkente – muzikos įvairovės suvokimas ir sąvokų įvaldymas. 5 – 6 klasėje mokiniai mokosi vartoti muzikos sąvokas. Taisyklingai kalbėti apie muziką mokomasi tiek muzikuojant, tiek klausant muzikos, nuolat apmąstant, vertinant savo veiklą ir diskutuojant apie ją. Mokiniai skatinami pajauti įvairių muzikos kūrinų ypatybes ir tiksliai jas nurodyti. 7–8 klasės turinio formavimo pagrindas šiame ugdymo konkente – populiariosios muzikos fenomenas, populiariosios ir akademinės muzikos sąsajų paieška“ (bendrosios programos 2008).

V. Krakauskaitė (2000) teigia, kad muzikos mokymo sistemoje turi būti aprėpiami įvairūs muzikos mokymo komponentai:

- ugdoma muzikinė klausa;
- ritmo pajautimas;
- muzikinė atmintis;
- judesių raišką;
- formuojamas balsas;
- kūrybiškumas ugdomas pasitelkiant judesius, muzikinius žaidimus, dainuojant ir improvizuojant.

Pasak V. Krakauskaitės (2000), svarbu muzikos pamokose nepamiršti dainuoti lietuvių liaudies dainų, mokiniai turi progą pajauti lietuvių liaudies melodijų grožį, pamilti jas, taip mokiniai susipažįsta su lietuvių buitimi, tradicijomis, papročiais. Anot autorės dainavimas – muzikos pamokoje tampa bendrojo muzikinio auklėjimo gija, jungiančia visus kitus pamokos elementus. Tačiau nereikėtų pamiršti ir muzikos klausymo, kuris turi didžiulį lavinamąjį ir auklėjamąjį poveikį, pasak autorės pasitelkdami muzikos klausymą pamokų metu, mokiniai išmoksta skirti muziką pagal nuotaiką, tempą, tembrą ir pan. Nuolat ugdo nuolatinį vaikų dėmesį, meilę muzikai, lavina estetinį skonį. Vertinant V. Krakauskaitės metodinę sistemą galima išskirti, kad autorė sieka ne tik dėstyti muzikos teoriją pamokų metu, o įdomiai, suprantamai, nuosekliai pateikti vaikams žinias, remiantis žaidimais. Svarbu, kad muzikos mokymo turinys būtų integruojamas į kitų mokymo dalykų turinį. Todėl mokymo turinį sudaro gausybės įvairių žinių teikimas, dainavimo įgūdžių mokymas, muzikos rašto mokymas, garso savybių aiškinimai ir t.t.

Anot Z. Rinkevičiaus (1998), muzikos mokymo turinį bendrojo lavinimo mokykloje sudaro šie pagrindiniai elementai:

1. Teigiami emociniai – vertybiniai mokinio santykiai su muzikos menu, jo estetinių – humanistinių, dvasiniu turiniu, jo pozityvus požiūris į muzikos pažinimą.
2. Praktinių ir intelektualinių muzikinių mokėjimų ir įgūdžių sistema. Šio mokymo turinio elemento realizavimas – itin sudėtingas ir daug pedagoginio darbo sąnaudų reikalaujantis procesas. Mokėjimų ir įgūdžių kaip mokymo turinio paskirtis trejopa: a) jie, paremti gabumai ir sugebėjimai, juo kartu ir tobulina;
b) muzikos atlikimo patirtis padeda geriau suprasti ir įvertinti profesionalių muzikos atlikėjų meistriškumą ir muzikos estetinę-dvasinę raišką;
c) sudaro galimybę nors ir elementariu lygmeniu reprodukuoti muzikos menines vertybes.

(Z. Rinkevičiaus (1998) p.103).

Galima sakyti šiomis dienomis vadovėlių medžiaga suprantamumo atžvilgiu yra pakankamai diferencijuota – mokytojai turi progos repertuarą pasirinkti pagal klasės pajėgumą. Kiekvienas kūrinys turi ne tik atitikti moksleivių lygį, bet ir praturtinti jų žinias, meninį suvokimą, įgūdžius, kitaip nebus pažangos, mokymas pasidarys netikslingu.

Viduriniųjų klasių programoje ir vadovėliuose taip pat gausu įvairiausių kūrybinių užduočių: vaikams siūloma sugalvoti, kaip įdomiau atlikti daineles, sugalvoti ritminius pritarimus melodijoms, rasti melodijų pabaigas, parinkti tinkamiausius instrumentus, iš klausos priderinti melodijai antrą balsą. Tačiau reikėtų nepamiršti kad interneto platybėse taip pat gausu įvairių programėlių, kurios lavina vaiko muzikinius gebėjimus, padeda įtvirtinti įgyta žinias.

Improvizavimas taip pat vienas iš tinkamiausių kūrybiškumo principo formų. Mokytojas visą laiką improvizuoja solfedžio užduotis, rodydamas rankų ženklais. Panašiai improvizuoja mokiniai, sugalvoja savo melodijas, ekspromtu kuria melodijas parinktiems arba pačių sugalvotiems žodžiams.

Kompleksinio mokymo sąlygomis turi būti išsaugotas kiekvienos mokymo grandies teminis specifiškumas. Viduriniuosiose klasėse mokymo turinys nėra griežtai skirstomas į bendrą pavadinimą turinčias ir po lygiai laiko (mėnesį, trimestrą) apimančias temas. Teminį planavimą ir temų pavadinimus pirmiausia lemia atskirų grandžių specifika bei mokinių muzikinių žinių ir įgūdžių lygis.

Taigi, viduriniuosiose klasėse yra vienas sunkiausių ir sudėtingiausių mokymo etapų, todėl vieni mano, kad šiame vaikų ir paauglių amžiuje turi dominuoti tik dainavimas, kiti – muzikos klausymas, dar kiti – instrumentinis muzikavimas. Tačiau šiame amžiaus tarpsnyje ugdymo turinys turi remtis ne kuria nors viena muzikinės veiklos rūšimi, o visų jų kompleksu, tuomet muzikinis ugdymas taps veiksmingu ir sėkmingu.

1.3. Nuotolinio muzikinio ugdymo ypatumai

„Nuotolinis mokymas – mokymo proceso organizavimo būdas, kai mokiniai ir mokytojai, būdami skirtingose vietose, naudodami IKT priemones, bendrauja tarpusavyje mokymo tikslams pasiekti“ (ŠMSM, 2020, p.6).

Pedagogams teko susidurti su iššūkiu – kaip toliau mokyti kiekvieną vaiką. Visiems kartu teko ieškoti optimaliausių sprendimų, kaip sėkmingai organizuoti nuotolinį mokymą. Kaip optimizuoti mokinio mokymosi krūvius, kaip nepavėluotai, laiku užtikrinti mokymosi pagalbą, padėti mokiniui reikalingu metu. Vienoms mokykloms nuotolinis ugdymas buvo naujovė, iššūkis, kitos buvo kur kas geriau pasirengusios, pasiruošusios šiam procesui.

Galima teigti, kad daugelį mokymosi metodų galima perkelti į virtualiąją erdvę. Tačiau buvo visokiausių nuomonių apie nuotolinį ugdymą. Vieni mano, kad nuotolinis ugdymas įnešė daugiau atradimų nei praradimų, mokiniai tapo labiau savarankiškesni, teko išmokti prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių, sąlygų, išmokti prisijungti laiku į pamoką ir pan.

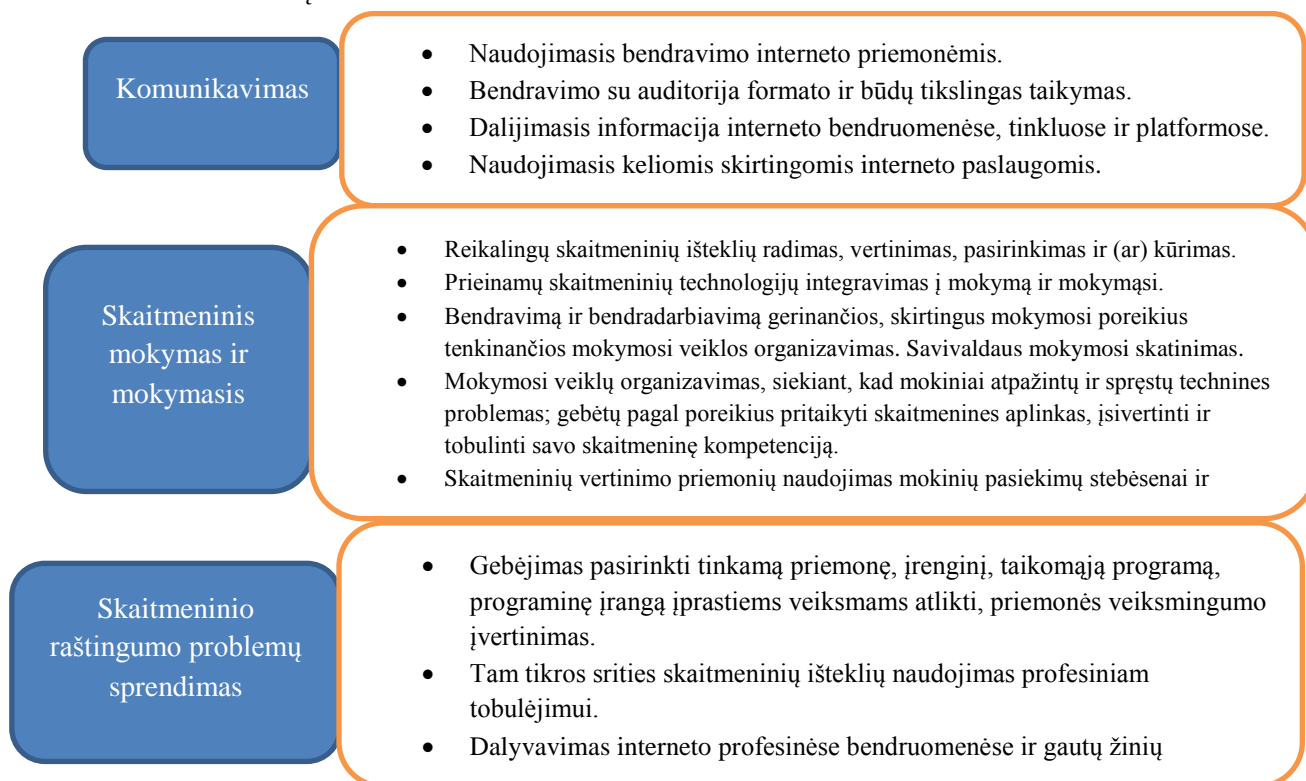
Nuotolinis ugdymas suteikia galimybes veiklą organizuoti kūrybiškai, ieškoti naujų, inovatyvių metodų, kurie skatintų aktyviai veikti, sudominti mokinius, tobulinti ir atskleisti save, pažinti artimą aplinką bei ugdyti kūrybingumą.

Mokytojai turėjo galimybę glaudžiau bendrauti ir bendradarbiauti, dalintis gerąja patirtimi, surasti tvirtesnę ryšį ne tik su mokiniais, bet ir jų tėvais. Mokyti ir dirbti kitose, neįprastose virtualiose platformose, atrandant vis daugiau virtualaus švietimo galimybių.

Atlikti tyrimai ŠMSM (2020) parodė, kad ne vienas mokytojas teigia, kad nuotolinis mokymas, leido geriau pažinti vaikus, ypač tuos kurie mažiau reikšdavosi klasėse, rezultatai bei mokinio lankomumas stipriai pagerėjo. Žinoma, anot mokytojų tie mokiniai kurie negeba dirbti savarankiškai, tik su mokytojo teikta pagalba, pažymiai bei lankomumas itin suprastėjo.

Paauglystės laikotarpyje mokiniams pamokų metu įdomiausia – darbas grupėmis. Tad ne vienas mokytojas kontaktiniu būdu, stengiesi kuo dažniau, pritaikyti darbą grupėmis, kad mokiniai galėtų diskutuoti, ieškoti sprendimų kartu. Nemaža dalis paauglių teigia, kad sveikas šurmulyks klasėje tik sustiprina jų motyvacija mokytis. Tad, prasidėjus nuotoliniam ugdymui, didžiosios dalies paauglių poreikių nepatenkino. Nemaža dalis pamokų virto paskaitomis, tik dėstoma teorija o tai ne visada tenkina mokinių poreikius. Pedagogams taip pat nebuvo lengva ieškoti išeičių kaip nuotoliniame ugdyme dirbti grupėmis, kaip paversti pamoką bent kažkiek panašesnę į kontaktinę.

Kitiems virtualus mokymas yra sunkesnis psichologiškai, nes ribojama pajautimu gaunama informacija, klausia ir rega vaizdo pamokų metu per daug įtempinama, apkraunama. Nuotolinio ugdymo metu mokytojai susidūrė su iššūkiu planuoti pamokos eigą, kai atsiranda nenumatytų ryšio trikdžių. Taip pat nuotoliniame mokyme sumažėjo mokinių motyvacija mokytis, todėl tekdavo susidurti su iššūkiu sudominti, išmokyti. Dauguma mokinių nenoriai jungiasi kameras, pamokų metu užsiiminėja pašaline veikla, žaidžia žaidimus, dėl to jų aktyvumas, susidomėjimas dar labiau sumažėjo. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2020), atliko tyrimą kuriame išdėstė mokytojų reikalingus gebėjimus nuotoliniam ugdymui, kad pamoka vyktų sklandžiai bei įdomiai.

1 pav. Mokytojui reikalingi IKT gebėjimai pagal sritis

Visi nuotoliniam mokymui reikalingi gebėjimai įvardyti (1pav). Tačiau šiuos visus gebėjimus naudojami tik nedidelė dalis pedagogų. Žinoma, daug pedagogų informacines technologijas naudoja savo pamokose ir kontaktiniu būdu, nes pamoka tampa įvairesnė, įdomesnė. Tačiau per trumpą laiką, visą mokymą teko perkelti į virtualiąją aplinką, tad pedagogai turėjo arba atgaivinti šiuos gebėjimus arba įgyti juos iš naujo.

Galima sutikti, kad virtualioje erdvėje mokyti vaikus muzikos tikrai nėra lengva, ne vienas mokytojas susidūrė su sunkumais kaip sudominti išmokyti vaikus, kai už ekrano sėdi jų ne vienas. Nuotolinį mokymosi laikotarpį mokytojai išnaudojo skirtingai, vieni teoriniam mokymuisi, muzikos rašto įgūdžių įtvirtinimui, kiti daugiau laiko skyrė dainavimui, solfedžiavimui, ritmikos lavinimui, galvojo kaip įvairius pratimus pateikti įdomiai ir kūrybingai, įtraukiant savadarbius mušamuosius instrumentus.

Tačiau, kad muzikos pamokos būtų naudingesnė bei įdomesnės neturėtų dominuoti kažkuri tai viena veikla. Kompleksiškumas muzikos pamokose turi didžiulę reikšmę. Pasitelkdami įvairius metodus, programėles, skaitmeninį turinį ir pan., būtų galima muzikos pamoką virtualioje erdvėje, suorganizuoti įdomia bei prasmingą. Įtvirtinant mokinių žinias apie muziką reikėtų pasitelkti žaidybines formas, taip pat nereikėtų atsisakyti darbo grupėse, muzikos viktorinų ir pan. Įvaldžius IKT gebėjimus, pramokus dirbti su įvairiomis programėlėmis, mokytojų kūrybiškumui nebėra ribų, muzikos pamokos taps įdomios, reikšmingos, kūrybingos, mokiniai bus įtraukti, motyvuoti mokytis.

Galima apibendrinti, kad yra skirtingų nuomonių ties nuotoliniu ugdymu. Vieniems tai įnešė, suteikia galimybes veiklą organizuoti kūrybiškai, ieškoti naujų, inovatyvių metodų. Kitiems virtualus mokymas yra sunkesnis psichologiškai. Tačiau, kad suorganizuoti muzikos pamoką įdomią, reikšmingą bei kūrybišką, reikia nors truputį įvaldyti IKT gebėjimus, tuomet mokytojų kūrybingumai nebėra ribų.

Interaktyvios mokymo priemonės padeda muzikos pamokose mokiniams įdomiau pateikti muzikinio rašto, ritmikos lavinimo užduotis ir pan. Mokiniai gali interneto svetainėse mokytis groti įvairiais muzikos instrumentais, patys kurti savo muziką, tobulinti įgytas žinias pamokų metu, žaidybines formas ir pan. Interneto svetainėje gali rasti įdomių bei naudingų muzikos mokymo priemonių, skirtų nuotoliniam mokymui.

Norint, kad muzikos pamokos būtų įdomios ir motyvuotu paauglius mokytis, veiksenos turi būti ir toliau nuolat keičiamos. Nuotoliniame ugdyme norint išmokyti mokinius muzikos teorijos, kad mokiniai gebėtų atpažinti natas, jas užrašyti ir

identifikuoti, suvoktų muzikos raštą, mokytojai turėjo į tai pažvelgti kuo kūrybiškiau, ieškoti įvairiausių metodų, pasitelkti kuo įvairesnių internetinių svetainių kaip: „Mokausi skaityti natas“, „Atspėk natas“, „Musiclab“, „Learning apps music“ ir pan. Mokyti ir toliau rašyti natas, kurti savo mėgstamą muziką pasitelktos svetainės kaip: „Sibelius“, „Finale“, „Maestro“ ir kt. Mokyti vaikus kaip klausos lavinimo ir muzikos teorijos pažinimo tinka: „Groovy Music“, „The Dums“, „Musition“ ir kt.

Visos šios programėlės padeda mokiniams mokytis atpažinti įvairius muzikos instrumentus, individualiems meniniams bei kūrybiniais vaiko gebėjimams lavinti, kurti muziką, ritmą, melodiją. Mokytojai turėjo galimybę pamoką padaryti kuo įvairesnę, pvz.: vaikai galėjo mokytis groti pianinu, kadangi internete gausu programėlių, vaizdo įrašų. Programėlė „Score Date“ mokiniams padeda išmokti atpažinti pianino natas, mokytojas pats gali sukurti pagal vaikų gebėjimus užduotis. Lavinti ritmiką muzikos pamokose, pasitelkiama „Learning rhythm“. Visos užduotis pateikiamos žaidimo pagrindu, taip mokiniai nepraranda susidomėjimo. Ši programa puikiai tinka mokiniams įtvirtinti ritmikos gebėjimus, pasikartoti natų vertes. Žinoma, mokyti dainuoti nuotoliniame ugdyme, nėra lengva, tačiau viskas įmanoma, į tai kuo kūrybiškiau pažiūrėjus. Mokytojas pats turėtų nuspręsti kurie metodai, programėlės, svetainės vaikus motyvuotų bei įtrauktų mokytis, tačiau tai būtina pasitelkti, kad pamokos būtų kuo kūrybiškesnės.

Galima teigti, kad pasitelkdamis įvairias programėles mokiniai įtraukiami, lieka sudominti ir skatinami siekti aukštesnių rezultatų, nes viskas perteikiama žaidybiniu pagrindu.

1.4. Viduriniųjų klasių muzikinio ugdymo programos sudarymo ypatumai dirbant nuotoliniu būdu

Didžiausia problema nuotolinio ugdymo metu, su kuria turėjo susidurti ne vienas mokytojas – trūko skaitmeninio ugdymo turinio. Kadangi mūsų šalyje skaitmeninis turinys parengtas tik fragmentiškai, mokytojai turėjo patys jį rengti, dėl to ruošdamiesi pamokoms praleisdavo žymiai daugiau laiko negu įprastai.

Mokinių mokymosi motyvacija didėja tada, kai individas jaučia, kad tai ką daro visų pirmą naudinga ir reikalinga, įdomu bei aktualu, pateiktas mokymosi turinys suprantamas. Kontaktiniu būdu pedagogui tai nėra lengva pasiekti, tad mokiniams pajutus nuotolinį mokymą dar labiau išryškino mokinių motyvacijos problemas.

Nuotolinio ugdymo metu, neišvengiamai padidėjo mokymosi krūviai, mokytojas pagal programas privalėjo įgyvendinti suplanuotą ugdymo turinį, todėl pats procesas nuotoliniu būdu buvo sumažintas, dalį ugdymo turinio, mokiniui tekdavo išmolti savarankiškai, be mokytojo pagalbos.

Organizuojant pamokas virtualioje erdvėje, buvo pasitelkta skaitmeninis turinys, kadangi ir kontaktiniu būdu šis turinys buvo naudojamas siekiant sudominti, motyvuoti, pajavairinti mokymąsi. Pasak ŠMSM (2020) „pats ugdymo turinys pateikčių, garso ar vaizdo medžiagos forma yra viena iš pageidaujamų nuotolinio ugdymo organizavimo siekiamybių. Greta motyvacijos skatinimo jis dažnai atlieka ir kitą funkciją – leidžia geriau suprasti ugdymo turinio objektus, techniškai palengvina užduočių atlikimą ir pan.“ (ŠMSM 2020, p.6). Žinoma, nuotoliniame ugdyme galima pasitelkti ir tradicinius mokymosi šaltinius. Kaip mokinių turimi vadovėliai, žodynai, pratybų sąsiuviniai, žinynai ir pan. Anot ŠMSM (2020) šie tradiciniai mokymosi šaltiniai, gali likti ir kaip pagrindinė mokymosi priemonė nuotoliniame ugdyme, tik nuo pačio mokytojo priklauso, kokį ugdymo turinį pasirinkti. „Skaitmeninio ugdymo turinio naudojimas yra pageidaujama, bet neprivaloma nuotolinio mokymo įgyvendinimo sąlyga“ (ŠMSM, 2020, p.6).

A. Melnikovas (2017) nuotolinio mokymo raidą skirsto į tris etapus:

2 lentelė

Nuotolinio mokymo funkcinės paskirtys

Mokymo metodas	Tam tikros mokomosios medžiagos dalies (pvz. paskaitos) turinio perteikimas korespondentiniu ir audiovizualiniu būdu.
Mokymo forma	Tam tikras mokytojo ir mokinio tarpusavio sąveikos būdas, užtikrinantis abipusį jų ryšį ir naudojamas kaip tradicinio mokymo klasėje alternatyva.
Mokymosi strategija	Didesnę mokymosi proceso valdymo laisvę mokiniams suteikiantis individualus būdas organizuoti ir panaudoti savo specifines galimybes, siekiant veiksmingai išmolti.

Nuotolinis mokymas tapo tiesiog tradicinio mokymo klasėje alternatyva. Anot ŠMSM (2020) geriausiu atveju, nuotoliniame ugdyme mes pasiekiamo mokymo formos etapą.

„Ugdymo programą reiškia edukacinio proceso visumą, visą institucijos ugdymo sistemą: tiek suplanuotą (t.y. ugdymo tikslus, turinį, metodus, šaltinius ir t.t.), tiek

nematomą, slaptą švietimo programą, - tai, ko moksleiviai išties išmoka iš savo gyvenimo, be oficialios programos (Simonaitienė, 2007, p. 48)

Yra du labai skirtingi požiūriai į programas įgyvendinimą ir tai priklauso tik nuo pačio mokytojo:

- pirmasis požiūris būdingas mokytojui, kuris neatlieka savo veiklos refleksijos, ugdymo programos įgyvendinimą nesuvokia kaip mokymo proceso, šis mokytojas labiau linkęs prisitaikyti prie aplinkos ir jam patogiau laukti nurodymų iš viršaus.
- antrasis mokytojo tipas, tyrinėja, ieško, vertina, analizuoja, diegia švietimo naujovės ir pokyčius, kuris supranta, kad reikia reflektuoti savo veiklą, ieško geriausių, tinkamiausių mokiniams mokymosi scenarijų (Aoki,2007).

Svarbiausia, kad mokytojas suprastų, kad programos įgyvendinimo procesas reikalauja nuolatinio mokytojo mokymosi, situacija klasėse nuolat kinta, kaip ir šiais laikais mokytojai privalėjo susidurti su nuotoliniu mokymu, ieškojo galimybių, metodų kaip dirbti ir sudaryti kuo tinkamiausias programas virtualiame mokyme (Aoki, 2007).

ŠMSM (2020), pateikia ugdymo turinio kūrėjams savo išvagas: „įgytus mokytojų IKT naudojimo įgūdžius, susiformavusią nuotolinio ugdymo organizavimo praktiką panaudoti dar nerealizuotoms nuotolinio mokymo galimybėms, tokioms kaip vienodų mokymosi galimybių suteikimas skirtingų poreikių turintiems asmenims ar kokybiškas ugdymas tose įstaigose, kuriose trūksta kompetentingų specialistų, realizuoti“ (ŠMSM 2020, p.8).

Nuotoliniame ugdyme organizuoti kokybiškai muzikos pamokos, galima teigti nėra itin lengva, tačiau, kad mokiniai neprarastų motyvacijos mokytis bei susidomėjimo muzikos pamokomis, reikėtų nepamiršti kad veiksena turi būti nuolat keičiamos. Pamokos turinys turėtų remtis visų kompleksu – dainavimu, solfedžiu, ritmika, grojimu, muzikos klausymu. Visos šios grandys yra reikšmingos kartu, pasitelkiant jas kartu pamokos turinys tampa prasmingesniu, įvairesniu.

Tam, kad muzikos pamokos nuotoliniame ugdyme būtų ir toliau pritraukiančios, reikėtų kuo dažniau pasitelkti garso ir video įrašus, skaidres, paveikslėlius. Norint įtvirtinti solfedžio, muzikos istorijos ar kitas teorines pamokas, reikėtų pateiktą medžiagą leisti vaikams įtvirtinti pasitelkiant žaidimus ar virtualias pratybas. Ieškant kuo įvairesnių, naudingesnių, pritraukiančių mokymosi metodų, tuo pats muzikinio ugdymo turinys bus patrauklesnis mokiniams. Mokytojams nereikėtų pamiršti, kad nuolat besikeičiančiame pasaulyje, mes privalome ir toliau mokytis, neprarasti savo

kūrybiškumo, užsidegimo tik tada pasieksime tokius mokymosi tikslus apie kuriuos taip kalbame. Nuotoliniame ugdyme rengiant programas, reikėtų neužmiršti, kad jos visos turi koncentruotis į paauglio poreikius, kas jiems šiomis dienomis įdomu, aktualu, nes tik tuomet individas tampa motyvuotas mokytis. Reikėtų kuo dažniau kalbėti apie šiuolaikinę muziką, aptarinėti bei lyginti, kas pasikeitė.

Galima teigti, labai svarbu, kad pats mokymo turinys būtų koncentruotas į paauglio poreikius. Tuomet ir muzikos pamokos bus įdomesnės, bei skatins mokinio motyvaciją mokytis.

2. PAAUGLIŲ MOKYMOSI MOTYVACIJOS IR MOTYVACINIŲ INTERESŲ TEORINIS ASPEKTAS

Paauglystės metu siekiama autonomijos, pripažinimo, dėmesio, neigiami autoritetai, protestuojama prieš taisykles, reikalavimus ir bet kokią kontrolę. Paauglystėje abejojama viskuo: vyresniaisiais, jų vertybinėmis nuostatomis, visuomenės priimtomis elgsenos normomis, mandagumo taisyklėmis. Paauglystės pabaigos tiksliai nurodyti neįmanoma, psichologiniu požiūriu paauglystė baigiasi tada, kai individas susikuria savo vertybių sistemą, sugeba užmegzti ir palaikyti tarpusavio draugystės ir meilės santykius.

2.1. Psichofiziologiniai paauglystės amžiaus tarpsnio ypatumai

Paaugliai itin sparčiai vystosi ir fiziniu, ir psichiniu požiūriais. Jų mokymasis tampa žymiai sudėtingesnis, dalykų diferencija leidžia suvokti mokslų, kultūros pagrindus. Šiuo laikotarpiu susiformuoja paauglio socialinė motyvacija, tačiau šiame periode tampa sudėtingi paauglio santykiai su šeima, bendraamžiais, mokytojais ir pan.

Vienas iš pagrindinių dalykų kurie vykta paauglystės laikotarpyje, paauglio psichosocialinė raida: paauglys ieško tapatumo. Stengiasi pasiręgti suaugusio žmogaus gyvenimai, tai yra pasiekti emocinę ir ekonominę nepriklausomybę, pasirinkti tinkama profesiją, įgyti socialinius įgūdžius ir pan.

Pasak V. Legausko (2013) paauglystė metas vadinamas ieškojimų laikotarpiu. Paauglystėje nerūpestingas laikas, kuomet žmogaus poreikiais rūpinasi kiti žmonės, o paaugliui tereikia augti ir lavintis, eina į pabaigą.

„Paauglystė – tai laikas, kai žmonės dažniausiai eksperimentuoja su savimi: išvaizda, elgesiu, reagavimo būdais. Jeigu eksperimentus drausite, paauglys, jums nežinant ras būdų, kaip juos tęsti, tik jūs būsite tas, kuris apie rezultatus sužinosite vienas iš paskutiniųjų“ (A. Blandė ir E. Gudalienė, 2019, p. 37).

Pasak E. Eriksono (1994) teorijos paauglystės laikotarpis kaip tapatumo arba vaidmenų sumaišties periodas. Autorius suteikė ypatingą reikšmę šiam laikotarpiui, anot jo ši raidos stadija yra unikali, šiuo momentu paaugliui suteikiama laisvė įveikti savo tapatumo krizę, leidžia pasirinkti išžęsta psichosocialinį moratoriumą.

Norint lengviau suprasti paauglio tapatumo raidą, reikia atsižvelgti į visas tarpusavio sąveikas:

- fizinį brendimą;

- socialinį patyrimą;
- kognityvinę raidą.

G.S. Hallas (1978) buvo pirmasis psichologas, pradėjęs tyrinėti paauglystės laikotarpį. Psichologas teigia, kad paauglystės laikotarpis prasideda nuo lytimo brendimo pradžios 12-13 metų ir tęsiasi net iki 22-25 metų amžiaus, šį laikotarpį jis laikė stresų ir audrų periodu. G.S. Hallas (1978) manė, kad visiems šio amžiaus žmonėms būdingas didelis egoizmas, tuštybė, pasipūtimas, didžiavimasis savimi ir pan. Paaugliai trokšta vienatvės ir nuošalumo, nors iš tikrųjų pasak psichologo jie nuolat su kažkuo draugauja ir ko nors žavisi, šiame amžiuje draugų, bendraamžių įtaka yra pati didžiausia.

Pasak R. Žukauskienės (2012), paauglystė skirstoma į tris fazes:

- 1) ankstyvąją paauglystę (nuo 11-12 iki 14 metų). Šiam periodui būdingas didelis patiriamas stresas, greiti biologiniai pokyčiai, maži įveikos sugebėjimai;
- 2) viduriniąją paauglystę (nuo 14 iki 16 metų). Šiame periode stresas ima mažėti, įveikos sugebėjimai ima didėti, vyksta nuoseklūs biologiniai pokyčiai;
- 3) vėlyvąją paauglystę (nuo 16 iki 18-19 metų). Šiame periode įveikos sugebėjimai tampa didžiausi, paaugliai subręsta taip, kad atrodo kaip suaugusieji.

Bet kai kurie mokslininkai praplečia paauglystės ribas net nuo 9 iki 21-22 metų (Malekoff, 2004).

H. Šečkuvienė ir J. Ambrauskienė (2005) teigia, kad paaugliai vidurinės paauglystės laikotarpyje, pradeda mąstyti abstrakčiai, galvoti apie savo ateitį, sugeba spręsti iškilusias problemas, be to dauguma paauglių savo išvaizda ir branda jau atrodo kaip suaugę, tačiau neretai pasielgia vaikiškai, priima neteisingus sprendimus. Anot V. Legausko (2013) paauglystės pradžia įprastai tapatinama su lytinės brandos pradžia, kuri būna maždaug 10-12 gyvenimo metais. Paauglys ne tik bręsta lytiškai, auga fiziškai, bet ir išsiplečia jo bendravimo ratas ir jis intensyviai kaupia įvairių santykių patirtį.

Smetana (2002) ir Susman, Rogol (2004) nesutinka, kad paauglystės laikotarpis turi būti būtinai paženklintas stresų ir audrų etapu, pasak jų jie nėra būtini normaliai paauglio raidai. „Pastaruoju metu netgi teigiama, kad paauglystės įvardijimas kaip stresų ir audrų periodas iš tiesų prisideda prie to, kad paaugliai tampa atskirties grupe, t.y. kai suaugusieji paauglius laiko keliančiais sumaištį ar pridarančiais rūpesčių, į

paauglius jie žiūri priešišškai ir nėra linkę jiems suteikti reikiamą pagalbą“ (Susman, Rogol, 2004) 485p.

A. Blandė ir E. Gudeliienė (2019) paauglystės laikotarpį skirsto į tris etapus:

1. Ankstyvoji paauglystė (9-13 metų):

- nenori būti atstumtas, tačiau išreiškia stiprėjantį nepasitenkinimą, kai su juo bendraujama kaip su mažu vaiku;
- paauglys praranda susidomėjimą įprasta vaikiška veikla vis dažniau nenori nieko užsiimti, nuobodžiauja;
- jaučia nuoskaudą, nepasitenkinimą dėl nustatytų ribų ir reikalavimų;
- dažnai ginčijasi, nenusileidžia, ignoruoja, pamiršta savo pareigas namuose ir mokykloje.

Pasak autorių, ankstyvoje paauglystėje dėl dažnų emocijų svyravimų individuali emocinis pasaulis atrodo kaip tamsi ir dramatiška vieta. Santykiai su aplinkiniams žmonėmis tampa itin nestabilūs.

2. Vidurinioji paauglystė (13-15 metų):

- laisvė siekimas tampa pagrindiniu poreikiu;
- vengia atsakomybės už savo veiksmus ir sprendimus;
- nemoka suvaldyti kylančių emocijų.

3. Vėlyvoji paauglystė (15-18 metų)“

- noras kuo greičiau tapti savarankišku, suaugusiuoju;
- susikoncentravimas tie savo ateitimi, svajonėmis ir tikslais;
- siekiama kuo daugiau laisvės šiose srityse: IKT naudojimo, fizinio mobilumo, finansinių išteklių.

Anot Steinberg (2004) ir Anna S. Masten (1999) žmonės per daug suabsoliutiną sunkumus, kuriuos patiria kai kurie paaugliai. Pasak jų dauguma paauglių puikiai sutaria su savo tėvais ir mokytojais, su bendraamžiais taip pat palaiko ir sukuria puikius santykius, individams gerai sekasi mokykloje, nė visi paaugliai tampa būtinai priklausomi nuo narkotikų ar alkoholio. Jų manymu dauguma paauglių išauga produktyvūs ir sveiki suaugę žmonės, gebantys puikiai spręsti savo problemas, planuoti savo ateitį. Ilgalaikiai atlikti tyrimai parodė, kad paaugliai, kurie mano, jos šis etapas privalo būti audringas ir pilnas streso, iš tiesų paaugliai ima ir patiria daugiau streso ir

sumaištis (Buchanan, Hughes, 2009). Anot S. A. Rathus (2012) tai yra paauglių lūkesčiai, kokius juos tikisi pamatyti kiti žmonės, jie ima daugiau protestuoti, kelia daugiau sumaištis.

A. Blandė ir E. Gudelienė (2019) teigia, kad paauglystė tai dar vienas žmogaus raidos etapas, per kurį jam tenka įveikti nemažai svarbių užduočių, tai ypač intensyvus laikotarpis, kuriame keičiasi paauglio išorė, prasiplečia mąstymo galimybės, taip pat noras tyrinėti pasaulį bei išbandyti save yra itin stiprus. „Gyvenime mes dukart ypač smarkiai augame. Pirmąkart – per pirmuosius gyvenimo metus, kai vystosi nervų sistema, antrąkart – paauglystėje, kai nerviniai ryšiai keičia savo struktūrą“ (A. Blandė ir E. Gudelienė, 2019, p. 38).

Pasak L. Steinberg (2008), vienas iš svarbiausių paauglio tapatumo formavimosi aspektų yra savivertė. Kitaip tariant, paauglio nuomonė ir jausmai apie savo paties vaizdą. Anot L. Steinberg (2008), nerandama empirinių įrodymų, kad paauglystės laikotarpyje savivertė ryškiai mažėja. Bendras savivertės lygis išlieka panašus visą paauglystę, žinoma kažkuriais laikotarpiais savivertė gali svyruoti, dėl nerimo (Kim, Cicchetti, 2009).

Paauglystės laikotarpyje paauglio savivertė yra gana žema. Vieni paaugliai, kad sustiprintų savo savivertę, bando užkariauti pasaulį, šeimos ir bendraamžių širdis pasiekimais, kiti – nepakludami, nuolat prieštaraudami (A. Blandė, E. Gudelienė 2019).

Didžiausia problema paauglystės laikotarpyje, kad paaugliai labai skausmingai suvokia neatitikimą tarp idealo kurio norėtų būti ir realios savo fizinės išvaizdos (Durin et al, 2007). Pasak autoriaus, paauglystėje fizinė išvaizda sudaro didelę įtaką individo savivertei ir yra gerokai didesnė už bet kurią kitą charakteristiką. S. Harter, Whitesell (2003), tyrimai rodo, kad daugumai paauglių bloga savivertė sukelia laikina diskomfortą, tačiau kai kuriems paaugliams gali turėti rimtų psichologinių ir elgesio pasekmių. Bloga savivertė dažniausiai būdinga tokiems paaugliams kurie jaučiasi depresuoti ar linkusiems į suicidinį elgesį (Kim, Cicchetti 2009). Savivertės raidai labai svarbu tėvų ir bendraamžių parama. Daugelis autorių nurodo, remdamiesi savo atliktais tyrimais, kaip paaugliui pavyksta išspręsti savo tapatumo krizę, priklauso nuo šeimos, draugų ir visuomenės įtakos.

G. Navaitis (2001), remdamasis A. Maslow (2001) poreikių klasifikacija, taip apibūdina paauglių poreikius:

- fiziologiniai – stiprėja fizinis ir seksualinis aktyvumas;

- saugumo – mažėja nerimas, baimė, psichologinis nepastovumas gebant įsitvirtinti šeimoje, bendraamžių grupėje;
- nepriklausomumo – atsiranda naujos vertinimo, samprotavimo galimybės;
- prisirišimo – bręstama lytiškai;
- laimėjimų – siekiama padaryti įspūdį priešingos lyties asmenims, turėti aukštą statusą bendraamžių grupėje;
- saviraiškos – siekiama įsitvirtinti visuomenėje.

(G.Navaitis, 2001, p.19).

R. J. Havighurstas pagal R. Pilkauskaitę (1999) nurodo šias svarbiausias paauglio užduotis:

- ugdyti naujus, brandesnius santykius su abiejų lyčių atstovais;
- įsisąmoninti vyrų ir moterų socialinius vaidmenis;
- priimti savo kūno pokyčius ir išmokti jais tinkamai naudotis;
- tapti emociškai nepriklausomiems nuo tėvų ir kitų suaugusiųjų;
- siekti ekonominio savarankiškumo;
- ugdyti intelektualinius gebėjimus ir savybes, būtinas visuomeninei kompetencijai įgyti;
- mokytis socialiniu požiūriu atsakingai elgtis;
- formuoti vertybių ir etinė sistemą, kuriomis vadovausis gyvenime.

(Havighurstas (1999), p.114).

Galima teigti, kad paauglių psichologinę savijautą veikia daugelis išorinių veiksnių, kitų vertinimai, santykiai su mokytojais, tėvais, mokyklos psichologinė atmosfera, aplinka, sėkmė ir nesėkmės.

L. Bulotaitės (1995) teigimu, labai svarbu, kad kiekvienas paauglys klasėje jaustųsi saugus, mylimas ir gerbiamas, kad mokytojas skatintų jo savarankiškumą ir individualumą. „Pedagogai turi padėti mokiniui suprasti ir pažinti save, suvokti, kad jis yra individualybė, vertybė. Vaikas ima labiau pasitikėti savimi ir labiau save vertina, kai ką nors įvaldo, išmoksta, supranta. Todėl pedagogai privalo sudaryti sąlygas kiekvienam patirti sėkmę, atskleisti savo stipriąsias puses“ (Bulotaitė, 1995, p. 45). Pasak autorės nemažai mokytojų pirmiausia pastebi mokinių klaidas, nesėkmės, kritikuoja juos pačius, o ne blogą elgesį. Neigiamas vertinimas ugdo paauglio nepasitikėjimą savimi, menkavertiškumo jausmą. Paaugliui pasitikėjimo jausmas šiuo periodu labai svarbus.

Apibendrinant galima teigti, kad gera paauglio psichologinė savijauta mokykloje yra vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių jo gyvenimą ir tolesnę socialinę raidą. Paauglystėje labai svarbu formuoti vidinės kontrolės lokalizacijos bei sveikos gyvensenos įgūdžius, mažinti mokyklinį nerimastingumą ir kartu gerinti paauglio psichologinę savijautą bei gyvenimo kokybę. Paauglių socialinė raida priklauso jų psichologinės savijautos, besiformuojančios vidinės darnos ir jai įtaką darančių išorės veiksnių.

2.2. Paauglių motyvaciniai interesai muzikinio ugdymo kontekste

Atliekami tyrimai dešimtmečius ne kartą įrodė, kad mokymosi motyvacija mokykloje mažėja paauglystės laikotarpyje (Eccles, Wigfield, 2020). Galima teigti, kad tai yra dėl netinkamos mokymosi aplinkos bei neatitinka besivystančio paauglio poreikių. Nors yra atlikta daugybė mokymosi motyvacijos tyrimų, kurie atskleidė skatinančius veiksnius, tačiau pasak autorių mokymosi aplinka, kaip vienas iš veiksnių buvo ir yra ignoruojama (Kulakow, Raufelder, 2020).

R. Sinkevičienė (2012) atliko tyrimą, kuriame išaiškėjo, kad tik septyni procentai paauglių turi aukštą mokymosi motyvaciją. Pasak autorės jei mes, suaugusieji, suprasime ko reikia mokiniui, kokie jų poreikiai ir interesai, gebėsime sukurti tokią motyvacinę mokymosi aplinką, kurioje jis jausis saugus ir mylimas, mes pasieksime žymiai geresnių rezultatų.

„Paauglio motyvacija labai priklauso nuo artimiausios aplinkos požiūrio į pokyčius, mokymą(si), tikslus ir jų siekimą“ (A. Blandė, E. Gudelienė, 2019, p. 114).

Mokymasis yra pagrindinė vaiko veikla, kurios metu jis įgyja žinių, susiformuoja daugelis kognityvinių ir socialinių įgūdžių, jis bręsta kaip asmenybė. Pasak L. Dubosaitės (2000) pedagogai kur kas daugiau dėmesio skiria mokymo, ugdymo turiniui, metodams, priemonėms nei pačiam vaikui, kaip pedagogo proceso dalyviui.

Nenoro mokytis priežastys gali būti pačios įvairiausios, o konkretus darbas siekiant sustiprinti motyvaciją ilgas ir sunkus. Kiekvieno paauglio motyvų sistema individuali. Vieni motyvai labiau susiję su mokymosi turiniu, kiti sąlygoti santykių su aplinka ar asmeninių mokinio ypatybių. Ugdymo turinys turėtų skatinti mokinio mokymosi motyvaciją, tačiau tyrimų duomenimis, dauguma mokymosi motyvacijos nuosmukių atsiranda dėl ugdymo turinio ir mokinio individualių poreikių neatitikimo (Rosenzweig, 2019). Dažniausiai pats ugdymo turinys orientuotas į mokinio galutinį

rezultatą, o ne individualų tobulėjimą, todėl tokie mokyklos sprendimai gali neigiamai paveikti paauglio lūkesčius ir vertybes mokymosi aspektu.

Saugumo poreikiai ypač reikšmingi nepažangiems, silpnai besimokantiems paaugliams. Jie bijo mokytojų, tėvų, nesijaučia saugūs, patiria grėsmę, išgyvena daug neigiamų emocijų, susijusių su mokymuisi. Anot L. Dubosaitės (2000) labiausiai nerimą ir baimę vaikui kelia mokytojo piktas balsas, griežtas tonas, bausmės, perdėdamas reikalavimas, grasinimai, gąsdinimai, pravardžiavimai. Nuoširdaus ir pagarbaus bendravimo poreikis ypač svarbus paaugliams, kurie mokosi sunkiai. Sėkmingai besimokantys mokiniai šį poreikį patenkina, todėl jų mokymąsi lemia aukštesni poreikiai (intelektiniai, estetiniai, saviraiškos). Pasak L. Dubosaitės (2000), dažnai „mokinių demonstruojamas nedrausmingumas, nesimokymas iš tikrųjų yra emocinių santykių troškimas, bet mokytojai tai dažniausiai interpretuoja kaip piktybišką nuostatą prieš mokytoją ir mokymąsi“.

Anot G. Petty (2007) teigimu, nuo mokytojo mąstymo, elgesio, lūkesčių, bendravimo būdo bei atmosferos, kurią mokytojas sukuria klasėje ir paauglių tarpusavio santykių modeliavimas yra ne mažiau svarbūs paauglių mokymosi motyvacijos veiksnys, kaip ir jo asmenybės savybės. L. Dubosaitės (2000) mano, kad tik nuo mokytojo sugebėjimo suprasti mokinių sėkmingo ir nesėkmingo mokymosi priežastis gerokai priklauso mokinių mokymosi motyvacija.

Taip pat svarbu, kad gerų rezultatų siekimo motyvacija paaugliams būtų ugdoma šeimoje – pagrindiniame socialiniame institute, teigia Grincevičienė (2009), vėliau šeimoje įdiegtą gerų rezultatų siekimo motyvaciją toliau derėtų kryptingai ir kūrybingai stiprinti mokykloje. „Dėl paauglystės laikotarpiu vykstančių sparčių pokyčių, paaugliai susiduria su emocijų ir elgesio sunkumais. Jie gali kliudyti paauglių gebėjimui veiksmingai atlikti tam amžiaus tarpsniui svarbias užduotis ir sukelti neigiamų padarinių tiek fizinei, tiek psichologinei savijautai“ (Žukauskienė, Malinauskienė, 2007, p.67).

A. Strakšytė (2008) pastebi, kad paauglių mokymosi sėkmei neabejotinai turi įtakos ir ugdomoji aplinka – noras tobulinti savo sugebėjimus, žinių vertinimas, mokytojo dėstymo stilius bei geranoriška pagalba. Autorė daro prielaidą, jog dėl „paauglystės problemų, šių mokinių santykiai su tėvais nėra itin artimi, o tai neabejotinai neigiamai veikia mokymosi motyvaciją“. L. Dubosaitė (2000) teigia, kad labai svarbu laiku atkreipti dėmesį į mokinio mokymosi motyvacijos sutrikimą ir suteikti reikiamą pagalbą. Kuo vėliau pedagogas imsi motyvacijos koregavimo tuo mažesnės galimybės tikėtis sėkmės.

Anot R. I. Arends, (2008) ir A. Copley, (2009) mokymosi aplinka, klasės mikroklimatas, mokinių ir mokytojų tarpusavio bendravimas taip pat turi įtakos paauglių mokymosi motyvacijai. Ši socialinė sąveika gana stipriai veikia vienas kitų elgesį. Paaugliams malonu eiti į mokyklą, kurioje jų laukia nuoširdūs ir supratingi mokytojai, gera klasės atmosfera. Autoriai pabrėžia, kad paauglio motyvacija kyla, kai jis jaučiasi asmenybe, sulaukia dėmesio ne tik iš mokytojų, bet ir iš klasės draugų ir bendraamžių, tuomet gerėja ugdymosi rezultatai.

Pasak V. Legkausko (2013), „mokymosi motyvacija nėra vienalytė, ji neturi vieno šaltinio. Pirminis jos šaltinis yra smalsumas, noras sužinoti ar išmokti kažką naujo, tačiau jis nėra toks stiprus, kaip atrodo, ir gerai veikia tol, kol smalsumui patenkinti nereikia ilgalaikių pastangų. Jei smalsumo greitai patenkinti nepavyksta, vaikas nukreipia savo dėmesį kitur.

Apibendrinant teigtina, kad motyvacija paauglystės laikotarpyje yra labai sudėtinga. Šiame amžiaus tarpsnyje paauglių mokymosi motyvaciją lemia – aplinka, vaiko poreikiai, interesai, vertybės, savęs vertinimo poreikiai, mokymosi turinys bei šeimos ir bendraamžių santykiai.

2.3. Mokymosi motyvaciją sąlygojantys veiksniai

Nuolat besikeičiančiame žinių pasaulyje mokymasis tampa dar svarbesnis. Stipriausias veiksnys, lemiantis mokymosi sėkmę, yra motyvacija. Paaugliai šiomis dienomis dėl socialinės medijos, kuri daro didelę įtaką paauglio gyvenime, vis trumpiau sugeba išlaikyti dėmesį, todėl poreikis motyvuoti tampa dar didesnis ir svarbesnis.

Siekiant, kad mokymosi motyvacija paauglystės laikotarpyje būtų palaikoma ir vystytusi efektyviai bei nuosekliai, svarbiausiu aspektu tampa šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas. Svarbu, kad tėvų požiūris į mokyklą būtų teigiamas, kadangi paaugliui tėvų nuomonė turi didelės įtakos jo požiūriui į mokymąsi.

Pasak K. Kubilienės (2010) didelę įtaką mokymosi motyvacijai turi mokytojai. Mokytojo užduotis kurti naują mokymosi aplinką, mokinius ugdymo metu privalo jaustis visaverčiu, saugioje mokymosi aplinkoje. Pasak autorės, mokytai privalo organizuoti šiuolaikišką mokymosi aplinką, ši aplinka turėtų atitikti kiekvieno mokinio poreikius, nebeužtenka būti tik geru savo srities specialistu. Mokytojai šiais laikais turi nuolat mokytis besikeičiančioje visuomenėje, domėtis politiką, ekonomiką, suprasti teisinius ir socialinius pokyčius.

Šiame amžiaus tarpsnyje motyvacija didinti svarbu glaudūs paauglio santykiai tiek su tėvais tiek su mokytojais. Jeigu santykiai klostosi sunkiai šiame etape, paaugliui tampa sunkiau internalizuoti sėkmingą mokymosi modelį. Prasti santykiai mokykloje, konfliktai su bendraamžiais, patiriamas stresas trukdo formuotis paauglio vidinei motyvacijai. Mokytojo darbo meistriškumas, parinktas tinkamas mokymo tyrinys, padeda paaugliui didinti jo vidinę motyvaciją, didina vaiko norą mokytis.

Vaikai, kuriuos tėvai nuolat pozityviai stimuliuoja, giria, teigiamai vertina, skatina ir pan., tampa labiau pasitikintys savo jėgomis. Draugiški santykiai tarp bendraamžių, tikėjimas, kad paauglys gali susidoroti su bet kokia užduotimi, skatina jį pasitikėti savo jėgomis, duoda geresnius veiklos rezultatus. Mokymosi motyvacijos svarba nėra vien dėl to, kad ji lemia, paauglio elgesį, jį pastiprina ar pasilpnina, svarbi ir todėl, kad paauglio elgesį kreipia tikslinga linkme.

Pasak R. Baleišienės ir R. Barkauskaitės (2007), svarbiausia šiame etape paaugliui tampa atrasti ir pažinti save. „Savo tapatybės paieškai paaugliai skiria didžiąją dalį savo energijos, todėl vis mažiau laiko lieka mokslui. Todėl gerokai sumažėja moksleivių mokymosi motyvacija“ (Bukšnytė ir Pukelytė 2009, 42p.)

Anot Ryan ir Deci (2008) mokymosi motyvacija skirstoma:

- vidinė motyvacija. Paauglys atlieka paskirta užduotį, nes ši veikla jam yra įdomi, patraukli;
- išorinė motyvacija. Visa veikla orientuota į konkretų rezultatą ar tikslą.

Anot autorių, tikėtina jog dauguma veiklų mokykloje mokiniams nėra įdomios, aktualios, bet jos tampa pakankamai svarbios, kad mokiniai būtų įsitraukę. Mokiniai iš prigimties yra smalsūs, besidomintys bei aktyvus.

V. Indrašienė ir V. Suboč (2010), teigia kad išorinė motyvacija, kai mokomasi tik dėl išorinio paskatinimo. Šie stimulai galėtų būti materialiniai (pinigai, daiktai) arba nematerialinis (pagyrimai ir pan.) paskatinimas. Vidinės mokymosi motyvacijos veiksniai yra susiję su pačiu mokiniu, vidinę motyvaciją jaučiantį moksleivį mokytis motyvuoja pats užduoties atlikimo procesas. Tai siekis viską daryti geriau už kitus, aktyvumas, susidomėjimas, stropumas ir pan.

Apibendrinant galima teigti, kad mokymosi motyvaciją skirstoma į vidinę bei išorinę. Vaikai, kuriuos tėvai nuolat teigiamai vertina, skatina ir pan., tampa labiau pasitikintys savo jėgomis, motyvuoti. Draugiški santykiai tarp bendraamžių bei mokytojų, tikėjimas, kad paauglys gali susidoroti su bet kokia užduotimi, skatina jį pasitikėti savo jėgomis, siekti aukštesnių mokymosi rezultatų.

2.2.1. Mokytojo asmenybės svarba muzikos mokymosi motyvacijai

Šiuolaikinės ugdymo kryptys mokytoja skatina, sukurti mokymosi aplinką, kurioje mokiniai aktyviai veikia: dalyvauja, stebi, renka informaciją, tyrinėja, suvokia, analizuoja, formuluoja naujas prielaidas ir pan.

Mokytojas turi keisti savo požiūrį, įsitikinimus, skatinti mokinius kuo daugiau kritiškai mąstyti, būti kūrybingiems, išradingiems, atsakingiems. Pagrindinė problema su kuria susiduria pedagogas, kaip išlaikyti paauglio dėmesį, kaip sudominti individą, kaip įdomiau pateikti užduotis, kurią jam nebūtų nuobodu atlikti.

Sparti švietimo sistemos kaita, besikeičiančios sąlygos keičia požiūrį į mokytojo profesiją. Šiandienos mokytojui keliami nauji reikalavimai: būtini problemų sprendimo įgūdžiai, geras IKT išmanymas ir gebėjimas jas taikyti pedagoginėje praktikoje, mokėjimas sėkmingai suburti visus į grupes, gebėti būti lojaliam.

Besikeičianti muzikinės kultūros kaita kelia papildomus iššūkius ir muzikos mokytojui – padėti mokiniui orientuotis šiandieninėje muzikinės kultūros kaitoje, skatinti emocinį santykį su muziką, emocinę brandą, būti pasirengusiems dirbti ir prisitaikyti naujoms sąlygoms (Rauduvaitė, Ramanuskienė, 2010).

„Pagrindinė mokytoja misija – mokymo procesu sudominti mokinį, nepamiršti nuolat skatinti jo interesų, artimai pažinti mokinį, kelti problemas ir individualizuoti mokymą, iškelti poreikius grįstą mokymosi tikslą, padėti mokiniui įveikti patirtus sunkumus“ (Vaitkevičius, 2001, p.68). Anot Bitino (2000), pagrindinė mokytojo misija – pedagogas privalo mokiniui padėti atrasti kryptingiausias mokymosi būdus, nukreipti individą teisinga linkme, atrasti, atskleisti ugdytinio individualybės unikalumą.

Muzikos mokytojo tikslas – ugdyti muzikinio pasaulio suvokimą pristatydamas klasei muzikavimo ir muzikos suvokimo ypatumus (Canitano, 2014). „Muzikos pedagogas turėtų pasižymėti vertintojo, IKT naudotojo, tyrėjo, nuolat tobulinančio savo gebėjimus, vadovaujančio mokymo procesui, tėvų įtraukėjo į ugdymo procesą kompetencijoms. Mokytojas turėtų gebėti, mokėti dirbti su grupėmis, įtraukti vaikus į mokymo procesą“ (Perrenaudas, 2002, p. 49). Norint ir toliau skatinti, motyvuoti mokinius mokytis, muzikos pedagogas privalo nuolatos tobulinti savo muzikinius gebėjimus (Tamašauskaitė, 2012).

„Koks tikslas lankyti tokią mokyklą, kurioje negali drąsiai išreikšti savo nuomonės, kurioje trūksta iššūkių ir kur kiekvieną dieną tėvai spaudžia gauti gerus pažymius?“ anot A. Blandė ir E. Gudalienė (2019), šiame sakinyje galime įžvelgti dabartinės kartos paauglių problemas, išgyvenamos mokantis. Autorių teigimu vienas

svarbiausių kriterijų kalbant apie mokyklą ir mokytojus yra lūkesčiai: mokykloje vaikas turi išmokti pasitikėti savimi, atrastų save, jaustųsi saugus, realizuoti savo galimybes ir pan. Tačiau visų pirmą reikėtų pradėti nuo to, norėdami, kad vaikas pasiektų ko nors, turi prisidėti ir patys tėvai. „Kitaip tariant, pirmiausia įvertiname šeimos indėlį, o tada keliaujame prie pasirinktos mokyklos teikiamų galimybių“ (A. Blandė, E. Gudelienė 2019, p. 99).

Vaikai nemėgsta nedrąsių, pernelyg kuklių mokytojų, lygiai taip pat nemėgsta itin valdingų, bandančių būti kažkuom kitu negu ištikro yra. Jie gerbia gerus ir ryžtingus, griežtus ir teisingus mokytojus, o ypač tuos, kurie drąsūs, susižavėję savo dalyku, kūrybingi, visą save atiduoda vaikams, bando pažinti mokinius, užmegzti santykius su jais, nuolat stengiasi išklausti jų nuomonės. Itin nepakenčia kai mokytojai būna grubūs, pašaipūs, pastoviai bara bei moralizuoja.

Paaugliai mokosi jau dalykinėje sistemoje, todėl jiems tenka susidurti su įvairių dalykų mokytojais. Skirtingos asmenybės, skirtingi prioritetai ir reikalavimai. Anot autorių nemažai mokinių tai įveikia, tačiau atsiranda tokių paauglių kurie kelia nemenkų iššūkių net ir mokytojams kurie turi didelę pedagoginę patirtį. Kitas svarbus aspektas, kad paauglio santykiai su mokytojais taip pat priklauso nuo pačios šeimos. Tėvai visų pirmą turi gerbti mokyklą ir mokytojus. A. Blandė ir E. Gudelienė (2019) teigimu, jeigu šeimos nariai negerbs vaiko mokyklos bei mokytojų, jos negerbs ir paauglys, jeigu šeima nesutars su mokytojais, paaugliui sudarys puikias sąlygas manipuliacijoms.

J. Lasauskienės (2010) teigimu, muzikos pedagogo veikla yra daugialypė ir kompleksinė. Autorė išskyrė keturias bendrojo ugdymo mokyklos muzikos pedagogo svarbiausias veiklos sritis:

- *Meninės veiklos sritis.* Muzikos pedagogas taiko šiuolaikiniu ugdymo metodus, puoselėja muzikinę kultūrą.
- *Muzikinio ugdymo proceso valdymo veiklos sritis.* Organizuoja muzikinio ugdymo veiklą, vertinimą, planuoja ugdymo turinį, bendrauja ir bendradarbiauja su bendruomenės nariais.
- *Bendravimo ir bendradarbiavimo veiklos sritis.* Muzikos pedagogas organizuodamas įvairius mokyklos renginius (koncertus, įvairias šventes ir kt.), įtraukia mokyklos bendruomenę į muzikinę veiklą.
- *Muzikos pedagogo nuolatinio tobulėjimo veiklos sritis.* Nuolat tobulina savo profesines žinias, įgūdžius, dalyvauja visuomenės kultūriniame gyvenime (Lasauskienės, 2010, p.75)

G. P. Hunteris ir E. G. Schellenberg (2010), taip pat ir R. Canitano (2014) teigia, kad muzikos pedagogui nepakanka turėti muzikinių žinių, kad galėtų sėkmingai vadovauti ugdymo procesui, motyvuoti vaikus mokytis, mokytojas privalo remtis ir profesinėmis žiniomis. Mokytojas turi būti pasirengęs naujiems atradimams, gerbti mokinių identitetą ir taip pat atliepti mokinių poreikius ir interesus. Ugdymo procesas bus sėkmingas, motyvuotas tuomet, jeigu ugdymo turinio planavimas bus nuoseklus, mokytojai pamokose taikys šiuolaikinius metodus, nuolat tobulins veiklas, ieškos įvairiausių inovatyvių metodų, integruos, vertins ir įsivertins. „Reikia ne šiaip mokyti muzikos veiksmų, teikti žinių apie šio meno specifiką, o itin rūpintis, kad mokinys, pažindamas muzikos grožį, tobulėtų kaip asmenybė“ (Z. Rinkevičius 1998, p.49).

Ugdymo sėkmę mokykloje priklauso nuo mokytojo profesinės kompetencijos, kuri priklauso nuo mokytojo asmenybės brandos, jo vertybinių nuostatų, pedagoginio pašaukimo, gero išmanymo ko ir kaip reikia mokyti ir auklėti. (Z. Rinkevičius (2002), R. Vitkauksas (2003)).

„Muzikos pedagogo vaidmuo – tai asmeninių savybių, vertybių, pedagogo veiklos funkcijų ir joms atlikti reikalingų gebėjimų visuma“ (Lasauskienė, 2010, p. 48). Tik pati visuomenė ir patys mokytojai, kurie privalo būti savo srities profesionalais gebantys pasidalinti savo išmintimi, lemia visą mokyklos kultūrą (Rinkevičius, 2009).

Jautakytė (1998) ir Abramauskienė (2002) teigia, kad mokytojai nepakankamai įsisąmonina, kur slypi svarbiausios muzikinio ugdymo problemos, esminiai dalykai. Autorės teigia, kad „mokytojai labiausiai susirūpinę tuo, jog jie stokoja muzikos teorijos ir mokymo metodikos žinių, dainavimo, instrumentinio grojimo įgūdžių. Tai liudija kognityvinę mokytojų muzikos išmanymo ir muzikinio ugdymo orientaciją. Jie nepakankamai įvertina tai, jog stokoja ne tiek muzikos kaip teorinio dalyko, jo mokymo metodikos žinių ir įgūdžių, kiek muzikos kaip meno reiškinių geresnio išmanymo, tad ir gebėjimų meniškai, išraiškingai ir patraukliai bei prasmingai mokyti šio meno, juo žvalinti vaikų jausmus ir protus, ugdyti dvasines vertybes“ (Abramauskienė 2002, p.6).

Deja, dauguma mokinių muzikos pamoką supranta kaip pertraukėlę tarp sunkesniųjų pamokų, kita dalis mokinių muzikos pamokas vertina ne itin gerai, todėl muzikos mokytojui ypatingai svarbu stengtis, kad muzikinio ugdymo procesas būtų kūrybiškas, atitiktų moksleivių interesus ir poreikius bei įtrauktų visą klasės bendruomenę į bendrą veiklą, kuri juos motyvuoti mokytis (L. Navickienė, 2001).

Muzikos mokytojas būdamas kūrybingą asmenybę geba savo dalyką pateikti originaliai ir savitai, bendraudamas su mokiniais, užmegzdamas ryšį su mokiniais, skatina, motyvuoja jų meninį skonį ir kūrybinį mąstymą. „Įgyvendindamas pamokos

uždavinius ir organizuodamas bendruomenės renginius, jis atlieka organizatoriaus vaidmenį, o vadovaudamas meninei veiklai pamokoje, turi kontroliuoti mokinių elgesį ir pasiekimus, nustatyti mokinių gabumus“ (Rinkevičius, 2005, p.49).

Mokytojo asmeninės savybės, santykiai su klase ir kiekvienu mokiniu, jo reakcijos, nuostatos taip pat reikšmingos mokinio statusui klasėje. Nuo mokytojo asmenybės (asmeninių savybių, išsilavinimo, visuomeninio kryptingumo, politinių idėjų, įsitikinimų ir t.t.) labai priklauso klasės kultūrinė, dorinė aplinka, jos socialinis pobūdis, tikslai, siekiai, uždaviniai, netgi kai kurie interesai ir poreikiai, kurie taip pat veikia kiekvieno klasės bendruomenės nario statusą. R. Canitano (2014) teigimu, muzikos mokytojas komunikuoja pasitelkdamas ne tik kalbą, o muzikos kūrinio atlikimą ir suvokimą. „Muzikos kūrinių atlikimas muzikos pedagogui suteikia galimybę lengvai užmegzti kontaktą su mokiniais“ (Canitano, 2014, p. 48),

Mokytojo gebėjimas išvelgti ir patenkinti pagrindinius paauglio poreikius sudaro palankias sąlygas pastarojo saviraiškai: „pasijutęs saugus, reikalingas, vertingas, mylimas, paauglys tuo pačiu atsakys ir kitiems. Tokioje aplinkoje klostosi humaniški tarpusavio santykiai“ (L. Jovaiša 2001, p.86).

Pasak L. Jovaišos (2001) didelę reikšmę mokinių aktyvumui bei norui mokytis turi pedagogiškas profesijos mokytojo charakteris. Jis reiškiasi vadinamuoju pedagoginiu taktu: „mandagiu elgesiu, saikingais reikalavimais, absoliučiu vertinimu, skatinimu ar baudimo teisingumu. Be to, mokytojas turi būti jautrus, gebantis įsijausti, suprasti mokinį, kai pastarąjį slegia nesėkmės, skurdas, ligos, įvairūs prieštaravimai. Paslaugumas, pagalba, geranoriškumas – tai taip pat humaniško charakterio bruožai“ (Jovaiša, 2001, p.14).

Anot L. Dubosaitės (2000), svarbiausias mokytojo tikslas yra sužadinti vaiko norą mokytis bei pasitikėjimą savo jėgomis, panaikinti abejingumą ir išvaduoti iš neigiamos psichinės būsenos. Tačiau tai nelengvas uždavinys. „Daugelis mokytojų sugebančių kvalifikuotai įveikti specifinius profesinius muzikinio ugdymo sunkumus, tampa bejėgiai, susidūrę su mokinio abejingumu, pasyvumu, išsiblaškymu, domėjimosi stoka pamokos metu“ (Dubosaitės 2000, p.58).

Mokytojai savo klasėje turėtų siekti sukurti teigiamą emocinę atmosferą, t.y. nuoširdžiai ir draugiškai bendraudami su mokiniais, įgyti jų pasitikėjimą, kad vaikai patirtų kuo daugiau teigiamų emocijų, nepriklausomai nuo jų gabumų, charakterio, mokymosi rezultatų. Mokytojai turi nusistatyti mokymosi tikslus, parinkti tinkamą medžiagą, tinkamus metodus, sudaryti palankią aplinką mokiniui tobulėti, tada mokinio motyvacija didės (Chorzempa, Graham, 2006).

Paauglių poreikių tenkinimas yra labai svarbus norint išlaikyti paauglių motyvaciją mokykloje. Mokytojas nuolat turi skatinti teigiamus mokytojo ir mokinio santykius (Gnams ir Hanfstingl 2016, Ryan ir Deci 2017).

Anot Z. Rinkevičiaus (2006) ir R. Rinkevičienės (2006) mokytojo profesinė kompetencija yra pagrindinis mokyklos kaitos veiksnys. „Muzikos mokytojo profesinė kompetencija – tai gebėjimas pažinti ugdytinius ir muziką, įvaldyti jos meninę raišką, gerai suprasti bendrojo ugdymo tikslą, principus, muzikinio ugdymo strategiją bei didaktinę taktiką, įvaldyti didaktinę technologiją, t.y. atrinkti tinkamą mokymo turinį ir kūrybiškai taikyti mokymo ir auklėjimo metodus. Tai gebėjimas muzika kūrybiškai ugdyti visavertę asmenybę. Šis gebėjimas yra svarbiausias muzikos mokytojo pedagoginio meistrišku

mo požymis“ (Rinkevičius, Rinkevičienė, 2006, p.47).

Z. Rinkevičius (2006) ir R. Rinkevičienė (2006) pateikia, svarbiausių, būtinųjų sėkmingai muzikinio ugdymo veiklai muzikos mokytojo profesinės kompetencijos bruožų aprašymą.

3 lentelė

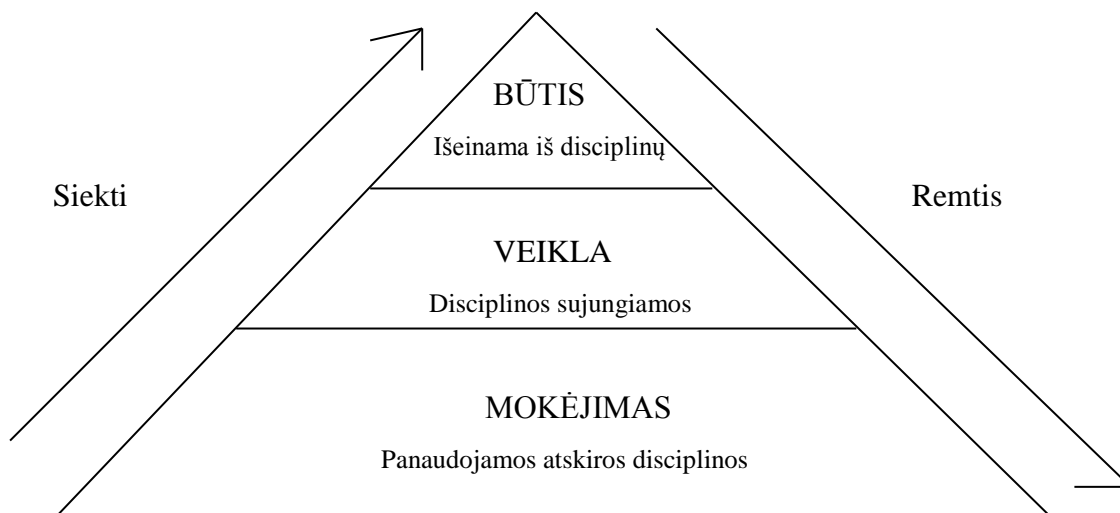
Muzikos mokytojo profesinės kompetencijos modelis

A. Asmenybės bruožai	B. Psichopedagoginė kompetencija	C. Dalyko (muzikos) ir muzikos pedagogikos kompetencija
1.Brandi pasaulėžiūra. Filosofinė kompetencija.	1.Gebėjimas ugdymo procese vadovautis vertybių dimensija, nuolatinis siekimas jas diegti.	1.Asmenybės muzikinė kultūra. Ryškiai teigimas meninis–dvasinis santykis su muzika, menu, gyvenimu. Šio santykio ugdymo kompetencija.
2.Intelektas brandumas.	2.Gebėjimas ugdymo procese vadovautis visybiniu analitiniu mąstymu, įžvelgti ugdytiniuose jų dvasinį gyvenimą, jį plėtoti.	2.Visavertis muzikinis intelektas, gebėjimas ugdyti mokinių muzikinį mąstymą.
3.Dvasingumas. Idealai kaip reikmė. Kūrybiškumas.	2.Pedagoginis optimizmas. Gebėjimas ugdymo procesą nuolat orientuoti idealų, dvasingumo ugdymo linkme.	3.Gebėjimas muzikoje jausti-suprasti dvasingumo apraiškas ir tai išryškinti interpretuojant muzikos kūrinius. Gebėjimas muzikos mokymą paversti kūrybiniu <i>meninio-dvasinio ugdymo</i> procesu.
4.Įžvalgumas, noras bendrauti su žmonėmis, jiems padėti.	4.Diagnostiniai, empatiniai sugebėjimai. Pedagoginis pašaukimas, pedagoginė meilė.	4.Receptyvumas muzikai, ugdytinių muzikiniams poreikiams. Nuolatinis

		siekimas ir gebėjimas diegti estetines-dvasines vertybes mokiniuose.
5.Etinės ir estinės sąmonės brandumas. Inteligentiškumas.	5.Gebėjimas organizuoti ugdymą kaip grožio ir gėrio išgyvenimus, įprasminimus veikloje.	5.Gebėjimas ugdymo procese remtis intonacine raiška, gerai jausti-suprasti muzikos estetinę vertę ir etinę prasmę.
6.Socialinė branda. Tautinė, pilietinė sąmonė.	6.Gebėjimas mokymo procese ugdyti tautinę ir pilietinę sąmonę. Komunikatyvumas, gebėjimas veikti vertybinės ir susiliejančios pedagogikos lygmeniu.	6.Gebėjimas verbalinės ir muzikos intonacinės kalbos pagrindu bendradarbiauti meninio ir dvasinio tikrumo lygmeniu, estetines vertybes susieti su sociokultūros vertybėmis.
7.Atsakomybė. Valia.	7.Gebėjimas imtis atsakomybės už žmogaus ugdymą, auklėjimo uždavinių įgyvendinimą. Savo pozicijos gynimas ir realizavimas.	7.Atsakomybė už visavertį mokinio muzikinį ugdymą. Gebėjimas kelti esminius <i>muzikinio auklėjimo</i> uždavinius, pasiekti mokymo ir auklėjimo vienovės.
8.Autentiškumas. Asmenybės savirealizavimas.	8.Pastabumas, organizuotumas, išraiškos, intelektiniai, kūrybiniai sugebėjimai. <i>Aš</i> sklaida pedagoginėje sąveikoje. Pedagoginis meistriškumas.	8.Gebėjimas mokymo procese inspiruoti ugdytinių meninę asmenybinę saviraišką kūrybingai atliekant, interpretuojant muziką.
	9.Gebėjimas dalyko turinį “aranžuoti“ didaktiniu požiūriu, jį padaryti ugdytiniams geidžiamu ir prasmingu.	9.Pakankamai kokybiški muzikos atlikimo sugebėjimai, platus ir gilus muzikos žinojimas. Gebėjimas būti muzikos intonacinės analizės, turinio ir formos interpretavimo pavyzdžiu.
		10.Bendrojo ir muzikinio ugdymo teorijos, istorijos, muzikos didaktikos išmanymas. Gebėjimas susikurti optimalias individualias muzikinio ugdymo programas.
		11.Kompiuterinis raštingumas (ir muzikos srityje). Muzikinio ugdymo koncepcijų žinojimas, didaktinių technologijų mokėjimas, gebėjimas jas kūrybiškai adaptuoti, plėtoti.

Stoll ir Fink (1998) skiria tris siekiamus mokymosi rezultatus, tai ypač sunkus uždavinys mokyklai ir mokytojui, tačiau būtent to reikalauja šių dienų realijos ir naujoji mokymosi paradigma, pasiekus šių rezultatų, mokiniai išmoktų būti tolerantiški,

rūpestingi, atsakomybės jausmo, kritiško mąstymo, gebėjimo spręsti problemas, efektyvaus bendravimo ir pan. Žinoma, kad pasiekti šių mokymosi rezultatų, reikėtų ieškoti naujus iš esmės kitokius mokymosi scenarijus, kurie reikalauja tiek mokytojų tiek moksleivių kompetencijos, naujos interpretacijos.

2 pav. Mokymosi rezultatai (Stoll, Fink, 1998)

Apibendrinant galima teigti, kad mokytojo asmenybės svarba muzikos mokymosi motyvacijai yra labai svarbi. Ugdymo sėkmę mokykloje lemia mokytojo profesinė kompetencija, kuri priklauso nuo mokytojo asmenybės brandos, jo vertybinių nuostatų, pedagoginio pašaukimo, gero išmanymo ko ir kaip reikia mokyti bei auklėti. Mokytojai kurie nuolat palaiko artimus santykius su mokiniais, tiki jais, skatina, išklauso ir rūpinasi savo mokiniais, jiems labiau priimtini.

2.2.2. Šeimos įtaka mokinio motyvacijai

„Paauglystėje prasidėję fiziniai ir mąstymo pokyčiai skatina ir santykių pokyčius – kinta paauglio santykiai su tėvais, mokytojais, bendraamžiais“. Dažniausiai vyrauja nuomonė, kad šis laikotarpis paauglio gyvenime yra itin audringas, tačiau atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad daugiau nei 70proc. paauglių tarpusavio santykius su šeima vertina teigiamai (Aramavičiūtė, Martišauskienė 2008, Smart et al., 2008, p. 118).

Gerai santykiai su šeimos nariais paaugliui ne tik suteikia pasitikėjimo savimi, bet ir saugų pagrindą ieškojimams. Anot autorių tokiems santykiams būdingi du svarbūs aspektai:

1. šiltas rūpinimasis;

2. savarankiškumo skatinimas.

Vienas iš svarbiausių uždavinių, kuriuos tenką spręsti paauglio tėvams, pusiausvyros radimas tarp šių dviejų aspektų (Beyers, Goossens, 2008). Jei tėvų rūpinimasis vaiku yra per intensyvus, tai skatins paauglio nepasitikėjimą savimi, trukdys formuotis jo savarankiškumui. Kita vertus autoriai teigia, paauglio savarankiškumas turi būti skatinamas atsižvelgiant į jo galimybes. „Gavęs daugiau savarankiškumo nei pajėgia suvaldyti, paauglys susidurs su nesėkmėmis ir nusivylimais, praras motyvaciją iš kurių jam bus sunku pasimokyti – sėkmingai išmokti galima tik tas pamokas, kurios nėra per sudėtingos“ (Beyers, Goossens, 2008, p. 144).

Anot L. Steinberg (2001), paauglystės laikotarpyje ryšiai su šeimos nariais susilpnėja, dėl patiriamų konfliktų. Pasak autorės konfliktai šiame amžiaus tarpsnyje dažniausiai kyla, dėl tėvų taikomos kontrolės ties paauglio apranga, nubrėžto laiko kada jis turi būti namuose, individo teisės į privatumą ir pan. Tėvų ir paauglių konfliktai, nesutarimai didėja, dėl bendraamžių daromos įtakos, kurių vertybės yra priešingos toms, kurie bando palaikyti tėvai.

Pasak Kim et al (2006), brolių ir seserų tarpusavio santykiai gali padėti paaugliui sunkiame amžiaus tarpsnyje, šie santykiai gali atlikti tokį pat vaidmenį kaip bendraamžiai ir padėti padidinti vienas kito socialinius įgūdžius, pakelti savivertės jausmą. Anot autorės ar šie santykiai bus pozityvūs ar negatyvūs priklausys nuo vyresniųjų veiklos ir elgesio.

Šiame amžiaus tarpsnyje, kai paauglys išgyvena gan sudėtingus etapus, nepaisant besikeičiančio paauglio vaidmens šeimoje, nesutarimų, konfliktų, tėvų vaidmuo paauglių elgesio ir jų pasirinkimams išlieka labai svarbus. Tyrimų duomenimis, paaugliai, kurių ryšiai su tėvais yra tvirti ir geri, individas yra mažiau linkęs įsitraukti į rizikingas elgesio formas, kaip alkoholio vartojimas, mušimasis, pasirinkti netinkami sprendimo būdai ir pan.

Tėvai yra ir bus pagrindinis socializuojantis veiksnys paauglystės laikotarpyje (Collins, 2000). Tėvai daro tesioginę įtaką paauglio laisvalaikiui. Pasak Collins (2000), laisvalaikio kontekstas yra labai svarbus, nes laisvalaikio metu paauglys gali įgyti įgūdžius ir kompetencijas, kurios palaikys paauglio kryptingą, sveiką, savarankišką veiklą. Pasirinktos netinkamos veiklos laisvalaikio metu, gali sukelti neigiamas pasekmes tolesnei paauglio raidai.

Jennings, Niemi (1981; Sears 1975 ir Venturos (2007), tyrimų duomenimis, tėvai vaikams perduoda vertybes, nuostatas bei elgesį. Pasak jų tyrimų duomenų egzistuoja didelis tėvų ir vaikų panašumas. Anot Smetanos ir Metzger (2005), paaugliai

panašiai kaip tėvai įsitraukia ir į pilietinę veiklą, savanoriškas organizacijas, labdaras ir pan. Pasak autorių tai rodo, kad tėvai vaikams perduoda pilietines ir pilietiškumo vertybes.

Glenas Elderis (1974, 1994), atliko labai platų tyrimą, norėdamas išsiaiškinti vyraujančius tėvų elgesio stilius ir kokią įtaką jie daro tolesniam paauglio elgesiui.

Elderis nustatė, septynias tėvų elgesio su paaugliais stiliaus kategorijas:

1. autokratinis stilius. Šiame stiliuje paauglys negali turėti savo nuomones, ją išreikšti garsiai, individas neturi teisės priimti bet kokius sprendimus;
2. autoritarinis stilius. Individas gali reikšti savo nuomonę, bet galutinį sprendimą vis tiek priims tėvai;
3. demokratinis stilius. Galutines išvadas suformuluoja tėvai, sprendimai taip pat priklauso visada nuo jų pritarimo, tačiau demokratiame stiliuje paauglys gali laisvai dalyvauti diskusijose apie jo elgesio problemas;
4. lygiateisiškumo stilius. Panašius vaidmenis priimant sprendimus vaidina tėvai ir paauglys;
5. viską leidžiantis stilius. Paauglys priimdamas sprendimus, užima įtakingesnę poziciją. Individas atsižvelgia į tėvų nuomonę, bet retai kada jos laikosi;
6. nesikišimo stilius. Paauglys pats sprendžia ar atsižvelgti į tėvų nuomonę ar ignoruoti;
7. ignoravimo stilius. Tėvai šiame stiliuje neturi jokio vaidmens, nesikiša į jo elgesį, priimamus sprendimus, tiesiog nesidomi jo gyvenimu.

Apibendrinant galima teigti, kad šeimose kuriuose labai vadovaujama vaiko elgesiui, vaikas negali turėti jokios savo nuomonės ar priimti bet kokią tai sprendimą, tapatumas formuojasi sunkiau. Šeimose kuriuose tinkamai bendraujama su paaugliais, individas gali lengviau išspręsti savo tapatumo krizę.

Salvadoro Minuchino (1975, 1978) atiko tyrimą, lygindamas šeimas, kuriuose paaugliai serga psichosomatinėmis ligomis, autorius išskyrė penkis bruožus:

1. įpainiojimą. Šiame bruože joks individualumas neleidžiamas, šeimos narys pastoviai įpainiojimas į kitų gyvenimus ir problemas;
2. pernelyg didelę globą. Kad juos globotų, vieni šeimos nariai, tai pasiekia verkdami, nevalgydami, sirgdami ir pan. o kiti į tai reaguoja perduota globa;
3. rigidiškumą. Tėvai sunkiai pripažįsta paauglio brendimą ir pokyčius, patiriami pasikeitimai šeimoje išgyvenami labai sunkiai;
4. konfliktų vengimą. Problemos yra nesprendžiamos, šiose šeimose konfliktų vengiama;

5. vaikų įtraukimą į tėvų konfliktus. Paaugliai suserga, kad atitrauktų tėvus nuo jų vedybų problemų.

S. Minuchinas sukūrė šeimos terapijos modelį, dėl kurio šeimos nariai gali tapti savarankiškesni bei lankstesni.

V. Legausko (2013) teigimu, paauglys turi sukaupęs daugiau žinių. Autorius turėjo omenyje, kad ateina laikas, kai paauglio žinos pradeda viršyti tėvų žinias, todėl dažniausiai atsiranda prielaidos mesti iššūkį tėvų visažiniškumui ir autoritetui. „Suabejojusiam suaugusiųjų autoritetu paaugliui tai suteikia galimybę tam autoritetui efektyviai pasipriešinti (V. Legauskas, 2013, p. 110).

Pasak L. Rupšienės (2000) „šeimoje pradeda formuotis ir mokymosi motyvacija, nuostatos mokymosi atžvilgiu, emociniai santykiai su mokymusi. Šeimoje gali susikurti sėkmės mokykloje ir gyvenimo pamatai“.

Anot A. Blandė ir E. Gudelienės (2019) ne viena šeima norėtų, kad šiame laikotarpyje paauglys išsaugotų artimus santykius su šeimos nariais, bendrautų pagarbiai bei atvirai, tačiau reikėtų nepamiršti, kad šiame audrų ir stresų etape individas sieks vis didesnio savarankiškumo, fizinio atstumo ir pan. „Nemažai auklėjimo ir drausminimo sunkumų paauglystėje yra susiję su netinkamais suaugusiųjų lūkesčiais, nes dauguma jų tikisi, kad paauglys bus toks pat paklusnus kaip vaikas“ (A. Blandė ir E. Gudelienė, 2019, p. 14).

Augant vaikui stiprėja jo noras būti savarankišku, stiprėja individualumo ir atsiskyrimo poreikis, todėl laikas, leidžiamas su šeimos nariais trumpėja. Paauglys ima vis dažniau domėtis kitais žmonėmis, naujomis galimybėmis, keičiasi charakteris, bendravimo stilius. Taip pamažu paauglys pradeda tolsti nuo savo šeimos narių, tačiau pasak autorių tuomet tėvai gali daugiau dėmesio skirti savo asmeniniams poreikiams.

A. Petruolytė (2003) teigia, kad „šeimos vaidmens reikšmė paaugliams neabejotina, sunku būtų rasti bent vieną psichologinį ar socialinį paauglio elgesio aspektą, kuriam nedarytų įtakos šeima, tėvai. Tačiau keičiasi tos įtakos pobūdis. Ją lemia daugelis veiksnių, pavyzdžiui, tėvų išsilavinimas, šeimos materialinė padėtis ir socialinis statusas, tėvų profesinė sėkmė, jų tarpusavio santykiai, šeimos narių laisvalaikio turiningumas, jo įtaka asmenybės tobulėjimui ir pan“ (Petruolytė 2003, p.98). Anot T. Frijnso (2010) kuo daugiau tėvai žinos apie savo vaikų laisvalaikį, bendraamžius bei mokymąsi, tuo mažiau paaugliai turės elgesio problemų.

Pasak A. Blandė ir E. Gudelienės (2019) šiame etape vykstantys audringi pokyčiai paauglio gyvenime ilgainiui nulsūgs, tačiau tik nuo tėvų priklausos koks ryšis tarp paauglio ir šeimos narių išliks. „Paauglystėje vykstantys audringi pokyčiai ilgainiui

nuslūgs. Ar jie nenušluos į jūrą jūsų ir paauglio ryšio – priklauso tik nuo jūsų“ (A. Blandė ir E. Gudelienė, 2019, p. 43).

Tarp šeimos ir mokyklos, muzikos mokytojo pageidautina pozityvi sąveika. Savo ruožtu mokykla gali daryti įtaką šeimai. „Mokytojai turėtų pasirūpinti, kad vaiko šeimos artimieji kartais lankytųsi muzikos pamokose, čia jie galėtų akivaizdžiai įsitikinti vaiko pasiekimais, o tai vaikui labai svarbu“ (Rinkevičius 1998, 63).

Labai svarbi šeimos ryšių su mokykla sąlyga – teigiamas tėvų požiūris į mokyklą, mokytojus ir pedagoginį darbą. Jeigu tėvai aukštai vertina mokyklos vaidmenį, šie vertinimai turi įtakos ir vaikų požiūriui į mokymąsi ir mokyklos režimą. Mokytojų kritika, jų menkinimas neigiamai veikia mokymosi ir elgesio motyvaciją. Tėvų pareiga yra stiprinti mokyklos ir mokytojų autoritetą.

R. Pečeliūno (2003) teigimu, „sociakultūrinėje aplinkoje mokykla vaikui daro didžiulę įtaką, nes vaikystė ir ankstyvoji paauglystė yra tas asmenybės raidos etapas, kada vaikas imliausias įvairiai informacijai, kada geriausiai lavinami įvairūs gebėjimai ir padedamas pamatas tolesnei jo gebėjimų plėtočiai. Vaiką mokyklai rengia šeima, joje formuojasi asmenybė, dedamas kultūrinis pamatas. Kokia bus šeimos kultūra, tokia bus ir tautos kultūra. Šeimos kultūrinis gyvenimas, tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai lemia normalią vaiko psichologinę, kultūrinę raidą“ (Pečeliūno 2003, p.52).

„Šeimos kultūrinės tradicijos padeda vaikui susivokti kultūrinėje aplinkoje, ugdo norą estinei meninei raiškai. Šeimoje sekamos pasakos, dainuojamos lopšinės, skambanti daina formuoja meilę muzikai, norą reikštis muzikinėje meninėje veikloje“ (R. Pečeliūnas 2003, 53). Iš šeimos vaikas paveldi visą fiziologinę struktūrą, gabumus, polinkius meninei veiklai. Jeigu tėvai neabejingi muzikai, jie stengiasi kad jų vaikai ugdytų savo muzikinius gabumus, rūpinasi savo vaikų muzikiniu lavinimu.

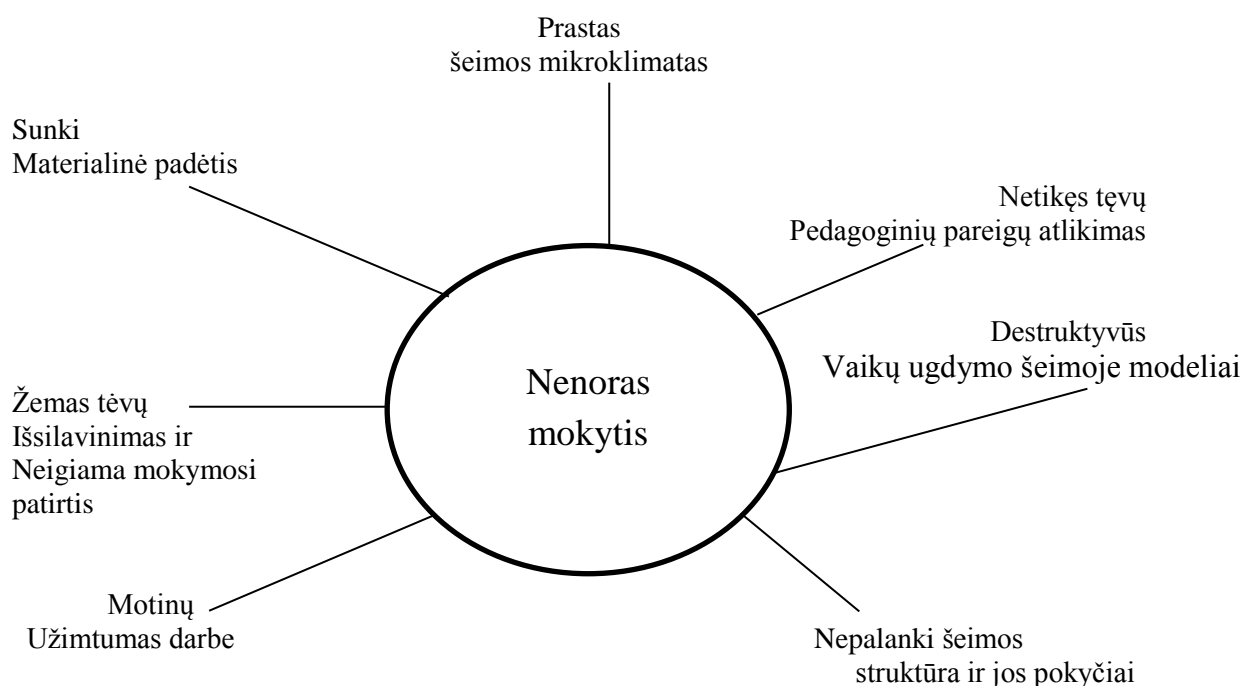
Anot A. Petruilytės (2003) „šeimose, kurios nuo mažens neskatina vaiko veiklumo, gebėjimo įveikti kliūtis, nežadina domėjimosi šeimos reikalais, buitimi, neugdo socialinių įgūdžių, neskatina mokymosi motyvacijos, paaugliai dažnai įpranta tingėti“. Anot P. M. Renee et al (2005) jei vaikystėje vaikai buvo artimi su savo šeima, jei individas jautė tėvų palaikymą, rūpestį, meilę, tuomet yra žymiai didesnė tikimybė, kad šie santykiai išliks geri ir paauglystės metu. „Tėvų draugiškumas, šiltumas ir palaikymas ne tik padeda išlaikyti gerus santykius su sūnumis ir dukromis, bet ir teigiamai prisideda prie pozityvios paauglių asmenybės vystymosi“ (Schofield et al., 2012, p. 119).

Paauglystėje plečiantis bendravimo ratui svarbiu santykių šaltiniu tampa bendraamžiai, todėl šeima nustoja būti vieninteliai žmonės paauglio gyvenime su

kuriais būtų galima pasikalbėti, pasidalinti tuo kas svarbu. Tačiau pasak G. Masche (2010) tik geri santykiai su tėvais leidžia sukurti puikius santykius su bendraamžiais. Žinoma jei santykiai su šeima nėra geri, dažniausiai paauglys priverstas ieškoti supratimo tarp bendraamžių.

D. F. Smart (2008) teigia, kad paaugliai, kurių santykiai su šeima yra geri, jie tampa labiau motyvuoti, geriau mokosi, yra savarankiškesni ir patiria mažiau psichologinių ir socialinių problemų. „Tokių paauglių savigarba aukštesnė, jie turi geresnius socialinius įgūdžius, motyvuoti mokytis ir optimistiškiau žvelgia į ateitį“ (D. F. Smart, 2008, p. 119).

Anot L. Rupšienės (2000) nenorą mokytis dažniausiai lemia ne pavienis veiksnys, o jų visuma:

3 pav. Šeimoje glūdinčios nenoro mokytis priežastys

Nepaisant paauglio augančių sugebėjimų, savarankiškumo siekimo, padažnėjusios kritikos tėvams, šeima visad išliks pagrindiniai paauglio autoritetai. „Jų išreiškiami lūkesčiai, iškeliamos siekiamybės, apibrėžiami standartai ir pateikiami vertinimai jaunam žmogui ir toliau daro esminę įtaką“ (Beyers, Goossens, 2008, p. 145).

Taigi, šeima kaip socialinės aplinkos veiksnys daro didelę įtaką vaiko mokymuisi. Šeima turi daug galimybių stiprinti vaikų mokymosi motyvaciją: domėtis

vaikų pasiekimais, juos morališkai palaikyti, sudaryti sąlygas namuose muzikuoti, lankytis koncertuose ir kt.

2.2.3. Bendraamžių įtaka mokymosi motyvacijai

Brown (2004), teigimu šiame amžiaus tarpsnyje suaugusiųjų priežiūra mažėja, žymiai padidėja laikas praleidžiamas su bendraamžiais, draugų grupės ypač svarbios paauglystėje. Paauglys leisdamas laiką su bendraamžiais, įgyja daugiau nepriklausomybės, nori prisiimti kuo daugiau bendraamžių vertybių.

Pasak J. Colemano (1974, 2010) atlikto tyrimo, labai daug paauglių vartojančių alkoholi įprotį įgijo namuose ir tik maža dalis vartoti pradėjo su draugais. Autorius neneigia, kad šiame amžiaus tarpsnyje bendraamžiai neturi įtakos, bendraamžių grupė turi tam tikrą poveikį kai kurioms asocialaus elgesio formoms, tačiau jo manymu reikšmingiausi yra paauglio santykiai šeimoje, kuo santykiai blogesni tuo paauglį gali paveikti bendraamžiai.

J. Colemanas (2010) paauglių draugystės raidą skirsto į tris etapus:

1. 10-11 metų vaikai draugauti pradeda kartu žaisdami, šiame amžiaus tarpsnyje draugas laikomas tas, su kuriuo tau patinka leisti laiką kartu, žaisti.
2. 14-15 metų vaikų draugystė itin pasikeičia. Čia atsiranda svarbiausias faktorius – pasitikėjimas. Paauglys šiame amžiuje pagrindinėmis tikro draugo savybėmis laiko jautrumą, pasitikėjimą, nuoširdumą.
3. 18 metų. Atsiranda bendri interesai, bendros veiklos siekimas. Šiame amžiuje pradeda mažėti baimė būti užmirštam draugų.

Pasak autoriaus, draugystė yra labai svarbus faktorius, tiek mergaičių tiek berniukų gyvenime, tačiau berniukai ir mergaitės draugyste suvokia skirtingai. Mergaitėms svarbiau socialinis pasitenkinimas ir abipusis artumas, mergaičių santykiai tobulesni, jų draugyste brandesnė, berniukams rūpi draugiški santykiai kurie orientuoti į bendrą veiklą, jų draugystė stabilesnė, sukelia mažiau konfliktų.

Ankstyvoje paauglystėje paaugliai stengiasi rinktis tos pačios lyties asmenis, dažniausiai pasirenka panašaus socialinio sluoksnio gyvenančius paauglius (Kirke 2009, Connolly 2004). Pasak Snijders (2007), dažniausiai bendraamžiai stengiasi laikytis panašių nuostatų dėl narkotikų ar alkoholio vartojimo. Artima draugystė paauglystės

laikotarpyje padeda formuotis teigiamam savivaizdžiui ir tapatumui, taip pat bendraamžiai padeda užmegzti ryšius su priešingos lyties asmenimis.

Skupaitės (2006) manymu, 15-17 metų paaugliai siekia būti savarankiški, nepriklausomi. Šiame etape vis svarbesnė tampa bendraamžių nuomonė, atsiranda poreikis aktyviau ieškoti savo vertybinio tapatumo.

Anot A. Petrulytės (2003) „bendravimas su draugais tampa savarankiška ir labai svarbia paauglio gyvenimo sritimi, didele vertybe. Ji kartais būna tokia patraukli ir reikšminga, kad mokymosi reikalai nustumiami į antrą vietą, o bendravimas su tėvu ir motina nebėra labai svarbus. Paauglys nutolsta nuo tėvų, gyvena savo gyvenimą, nenoriai pasakoja apie save, veržiasi iš namų pas draugus“ (Petrulytė, 2003, p.65).

Paauglys paprastai visada stengiasi būti grupėje: dirba, mokosi, žaidžia, nusikalsta. Apibūdinant paauglį, negalima nepaminėti tokio vieno iš ryškiausių jo bruožų, kaip poreikį bendrauti su bendraamžiais. Šis poreikis toks stiprus, kad sunku paauglį vieną ir įsivaizduoti, be bendraamžių kompanijos. Mat bendraamžių grupėje paauglys patenkina subrendimo jausmą, jaučiasi lygus su kitais, pilnavertis, neretai ir autoritetų ieško bendraamžių tarpe. Paaugliui labai svarbu bendraamžių nuomonę apie save, siekia būti draugų pripažintas.

Anot A. Petrulytės (2003), paaugliui tenka vienu metu gyventi dviejuose pasauliuose – bendraamžių ir suaugusiųjų. „Bendraamžių pasaulis turi savo subkultūrą, raidą, struktūrą, pripažįsta specifines vertybes ir elgesio normas, tradicijas. Bendraamžių lygybės principas teikia paauglių tarpusavio santykiams ypatingo patrauklumo“ (Petrulytė, 2003, p.25).

Pasak V. Puronienės (2004) „paauglių mąstymas beveik atitinka suaugusio žmogaus lygį. Linkę prieštarauti, protestuoti, jie kartu yra labai smalsūs, noriai klausosi įvairios muzikos. Muzika jausmų pasaulis jiems turi ypatingos reikšmės, bet kurio amžiaus vaikas nori pats dalyvauti garsų veikloje, būti bendraautorium“.

Dažna edukologų klaida, kad neatsižvelgiama į mokinių interesus ir poreikius, kad nesudaromos sąlygos jų saviraiškai. Visa tai slopina muzikinių gabumų, kūrybiškumo ugdymą ir neigiamai veikia viso muzikinio ugdymo efektyvumą. „Muzikinio ugdymo paskirtis yra atverti moksleiviui muzikos pasaulį, jo vertybių sistemos prasmę kaip asmeninę dorovinę, socialinę ir kultūrinę vertybę“ (Kievišas, 2001, p. 47).

Visi savaime susikūrę paauglių ansambliukai, muzikinės grupės dažniausiai atsiranda „iš vidaus“, t.y. bendraamžių, gabių moksleivių iniciatyva. Taip jie išreiškia save, panaudoja savo žinias, instinktyvią bendraminčių, kuriuos sujungia muzika,

trauką. Dažniausiai jų „įkvepėjai“, – panašios grupės arba profesionalių užsienio estrados kolektyvų mėgdžiojimas. Būtent iš šios terpės užgimsta kūrybinės asmenybės, atsiranda kompozitoriaus talentų, organizatoriaus savybių (V. Puronienė 2004).

Anot M. Barkauskaitės (2001) „paauglystėje sustiprėja ir vienas iš ryškiausių charakterio bruožų – visuomeniškumas, pilietiškumas, siekimas daryti „didelius“ darbus, bendrauti su suaugusiais, ypač bendraamžiais. Poreikis bendrauti su bendraamžiais pagaliui tampa tikslu, nes taip jis gali atskleisti savo individualybę, įtvirtinti savarankiškumą, pasiekti pripažinimą, ką, sunku pasiekti suaugusiųjų bendrijoje“ (Barkauskaitė, 2001, p. 59).

Daug ką paauglys sąmoningai, o daugiausiai nesąmoningai perima iš artimiausių asmenų – iš šeimos. Bet didelį vaidmenį savęs suvokimui, savo psichinių ypatumų atskleidimui atlieka ir vienmečiai. Tam tikra prasme jie papildo šeimą. „Grupėje paauglys saugiau jaučiasi, užsitikrina tam tikrą statusą, rangą pagal savo įvairius ypatumus. Būdamas aktyvus grupės dalyvis, koku nors būdu vis jai primena save ir įvertina savo padėtį joje“ (Barkauskaitė 2001, p.59).

Nemažai paauglių šiame gyvenimo etape beveik visą save atiduoda kitiems. Tuomet žinoma pradeda daugėti nesutarimų su šeima, atsiranda jausmas, kad tavęs niekas nesupranta, suaugusieji yra nusiteikę prieš tave. Paauglystėje draugų paieška vyksta įvairiuose erdvėse, ne išimtis ir virtuali aplinka. Tiek viena, tiek kita erdvė paaugliui gali būti vertinga. Anot autorių paaugliai kurie patyrę nesėkmę ieškodami draugų realiame pasaulyje, persikelia į elektroninę erdvę (A. Blandė ir E. Gudelienė, 2019).

Pasak M. Barkauskaitės (2001) tiriant dalykinius ir asmeninius paauglių santykius klasėje, nustatyta, kad bendraamžių atstumti, izoliuoti, klasės draugų ir mokytojų nemėgstami paaugliai negatyvius vertinimus pradeda ignoruoti, elgiasi šiurkščiai, provokuojančiai, nevengia grasinimų, fizinės jėgos ar net smurto. Toks elgesys tik dar labiau juos izoliuoja, sudarydamas sąlygas tolesnei negatyviai raiškai. Šiurkštus, provokuojantis elgesys tampa atstumtojo paauglio elgesio norma.

Apibendrinus galima teigti, kad daugelis mokslininkų neabejoja, kad paauglio asmenybė vystosi tik jam bendraujant su bendraamžiais. Nuo to kaip paauglys patenkina bendravimo poreikį, priklauso, kokia augs ir formuosis asmenybė, tos asmenybės pažiūros, kryptingumas, tikslai ir kt.

2.2.4. Visuomenės įtaką mokymosi motyvacijai

„Ankščiau ar vėliau visuomenė iš žmogaus pradeda reikalauti tapti naudingą jos nariu, tokiu, kuris ne tik naudojasi kitų sukurtomis gerybėmis, bet ir pats yra pajėgus įnešti savo indelį tas gėrybes kuriant“ (V. Legauskas, 2013, p. 139).

Daugelis autorių, remdamiesi savo tyrimais, mano, kad šiuolaikinis paauglys formuojantis tapatumui, išgyvena sudėtingą gan sunkų periodą. Šiame amžiuje tobulėjant technologijoms, keičiantis socialinėms normoms, bet kuriuo momentu jie gali nustoti pasitikėti tais suaugusiais, kurių vertybės ar kai kurie įsitikinimai anot paauglio yra pasenę, neatitinkantys naujausių normų. Todėl šiame etape paauglys nebežino, kaip spręsti iškilusias problemas, susijusias su jo tapatumu, kuria kryptimi pasukti.

Visuomenės tapatumai ieškoti siūlomi du būdai:

1. Paaugliui pateikiamos vertybės, kurios atlaikė ilgaamžius išbandymus, bet vis dar atlieka puikiai savo funkcijas, taip pat pateikiami papročiai kurie padeda lengviau pereiti nuo vaikystės į suaugusio žmogaus amžių. Ar šis būdas veiksmingas, priklauso nuo to, ką visuomenės nariai laiko pagrindinėmis vertybėmis. Tai yra jeigu visi visuomenės nariai laikosi tokių pačių politinių, religinių, moralinių pažiūrų, tapatumas pasiekiamas gan lengvai.
2. Antrasis būdas kuriuo visuomenė padeda paaugliui pasiekti tapatumo, institucijų suteikiamas moratoriumas, kurio pagalba paauglys turi galimybę priimti galutinius sprendimus. Pavyzdžiui aukštosios mokyklos, kuriuose paaugliui suteikiamos galimybės, laisvai pasirinkti daugelį dėstomų dalykų, dėl kurių individas nusprendžia, kokią specialybę jis nori įgyti, taip pat tyrimų teigimu, panašia funkcija atlieka ir tarnyba armijoje.

Kaip paauglys įveiks tapatumo krizę, priklauso ir nuo visuomenės pateikiamų vertybių, pažiūrų, nuostatų ir pan. Jeigu visuomenės nariai sutars pagrindiniu vertybių atžvilgiu, socialinių normų aspekte, tapatumą paauglys pasieks lengviau arba sunkiau. Galima teigti, kad tai reikalauja papildomų atliktų tyrimų.

2.5. Muzikinio ugdymo metodai, skatinantys paauglių motyvacinius interesus

Mokymasis žmogaus gyvenime yra išties ypatingą, reikšmingą veiklą. Tačiau, kad ji pavyktų sėkmingai, reikia tam tikrų gebėjimų: mąstyti, atsiminti, sutelkti, išlaikyti, valdyti informaciją, suprasti savo emocijas ir motyvaciją.

Norint užtikrinti mokymo ir mokymosi sėkmę, reikia atsižvelgti ne tik į paauglių muzikinius gabumus, ne tik žinoti individualius mokinių psichinius ypatumus, bet ir atkreipti dėmesį į išorinius muzikos mokymosi veiksnius, sąveika su mokinių vidinėmis psichologinėmis sąlygomis, nes dėl išorinių veiksnių mokiniai tampa motyvuoti ugdytis meninę pažintinę, kūrybinę veiklą.

Anot Z. Rinkevičiaus (2000) „muzikos mokymas ir mokymasis negali būti sėkmingas, jei mokymo procesas neskatina ugdytinio mokymosi motyvų, t.y. nesąmoningų ir sąmoningų mokymosi paskatų, tenkinančių asmens emocinį, dvasinį gyvenimą, vertybinius poreikius, saviraiškos, kūrybos, bendravimo, pažinimo interesus. Ypač svarbu, kad motyvai sukeltų ne tik domėjimąsi dalyku, bet ir suteikia pažinimo veiksams tam tikrą kryptį ir intensyvumą“ (Rinkevičius, 2000, p.14).

Mokymosi motyvai įvairūs:

- emociniai išgyvenimai;
- bendravimo;
- socialinės saviraiškos poreikiai;
- interesai;
- vertybinės nuostatos;
- požiūriai;
- įsitikinimai;
- idealai.

Platus motyvų spektras suponuoja ne tik nusiteikimą mokytis, bet ir stropumą. Stropumas stiprinamas pedagoginėmis priemonėmis. Kaip „motyvacinis darinys, jis ilgainiui virsta įpročiu gerai mokytis. Tai savo ruožtu formuoja teigiamus charakterio, elgesio bruožus“ (Rinkevičius, 2000, p.45).

Su motyvacija glaudžiai susijęs dėmesys, valia, atmintis, vaizduotė, pažinimo procesų aktyvumas: suvokimas, mąstymas, asmenybės saviveiksmiškumas, kūrybiškumas ir kiti svarbūs psichologiniai mokymosi veiksniai.

Paauglių poreikiai dažnai skiriasi, nes įvairūs išoriniai bei vidiniai veiksniai daro skirtingą įtaką skirtingose aplinkose bręstantiems paaugliams. Šie skirtumai matomi ir mokyklose. Moksleivių elgesys draugų rate, šeimoje ar su mokytoju, kalbėjimo maniera, apranga, sudarytomis sąlygomis mokytis namuose ir mokykloje – visa tai daro didesnę ar mažesnę įtaką moksleiviams ir jų motyvacijai.

Išskiriami 4 pagrindiniai veiksniai, kurie daro įtaką muzikos mokymosi motyvacijai:

- fiziologiniai veiksniai išoriškai lemiantys muzikos mokymąsi;
- psichologiniai veiksniai turintys įtakos moksleivio dvasiniam pasauliui;
- sociologiniai veiksniai lemiantys paauglio bendravimą mokykloje, šeimoje ir draugų tarpe;
- pedagoginiai veiksniai, turintys įtakos moksleivio mokymosi kokybę.

Šie visi veiksniai nurodo į ką turėtų atsižvelgti pedagogas, siekdamas muzikinio mokinių ugdymo, tačiau tai dar nereiškia, kad tuos veiksnius būtina pritaikyti visiems mokiniams. Juk kaip ir žinome, kiekviena klasė, kiekvienas mokinys yra savita asmenybė ir kas tinka vienam, gali visiškai neprigyti kitam. Muzikos ar kitų menų mokantis mokytojas turi būti atviras visoms idėjoms, gerai išmanyti mokinio psichologiją ir būti pasiruošęs atsakyti į kiekvieną besivystančiai asmenybei svarbų klausimą.

Dirbdamas meninį ir kūrybinį darbą, mokytojas turi būti išradingas ir visuomet žadinti mokinių motyvaciją ir susidomėjimą jo mokomu dalyku. Taigi visi šie pedagoginiai veiksniai yra neatsiejami vienas nuo kito ir svarbūs augančiam talentingam muzikantui.

Analizuojant būdus, kaip galima stiprinti paauglių muzikos mokymosi motyvaciją, galima remtis Maslow (2006) kuris teigia, kad meninis ugdymas yra tarsi psichoterapija, galinti daryti įtaką vaiko elgesiui. Pasak autoriaus, meninis ugdymas (taip pat ir muzikinis), gali būti vaiko charakterį formuojančiu veiksmu, nes integruoja savyje šiuos komponentus, kaip:

- 1) unikalios (nesikartojančios) ir gelminės asmeninės patirties edukacinis poveikis;
- 2) konatyviniai pokyčiai, sukelti naujų patirčių;
- 3) esminiai nuostatų, lūkesčių, netgi filosofinių pažiūrų pokyčiai.

Z. Rinkevičius (2002) teigia, kad „paaugliai, kai intensyvėja jų kritinis mąstymas, pradeda itin nemėgti mokytis natų, solfedžuoti. Pasak autoriaus, tokią nuomonę pagrindžia tyrimų duomenys, rodantys, jog solfedžio bei ritmo mokymo veiksenos muzikos pamokose patrauklumo mokiniams požiūriu dažniausiai užima paskutiniąsias vietas. Taip yra dėl to, kad toje veikloje mokiniai negali patirti muzikos grožio, išvelgti mokymosi prasmės“ (Rinkevičius, 2022, p.18).

Panašiai teigia ir V. Umbrasienė (2005) – akcentuodama, kad „bendrojo lavinimo mokyklose tiek solfedžio, tiek ir kitų knyginių žinių, paskirtų muzikos kūrybinių temų, kūrybinių pavadinimų, faktų, datų mokymas itin sureikšminamas ar netgi padaromas svarbiausiu muzikinio ugdymo dalyku. Toks muzikinis ugdymas ne tik

negali tobulinti visaverčio muzikinio mąstymo, bet gali jį žaloti, iškreipti“ (Umbrasienė, 2005, p.14).

S. Firth (2004) teigia, kad labai stiprią įtaką paaugliui daro populiarioji muzika. Anot tyrėjo, populiariosios muzikos įtaka besiformuojančiam žmogui yra tokia stipri, kad reikia teirautis ne „ką ji apie žmogų atskleidžia, o kaip jį konstruoja“. Pasak mokslininko, populiarioji muzika aktuali paaugliams tuo, kad yra kolektyvinė, sukelianti bendras patirtis.

Firth (2004) populiariąją muziką suskirstė į keturias socialines funkcijas:

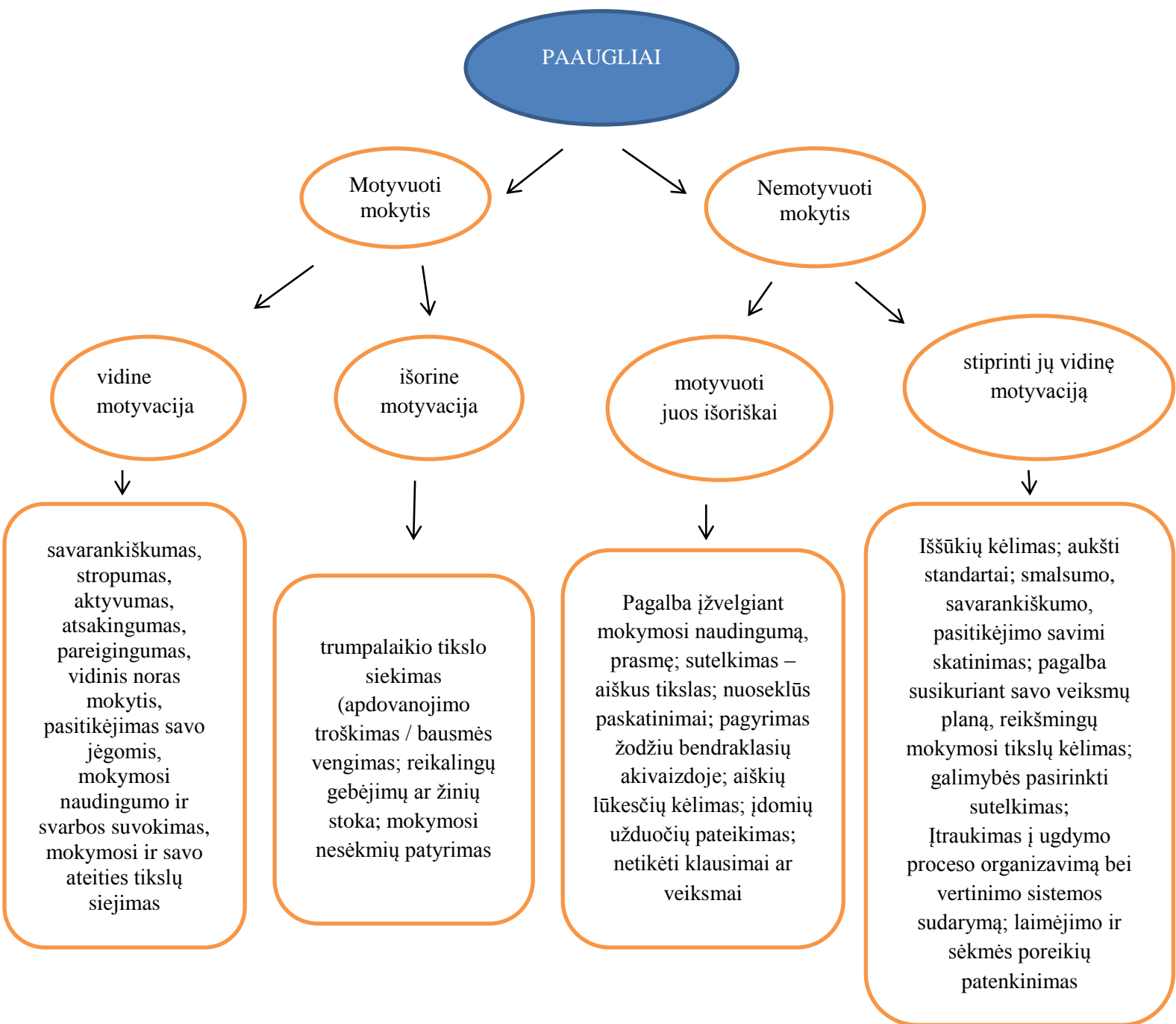
1) Muzikinis skonis suponuoja buvimą tam tikroje grupėje, kuriai būdingi bruožai – lytis, amžius, ideologija ir t.t.

2) Teikia priemonės emocijų valdymui. Kūrinio pagalba perteikiamos įvairios emocijos: sutrikimas, pasitenkinimas, nežinomybė ir t.t.

3) Formuoja socialinę atmintį. Muzikinės patirties pagalba padeda prisiminti reikšmingus įvykius. Labai būdinga paauglystės (pasaulėžiūros formavimosi) laikotarpiu.

4) Nuosavybės jausmas. Tapatumas bei gyvenimo stilius susipynę su skoniu. (Firth, 2004, p.67).

Rastauskaitė ir Tandzegolskienė (2017), sukūrė konceptų žemėlapi, kuriame parodyti motyvuoti ir nemotyvuoti mokyti paaugliai, išskiriant pagrindinius motyvacija pasižyminančius bruožus ir pateikia galimus būdus mokymosi motyvacijos sustiprinti:

4 pav. Paauglių mokymosi motyvacijos raiška ir stiprinimas

Paaugliai kurie pasižymi vidine mokymosi motyvacija, dažniausiai būna stropūs, aktyvus, atsakingi, pareigingi, būdingas savarankiškumas, pasitikėjimas savimi, vidinis noras mokytis ir tobulėti. Paaugliai kurie pasižymi išorinė mokymosi motyvacija, svarbiausi aspektai tampa pasiekti trumpalaikį tikslą, gauti naudos, dažniausiai vidurinėje paauglystėje paaugliai tampa nemotyvuoti mokyti.

Pasak Johns, Woolf (2006) ir Wright (2011) norint nustatyti, ar mokinys yra motyvuotas mokyti, svarbiausia aspektu tampa:

- pastebėti ar paauglys įsitraukia į pamokos veiklą, ar geba sutelkti dėmesį, ar yra drąsus, nebijo išsakyti savo nuomonės;
- atkreipti dėmesį ar sugeba dirbti savarankiškai, ar paauglys patiria mokymosi sėkmę.

Anot autorių, dažniausiai mokinius motyvuoja geri, šilti santykiai su pedagogu. Jeigu pedagogas su paaugliais yra atviras, kalba nuosekliai, jaučia pagarbą, paauglys gali tapti itin motyvuotas. Pastebėjus, kad mokinys neturi motyvacijos mokytis muzikos, galima mokiniui padėti sutelkti mokymosi stimulą ir motyvuoti išoriškai, svarbu, kad paauglys atrastu mokymosi prasmę.

Mokytojas, stiprindamas išorinę mokinių motyvaciją, atlieka šiuos veiksmus:

- išaiškinti, kokia yra pamokos prasmė;
- parodyti praktinę atliekamos užduoties naudą;
- svarbu aiškiai pateikti užduotį;
- lūkesčiai turi būti konkrečiai suformuluoti;
- skatinti mokinius;
- įvertinti pažymiu ir pagirti juos žodžiu;
- diferencijuoti užduotis;
- sudominti mokinius, užduotis pateikiamos kūrybingos;
- svarbu įtraukti paauglius į pamokos veiklą;
- keisti įvairius metodus pamokų metu;
- skatinti bendradarbiauti, dirbti grupėmis ar poromis.

Mokytojas, stiprindamas vidinę mokinių motyvaciją, galima stiprinti:

- skatinti mokinius sukurti savo veiksmų planą;
- kelti mokiniams aukštus standartus;
- skatinti pasitikėjimą savimi;
- svarbu, kad mokiniai turėtų galimybę rinktis;
- įtraukti mokinius į vertinimo sistemos kūrimą, mokymosi proceso organizavimą;
- teikti grįžtamąjį ryšį.

Siekiant, stiprinti paauglių mokymosi motyvacija, svarbu, kad mokymuisi aplinka būtų tinkama. Mokiniai turi jausti lygiaverčiais ir svarbiais, jaustis saugiai. Mokytojai turėtų puoselėti pozityvią atmosferą klasėje.

Anot Irmos Rastauskaitės ir Ilonos Tandzegolskienės (2017) tyrimų duomenimis „labai svarbu patenkinti paauglių dėmesio poreikį: „tokio amžiaus tai labiausiai jie nori to dėmesio kažkokiais būdais gaut“. Jei įmanoma, siūloma prieiti prie kiekvieno ir skirti bent šiek tiek individualaus dėmesio, nes tai „tikrai jiems reikalinga“. Žinoma, pasak autorių tai galima padaryti, tik tuomet kai mokinių klasėje nėra pernelyg daug. Norint užtikrinti, kad paauglys neprarastų mokymosi motyvacijos reikia pastoviai atsižvelgti į skirtingus gebėjimus, diferencijuoti užduotis, siekiantiems dėmesio individams, svarbu suteikti galimybę konkuruoti tarpusavyje.

„Akivaizdu, kad tai, ar atsižvelgiama į mokinių poreikius, organizuojat pamokos veiklą, turi įtakos jų motyvacijai. Pastebint kiekvieno individualias savybes, norus ir interesus, taip pat suteikiant mokiniams dėmesio, kurio jiems taip reikia, bei galimybę bendrauti ir bendradarbiauti, patenkinami pagrindiniai paauglių poreikiai. Visai tai teigiamai veikia jų motyvaciją mokytis.“ (Irmos Rastauskaitės, Ilonos Tandzegolskienės (2017), p. 47).

Kiekvienas pedagogas, turėtų siekti užmegzti ryšį su mokiniais, surasti būdą kaip prieiti prie jų vienu ar kitu būdu. Užmegzti ryšį su mokiniais galėtų padėti popamokinės veiklos, būreliai, dalyvavimas renginiuose, koncertuose ir ruošimasis jiems.

Siekiant, kad mokiniai dirbtų pamokoje, aktyviai diskutuotų, pirmiausiai reikėtų sužadinti paauglių susidomėjimą. Mokytojas turėtų dažniau kalbėti apie paaugliams aktualius dalykus pvz. koncertus, socialinius tinklus, madas ir pan. Reikėtų nepamiršti, kad paprašius mokinio pagalbos, individas pasijaučia svarbiu ir protingu, tai pakelia paauglio savivertę, sustiprina pasitikėjimą savimi.

Pamokoje naudojant tinkamas priemones, kaip IKT, kur mokiniai gali kurti savo muziką, išbandyti įdomias programas kurios skatina susidomėjimą, motyvaciją. Mokant paauglius reikėtų nepamiršti pamokų metu pasirinkti kuo šiuolaikiškesnes mokymo priemones.

Anot Irmos Rastauskaitės, Ilonos Tandzegolskienės (2017) skatinat paauglių motyvaciją pamokų metu, reikėtų:

- palaikyti pamokos tempą, dažnai keisti pamokos veiklas;
- siekiant įtraukti paauglius į pamokos veiklą, reikėtų slopinti trukdantį elgesį;
- įvertinti mokinių darbą pamokoje.

„Mokiniam pasiseks patirti mokymosi sėkmę, jei nuolatos bus stiprinamas jų pasitikėjimo savimi jausmas ir ugdoma atsakomybė“ (Irmos Rastauskaitė, Ilonos Tandzegolskienė 2017, p.49).

Norint stiprinti išorinę ir vidinę mokymosi motyvaciją, visų pirmą mokytojas turi išsiaiškinti paauglių poreikius, atsižvelgti į juos. Sužinoti kuo paaugliai domisi, kokios jų svajonės ir tikslai, kuo norėtų būti užaugę ir pan. Nepamiršti priminti kokia yra mokymosi prasmė, kokia nauda. Kuo dažniau bus pasitelkiamos naujoviškos edukacinės priemonės, tuo rečiau paauglys praras susidomėjimą muzikos pamokos, motyvaciją mokytis.

B. Baylarova-Alakbarova (2022) atliko tyrimą, siekiant išsiaiškinti muzikinio ugdymo metodus kurie skatintų paauglių motyvaciją mokytis. Gauti rezultatai rodo, kad visų pirmą muzikos pamokos turi būti parengtos atsižvelgiant į mokinių poreikius ir lūkesčius. Padidėjęs pareigingumas, atsakomybė, apsisprendimas ir savęs tobulinimas, sėkmės pasiekimai, kūrybiškas mokymosi turinys skatina paauglių mokymosi motyvaciją. Pamokų krūviui didėjant, ugdymo turinys nebeatitinką paauglio poreikių, mokytojas netaiko savo pamokose šiuolaikinių metodų, kaip IKT panaudojimo ir pan., paauglio mokymosi motyvacija mažėja.

Taigi, muzikos mokymosi motyvaciją lemia įvairūs motyvai tai emociniai išgyvenimai; bendravimo, socialiniai saviraiškos poreikiai, vaiko interesai, vertybinės nuostatos, požiūriai, įsitikinimai, idealai. Paauglių muzikos mokymosi motyvacija stiprėtų jei jie patirtų muzikinį grožį, išvelgtų mokymosi prasmę. Šiame amžiaus tarpsnyje, nereikėtų pamiršti kuo dažniau muzikos pamokose naudoti šiuolaikiškesnias mokymosi priemones, kaip IKT ir pan., bendrauti su paaugliais jų aktualiom temom, išbandyti kuo įdomesnes programas kurios skatina susidomėjimą bei paauglių motyvaciją mokytis.

3. TYRIMAS. PAAUGLIŲ POŽIŪRIS Į MOKYMOSI MOTYVACIJOS SKATINANČIUS VEIKSNIUS NUOTOLINIAME UGDYME

3.1. Tyrimo organizavimas: tyrimo imties charakteristika, tyrimo metodika

Siekiant išsiaiškinti paauglių požiūrį į mokymosi motyvaciją skatinančius veiksnius muzikos dalyke 2020 m. buvo atliktas empirinis kiekybinis tyrimas. Tyrimo tikslas buvo atskleisti paauglių požiūrį į mokymosi motyvacijos skatinančius veiksnius bei išsiaiškinti kokios veiksenos mokykloje labiausiai motyvuoja lankyti muzikos pamokas. Tyrime dalyvavo 119 Dainų progimnazijos ir Bubių progimnazijos 5-8 klasių mokiniai. Iš gautų rezultatų sužinojome, kad moksleivių didžioji dalis yra gana menkai motyvuoti mokytis muzikos, nėra patenkinti suteikiamomis žiniomis, mokytoju bei pamokų turiniu. Tyrimo duomenys parodė, kad įdomiausia veikla muzikos pamokose yra muzikos klausymas ir grojimas muzikos instrumentais. Tačiau nemaža dalis apklaustųjų įvardija, kad muzikos pamokose yra per daug teorijos, mažai kalbama apie šiuolaikinę muziką, pamokų turinys nuobodus.

2022 m. buvo pakartotinai atliktas tyrimas, siekiant išsiaiškinti paauglių požiūrį į mokymosi motyvaciją skatinančius veiksnius nuotoliniame ugdyme. Tyrimo tikslas atskleisti paauglių požiūrį į mokymosi motyvacijos skatinančius veiksnius nuotoliniame ugdyme bei išsiaiškinti kokios veiksenos nuotoliniame mokyme labiausiai motyvuoja bei skatina mokytis. Tyrimas buvo atliktas 2022 metų balandžio mėnesį. Tyrime dalyvavo 176 Šiaulių „Romuvos“ progimnazijos 5-8 klasių mokiniai. Buvo apklausta 83 merginos (47,2 proc.) ir 93 (52,8 proc.) vaikinai. Moksleiviams buvo pateikta anketa (žr. 1 priedą). Anketos paskirtis – gauti informaciją apie paauglių požiūrį į mokymosi motyvaciją skatinančius veiksnius nuotoliniame ugdyme. Pateikta anketa buvo anoniminė.

Anketos teorinis pagrindas – pedagoginės ir psichologinės literatūros analizė, kuri pateikta teorinėje šio darbo dalyje. Naudoti uždaro tipo klausimai ir vienas atviro tipo klausimas.

Anketos klausimai skirstomi į tokias grupes:

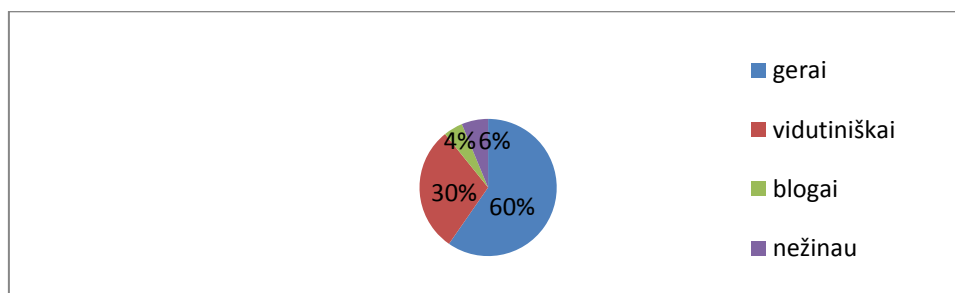
- 1) informacinė dalis, skirta išsiaiškinti moksleivių demografinius duomenis apie respondentus;

- 2) diagnostinis blokas su pateiktais teiginiais apie moksleivių požiūrį į muziką, jų muzikinius gabumus;
- 3) diagnostinis blokas su pateiktais teiginiais apie požiūrį į pasiekimų vertinimą, pamokų veiksenų vertinimą, pamokų turinį, mokytojo asmenybės svarbą, bei teiginiai atspindintys mokinių išorinius, vidinius motyvus, neigiamos stimuliacijos motyvus, respondentų nuomonė apie nuotolinį ugdymą ir kokios veiksenos nuotoliniame ugdyme skatina mokytis.

Respondentų atsakymams koduoti naudota Likert'o skalė su 5 kategorijų atsakymų formatu.

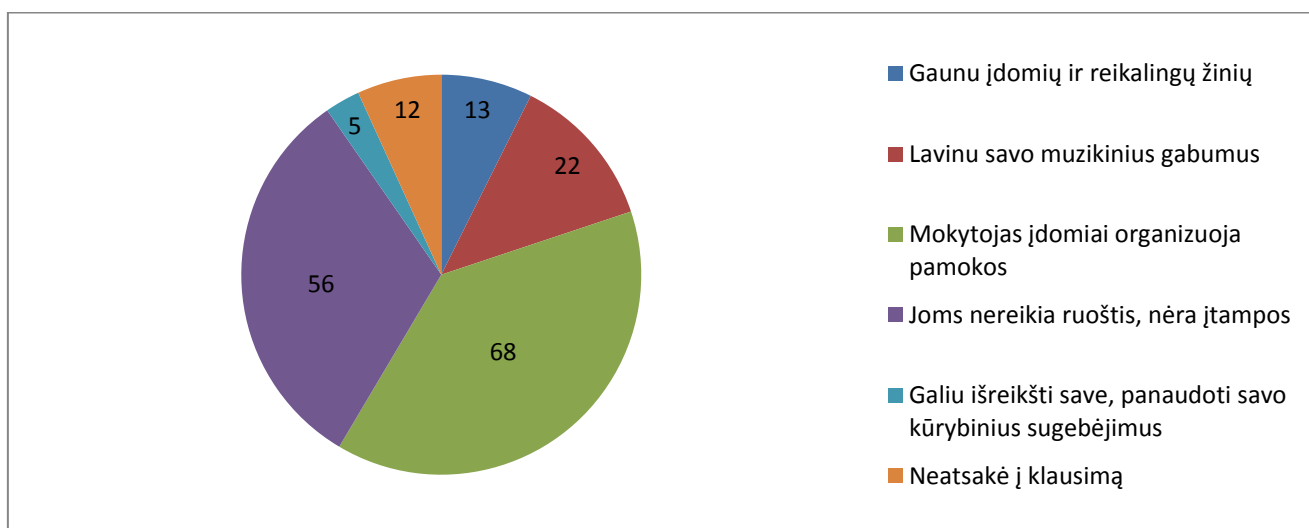
3.2. Mokinių anketinės apklausos rezultatų analizė

2020 m. tyrimo pradžioje respondentų buvo pasiteirauta kaip jiems sekasi mokytis muzikos. Gauti rezultatai parodė, 43 proc. besimokančiųjų manė, kad mokytis muzikos jiems sekasi gerai, 37 proc. respondentų savo mokymąsi vertino vidutiniškai. 2022 m. uždavus tą patį klausimą kaip jiems sekasi mokytis muzikos dalyko, gauti tokie rezultatai. 60 proc. respondentų mano, kad mokytis muzikos jiems sekasi puikiai, galima manyti, kad mokytojas įdomiai organizuoja pamoką, stengiasi atsižvelgti į mokinių poreikius bei jų muzikinius gabumus, pamokose mokiniai nejaučia įtampos. 30 proc. mokinių savo mokymąsi vertina vidutiniškai. Tai reiškia, kad šie mokiniai gali turėti vidutinius muzikos gabumus, dėl to jiems sunkiau įsitraukti į pamokos eigą. Tik 5 proc. apklaustųjų teigia, kad jiems muzikos mokytis sekasi blogai, gali būti dėl to, kad mokiniai neturi muzikinių gabumų, jiems sunku atlikti mokytojo pateiktas užduotis, kadangi nesiseka atlikti kai kurias užduotis, mokiniai greitai praranda susidomėjimą bei motyvaciją mokytis. Iš gautų rezultatų matome, kad tiek 2020 m., tiek 2022 m. didžioji dalis mokinių savo mokymosi lygį vertina gerai ir tik keliems mokiniams muzikos pamokos nesiseka, nekelia susidomėjimo.

5 pav. Respondentų nuomonė apie savo mokymosi lygį (N=176)

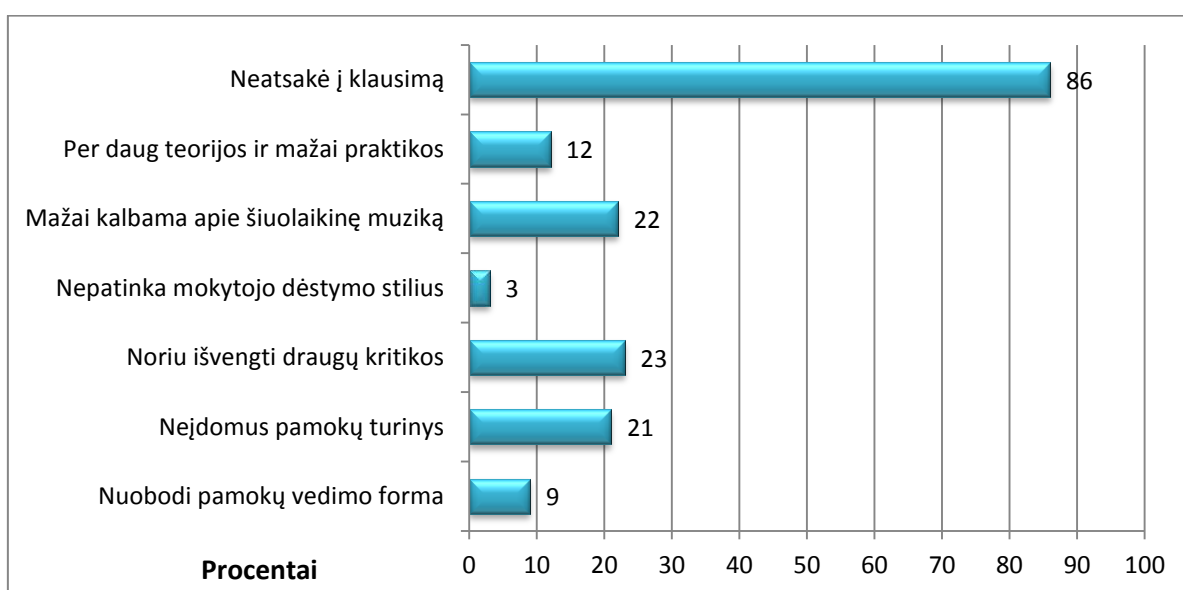
Respondentų pasiteiravus, dėl kokių priežasčių jiems patinka muzikos pamokos, atsakymai parodė, kad 39 proc. mokinių, patinka muzikos pamokos, nes mokytojas įdomiai organizuoja pamoką. Galima manyti, kad tai yra dėl to, nes mokytojas stengiasi atsižvelgti į mokinių poreikius, interesus, pamokose stengiasi naudoti šiuolaikiškesnes mokymosi priemones, kaip IKT, bendrauja su paaugliais jų aktualiomis temomis, pamokose naudoja įdomesnes programas kurios skatina susidomėjimą bei paauglių motyvaciją mokytis. 32 proc. ugdytinių mano, kad muzikos pamokoms nereikia ruoštis jie nejaučia įtampos, 13 proc. apklaustųjų muzikos pamokose lavina savo muzikinius gabumus. Lyginant 2020 m. atlikto tyrimo rezultatus matome, kad rezultatai skiriasi. 44 proc. tuomet apklaustųjų įvardijo, kad mokytojas neįdomiai organizuoja pamokas. Tačiau, kaip ir dabar 44 proc. galvojo, kad patinka muzikos pamokos, nes joms nereikia ruoštis nejaučia įtampos. Tai reiškia, kad mokiniams muzikos pamokos patinka, nes jie nejaučia streso, įtampos, bet taip pat vienas iš veiksnių mokytojo pamokos organizavimas.

6 pav. Motyvai, dėl kurių muzikos pamokos patinka (N=176)

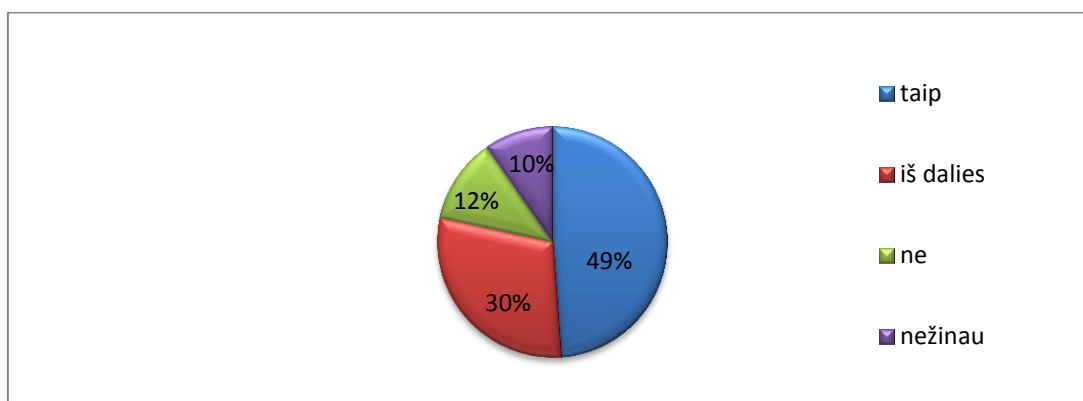
Respondentų pasiteiravus, dėl kokių priežasčių jiems muzikos pamokos nepatinka, didžioji dalis apklaustųjų 49 proc. negalėjo įvardinti nei vienos priežasties dėl ko muzikos pamokos galėtų nepatikti, tai reiškia, kad šiems mokiniams mokytoja įdomiai organizuoja muzikos pamokos. 13 proc. mokinių muzikos pamokose nori išvengti draugų kritikos, galima manyti, kad mokiniai prie savo bendraamžių jaučiasi nesaugiai, bijo būti kritikuojami, nesuprasti. 13 proc. mokinių mano, kad muzikos pamokose mažai kalbama apie šiuolaikinę muziką, ir tik 7 proc. išskyrė, kad muzikos

pamokose per daug teorinių žinių. Apžvelgus 2020 m. tyrimo rezultatus, matome, kad 63 proc. tuomet mokinių įvardijo, kad muzikos pamokos nepatinka, nes mokytoja mažai kalba apie šiuolaikinę muziką, 46 proc. teigė, kad muzikos pamokose gauna per daug teorinių žinių, 54 proc. muzikos pamokos vedamos nuobodžiai. Tai reiškia, kaip ir buvo analizuojama teorinėje dalyje, kad skatinant paauglių motyvaciją bei susidomėjimą muzikos dalyku, reikėtų įtraukti į pamokos turinį šiuolaikinę muziką, stengtis muzikos pamokose didesnę dėmesį skirti praktinėms užduotims, naudoti šiuolaikiškesnes mokymosi priemonės, tuomet mokiniai bus labiau aktyvesni, susidomės muzikos dalyku.

7 pav. Motyvai, dėl kurių muzikos pamokos patinka (N=176)

Pasiteiravus respondentų ar per muzikos pamokos naudojamos įvairios programėlės motyvuoja mokytis muzikos, gavome tokius rezultatus. 49 proc. sutinka, kad įvairios programėlės motyvuoja mokytis, 30 proc. iš dalies sutinka ir tik 12 proc. mokinių mano, kad įvairios muzikos programėlės neskatina mokytis. Tai reiškia, kad mokiniams įvairios muzikos programėlės padeda lengviau mokytis teorines žinias, natas, atpažinti įvairius muzikos instrumentus, individualiems meniniams bei kūrybiniais vaiko gebėjimams lavinti, kurti muziką, ritmą, melodiją ir pan. Pasitelkiant įvairias programėles mokytojai turi galimybę pamoką padaryti kuo įvairesnę, kūrybiškesnę tiek nuotoliniame ugdyme tiek kontaktiniame mokyme. Mokiniai būna susidomėję bei skatinami siekti aukštesnių rezultatų, nes viskas perteikiama žaidybiniu pagrindu.

8 pav. Respondentų nuomonė apie įvairias mokymosi programėles (N=176)

Respondentų požiūrį į vertinimo funkcijas matome 4 lentelėje. Apklausus respondentus ar pažymiai skatina siekti geresnių rezultatų muzikos srityje, 64 proc. mokinių sutinka su šiuo teiginiu tik 17 proc. mano, kad pažymiai neskatina siekti aukštesnių rezultatų. Tai rodo, kad didžioji dalis apklaustųjų pažymys skatiną motyvaciją mokytis. 67 proc. sutinka, kad vertinimas yra mokymo proceso dalis. 59 proc. apklaustųjų mano, kad vertinimas padeda tobulėti, 23 proc. nežino. Tai rodo, jog mokiniai mato tikslą tobulėti mokslo srityje, vertinimas suteikia paskatinimą nenuleisti rankų. Apklausus respondentus ar vertinimas sukelia baimės jausmą, 58 proc. apklaustųjų teigia, jog vertinimas jiems kelia baimės jausmo, tai reiškia, kad mokiniai nesijaučia saugiai mokymosi procese, jaučia įtampa, stresą, bijo gauti žemesnį įvertinimą. 37 proc. apklaustųjų sutiko su teiginiu, kad vertinimas turi menką įtaką norui muzikuoti, 40 proc. mokinių yra neapsisprendę. Galima manyti, kad vertinimas mokinių nemotyvuoja siekti geresnių rezultatų muzikos srityje, neskatina noro tobulėti, nes muzikos mokymosi procesas vertinamas ne pažymiais. Tačiau 67 proc. sutiko su teiginiu kad vertinimas padeda suvokti muzikinių gabumų lygį, tai yra dėl to, kad mokiniai yra vertinami lygiais: aukštesnysis, pagrindinis ir patenkinamas. Mokymosi lygis mokiniui leidžia suprasti ar jis gabus muzikos srityje ar ne. Pasiteiravus respondentų ar vertinimas suteikia tėvams informaciją apie mokinių mokymąsi 70proc. sutiko su šiuo teiginiu.

Atsižvelgus į 2020 m. atlikto tyrimo rezultatus matome, kad 38 proc. sutiko, jog pažymiai skatina siekti aukštesnių rezultatų, 39 proc. manė, kad vertinimas jiems padeda tobulėti, 43 proc. apklaustųjų sutiko su teiginiu, kad vertinimas turi menką įtaką norui muzikuoti, 38 proc. teigia, kad vertinimas padeda suvokti muzikinių gabumų lygį. Galima manyti, kad skirtingai besimokantys mokiniai tiek 2020 m. tiek ir dabar sutinka,

kad vertinimas padeda suvokti muzikinių gabumų lygi, skatina siekti aukštesnių rezultatų, padeda tobulėti, teikia informaciją tėvams apie respondentų mokymąsi.

4 lentelė

Respondentų požiūris į vertinimą (N=176)

Eil.nr.	Teiginiai	Taip sk./proc	Ne sk./proc	Nežinau sk./proc.
1.	Pažymys skatina siekti geresnių rezultatų muzikos srityje	113 (64)	29 (17)	33 (19)
2.	Vertinimas yra mokymo proceso dalis	117 (67)	17 (10)	41 (23)
3.	Vertinimas padeda man tobulėti	104 (59)	28 (16)	43 (25)
4.	Vertinimas man sukelia baimės jausmą	101 (58)	22 (18)	43 (24)
5.	Vertinimas turi menką įtaką mano norui muzikuoti	65 (37)	39 (23)	70 (40)
6.	Vertinimas padeda suvokti savo muzikinių gebėjimų lygį	120 (67)	13 (8)	42 (25)
7.	Vertinimas suteikia informaciją tėvams apie mano	122 (70)	13 (8)	40 (22)

Anketine apklausa buvo siekta sužinoti, kokios vykdomos veiklos sritys kontaktiniame mokyme bei nuotoliniame mokyme, mokinių nuomone, yra įdomiausios (žr. 5 lentelę). Kaip ir 2020 m. atliktame tyrime taip ir dabar (2022 m.) didžiausia dalis respondentų 73 proc. kaip įdomiausią veiklą muzikos pamokoje, pasirinko muzikos klausymąsi; taip pat nemaža dalis apklaustųjų 61 proc. grojimą muzikos instrumentais, 57 proc. muzikos pamokose patinka kūrybinės užduotys. Galima manyti, kad muzikos klausymasis mokiniams padeda atsipalaiduoti, nejausti įtampos, suvokti muzikos prasmę, pamiršti visas bėdas.

Veikla, kurioje daugiau pateikiama muzikos teorijos 59 proc., mokiniams mažiau įdomios bei priimtinos. Pasiteiravus respondentų ar įdomi solfedžio veikla – 47 proc. moksleivių teigia, kad tai nėra įdomu. Galima teigti, kad tai yra dėl to, jog mokiniams sunkiau sekasi suprasti muzikos teoriją, įsigilinti į svarbiausius teorijos aspektus, mokyti atpažinti natas, suprasti dinamikos ženklus, įvardinti tempus ir pan. Galima prielaida, kad dėl išvardintų priežasčių šitos veiksenos nekelia mokiniams susidomėjimo.

Muzikinių veiklų vertinimas pagal įdomumą (N=176)

Eil.nr.		Įdomu sk./proc	Neįdomu sk./proc	Nežinau sk./proc
1.	Solfedžio	38 (22)	80 (47)	54 (31)
2.	Grojimas muzikos instrumentais	107 (61)	41 (24)	26 (15)
3.	Kūrybinės užduotys	98 (57)	46 (26)	29 (17)
4.	Dainavimas	76 (44)	67 (38)	32 (18)
5.	Muzikos teorija	42 (24)	104 (59)	29 (17)
6.	Muzikos klausymasis	128 (73)	26 (15)	22 (12)

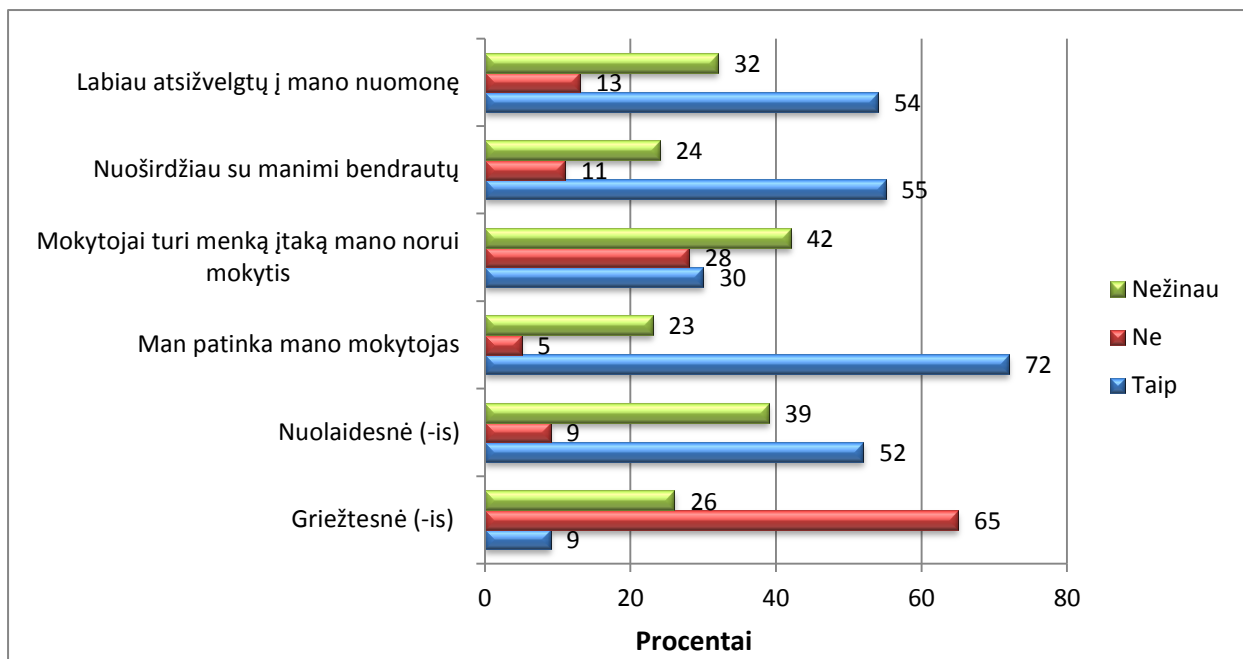
Apklausus respondentus kokio stiliaus/žanro muzikos klausosi muzikos pamokose, tyrimo duomenys visiškai skiriasi nuo 2020 m. rezultatų. Tuomet respondentai teigė, kad muzikos pamokose klausosi: 67 proc. lietuvių liaudies dainų, 63 proc. klasikinės muzikos ir 61 proc. simfoninės muzikos. 2022 m. tyrimo duomenys rodo, kad muzikos pamokose dažniausiai klausosi 64 proc. *popmuzikos*, 52 proc. *hip hopo*, 55 proc. *repo*. Dėl to galima manyti, jog mokiniai turi didesnę susidomėjimą muzikos pamokoms, nes mokytoja atsižvelgia į mokinių poreikius, derina kartu tiek klasikinę muziką, liaudies dainas, tiek šiuolaikinę muziką (žr. 6 lentelė).

Duomenys kokio stiliaus/žanro dažniausiai klausosi muzikos pamokose (N=176)

Eil.nr.		Taip sk./proc	Ne sk./proc	Nežinau sk./proc
1.	Hip Hopas	90 (52)	42 (24)	41 (24)
2.	Pop muzika	110 (64)	27 (15)	36 (21)
3.	Rokas	77 (45)	48 (28)	45 (27)
4.	Simfoninė muzika	30 (17)	91 (53)	51 (30)
5.	Lietuvių liaudies muzika	28 (16)	109 (63)	36 (21)
6.	Klasikinė muzika	58 (34)	65 (38)	48 (28)
7.	Repas	95 (55)	35 (20)	44 (25)

8.	Džiazas	47 (27)	77 (45)	48 (28)
----	---------	---------	---------	---------

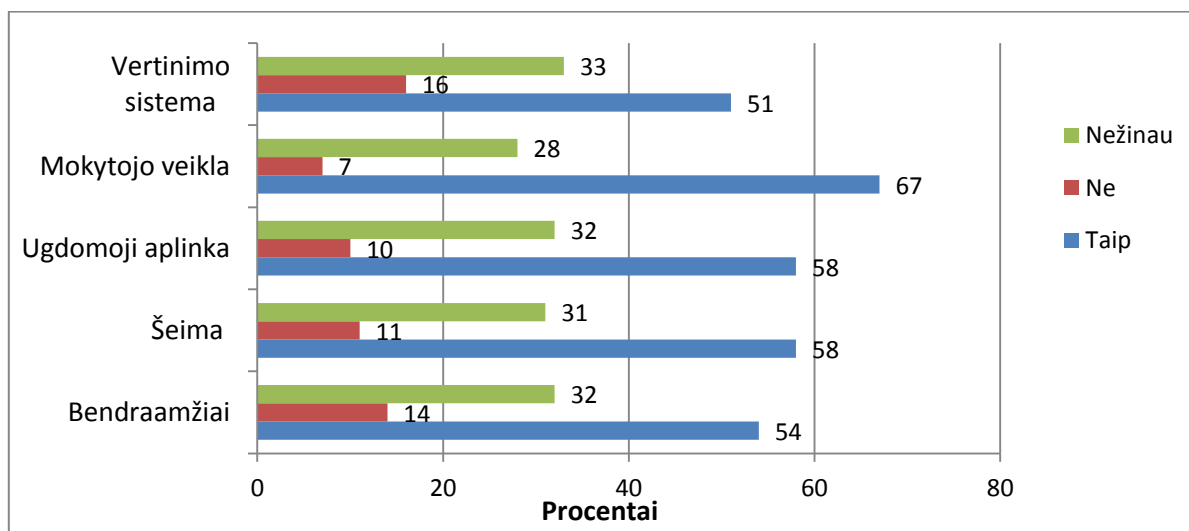
Respondentų požiūrį, koks turėtų būti muzikos mokytojas, kad mokiniai būtų labiau motyvuoti lankyti muzikos pamokas atspindi 9 pav. Tyrimas parodė, kad 65 proc. nesutinka su teiginiu, kad mokytojas turėtų būti griežtas. Tai reiškia, kad apklaustiesiems didesnę motyvaciją bei susidomėjimą lankyti muzikos pamokas teikia 55 proc.; kai mokytojas nuoširdžiau bendrauja su mokiniais – 54 proc. labiau atsižvelgia į mokinių poreikius, 52 proc. mokytojas nuolaidžiau elgėsi su mokiniais muzikos pamokose. Apklausus respondentus ar patinka muzikos mokytojas 72 proc. sutiko su šiuo teiginiu, 23 proc. nežino ir tik 5 proc. teigia, jog nepatinka muzikos mokytojas. Galima manyti, kad tai yra dėl to, nes mokytojas atsižvelgia į mokinių nuomonę, nuoširdžiai bendrauja su mokiniais. Mokytojo asmeninės savybės, santykiai su klase ir kiekvienu mokiniu vienas iš svarbiausių veiksnių nulemiančių paauglio mokymosi motyvaciją.

9 pav. Muzikos mokytojo asmenybės vertinimas (N=176)

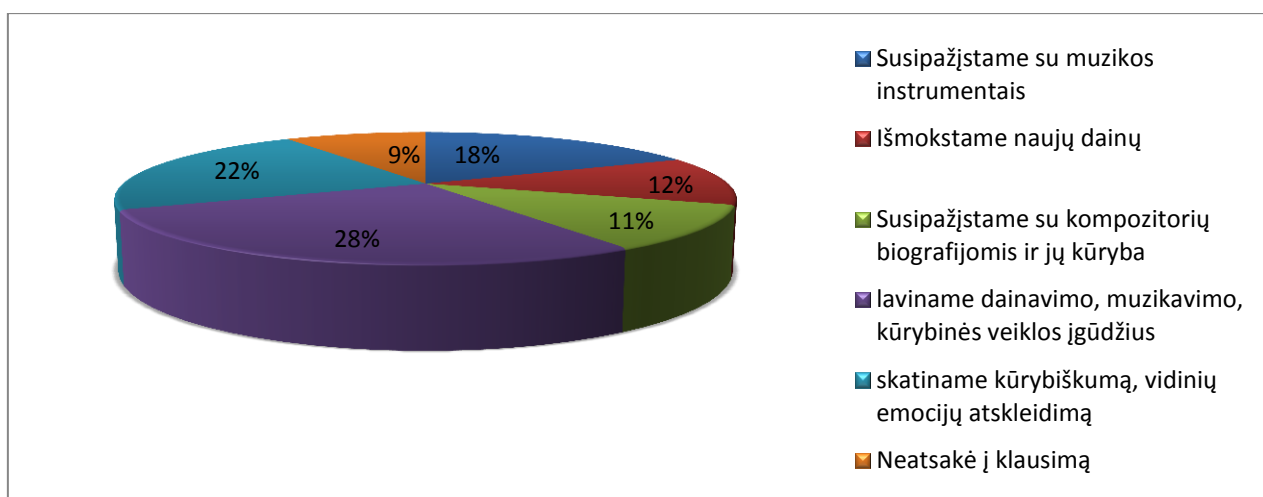
Tyrimo metu buvo svarbu sužinoti, kas labiausiai apklaustuosius motyvuoja siekti geresnių rezultatų mokykloje. Kaip rodo gauti rezultatai (žr. 10 pav.), labiausiai mokinius motyvuoja siekti geresnių rezultatų – 67 proc. mokytojo veikla, 58 proc. šeima, 54 proc. bendraamžiai. Kaip matosi iš gautų atsakymų, tie duomenys sutampa su teorinėje darbo dalyje pateiktais argumentais, jog ypatingą

reikšmę šiame amžiaus tarpsnyje, muzikos mokymosi motyvacijai turi mokytojo veikla, šeima ir bendraamžiai. 58 proc. respondentų mano, kad siekti geresnių mokymosi rezultatų skatina ugdomoji aplinka. Svarbu, kad mokinys jaustųsi mokykloje saugus, suvoktų, kad juo rūpinamasi, kad jis yra gerbiamas bei mylimas. Ugdomoji aplinka turi skatinti vaikų aktyvumą, kūrybiškumą bei žingeidumą.

10 pav. Respondentų požiūris kas labiausiai skatina siekti geresnių rezultatų (N=119)

Respondentų požiūrį kokią naudą jie gauna muzikos pamokose atspindi 11 pav. 28 proc. apklaustųjų sutinka, kad muzikos pamokose lavina dainavimo, muzikavimo, kūrybinės veiklos įgūdžius. 39 proc. pamokose skatina kūrybiškumą bei gali atskleisti savo emocijas. 32 proc. mokinių susipažįsta su muzikos instrumentais. Galima teigti, kad respondentų nuomonė kokia nauda gaunama muzikos pamokose išsiskiria.

11 pav. Respondentų požiūris kokia nauda gauna muzikos pamokose (N=176)

2020 m. anketoje buvo pateiktas atviras klausimas, skirtas muzikos mokymosi motyvams identifikuoti. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog respondentai muzikos pamokose neturėjo galimybės išreikšti save, pamokų metu pateikiamos užduotys mokiniams nebuvo įdomios, mokytojo veikla bei pats mokytojas nepatinka: *Galima manyti iš gautų rezultatų, didžioji respondentų dalis nėra patenkinti nei pamokų turiniu, nei veiklomis kurios yra atliekamos per muzikos pamokas, nei pačiu muzikos mokytoju. Tai rodo, kad muzikos mokytojas neatsižvelgia į mokinių nuomonę, neranda pamokose kompromiso, kaip jas padaryti įdomesnes ir mokinius skatintų mokytis muzikos.*

2022 m. rezultatai rodo, kad 71 proc. respondentų teigia, jog juos skatina mokytis muzikos, nes patinka muzikos mokytojas. 70 proc. apklaustųjų mano, kad muzikos pamokose linksma, 63 proc. įvardija jog muzikos pamokos organizuojamos įdomiai, pateikiamos įdomios užduotys. Kaip matosi iš gautų atsakymų, tie duomenys, kurie buvo pateikti teorinėje darbo dalyje, jog ypatingą reikšmę šiame amžiaus tarpsnyje turi mokytojas, sutampa. Skirtingi tyrimų rezultatai tik įrodo, jog nuo pačio mokytojo priklauso mokinių mokymosi motyvacija muzikos dalyku. Mokytojas atsižvelgdamas į mokinių poreikius, interesus, kūrybiškai žvelgdamas į pamokos turinį, taikydamas šiuolaikiškesnius metodus, skatins paauglių susidomėjimą bei motyvaciją mokytis tiek nuotoliniame ugdyme tiek kontaktiniame mokyme.

Anketoje buvo pateiktas klausimas, skirtas sužinoti, kaip sekėsi moksleiviams mokytis nuotoliniame ugdyme ir su kokiais iššūkiais teko susidurti (žr. 7 lentelę). Tyrimas parodė, kad 53 proc. apklaustųjų teigia, jog nuotolinio ugdymo metu tapo labiau savarankiškesni. Galima teigti, kad nuotolinio ugdymo metu, mokytojai užduodavo daugiau savarankiško darbo nei įprastai, dėl to mokiniams teko susidurti su iššūkiu mokytis savarankiškai, be mokytojo pagalbos, prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių. Moksleivių pasiteiravus, ar nuotolinio ugdymo metu buvo įdomu mokytis neįprastose virtualiose platformose, 53 proc. sutiko, tačiau 33 proc. atsakymo nežino. Galima manyti, kad kai kuriems mokiniams virtualus mokymas yra sunkesnis psichologiškai, nes ribojama pajautimu gaunama informacija. 54 proc. apklaustųjų teigia, kad nuotolinio ugdymo metu susipažino su daug įdomių muzikos programėlių. Įvairios programėlės muzikos pamokose padeda mokiniams įdomiau pateikti mokymosi užduotis. Programėlėse mokiniai gali patys kurti muziką, mokytis teorinių pagrindų, lavinti kūrybinius gebėjimus ir pan. Kadangi visos užduotys pateikiamos žaidybiniu pagrindu, mokiniai nepraranda susidomėjimo muzikos pamokoms. Pasiteiravus respondentų, ar nuotolinio ugdymo metu pagerėjo mokymosi rezultatai, 41 proc. sutiko

su šiuo teiginiu, tačiau tiek pat respondentų (41 proc.) į šį klausimą nesugebėjo atsakyti. 43 proc. įvardijo jog sunku mokytis, susikaupti dėl interneto trikdžių. Nors 48 proc. moksleivių teigia, jog nuotolinio ugdymo metu pamokose gaudavo reikalingą mokymosi pagalbą, tačiau galima teigti, kad kai kuriems moksleiviams (43 proc.), trūko kontaktinio mokymo, bendravimo su mokytojais, mokiniais. 40 proc. respondentų mano, kad nuotolinėse pamokose trūko dainavimo, grojimo muzikos instrumentais, 39 proc. moksleivių teigia, kad virtualiose pamokose užsiimdavo pašaline veikla, 43 proc. teigia, jog daug reikėjo mokytis savarankiškai.

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad vieniems moksleiviams nuotolinis ugdymas įnešė daugiau atradimų nei praradimų – moksleiviai tapo labiau savarankiškesni, išmoko prisitaikyti prie besikeičiančių sąlygų. Kita vertus, dalis respondentų mano, kad susidomėjimas muzikos pamokomis sumažėjo, motyvacijos nebeliko, pamokų metu užsiiminėjo pašaline veikla, žaidė žaidimus.

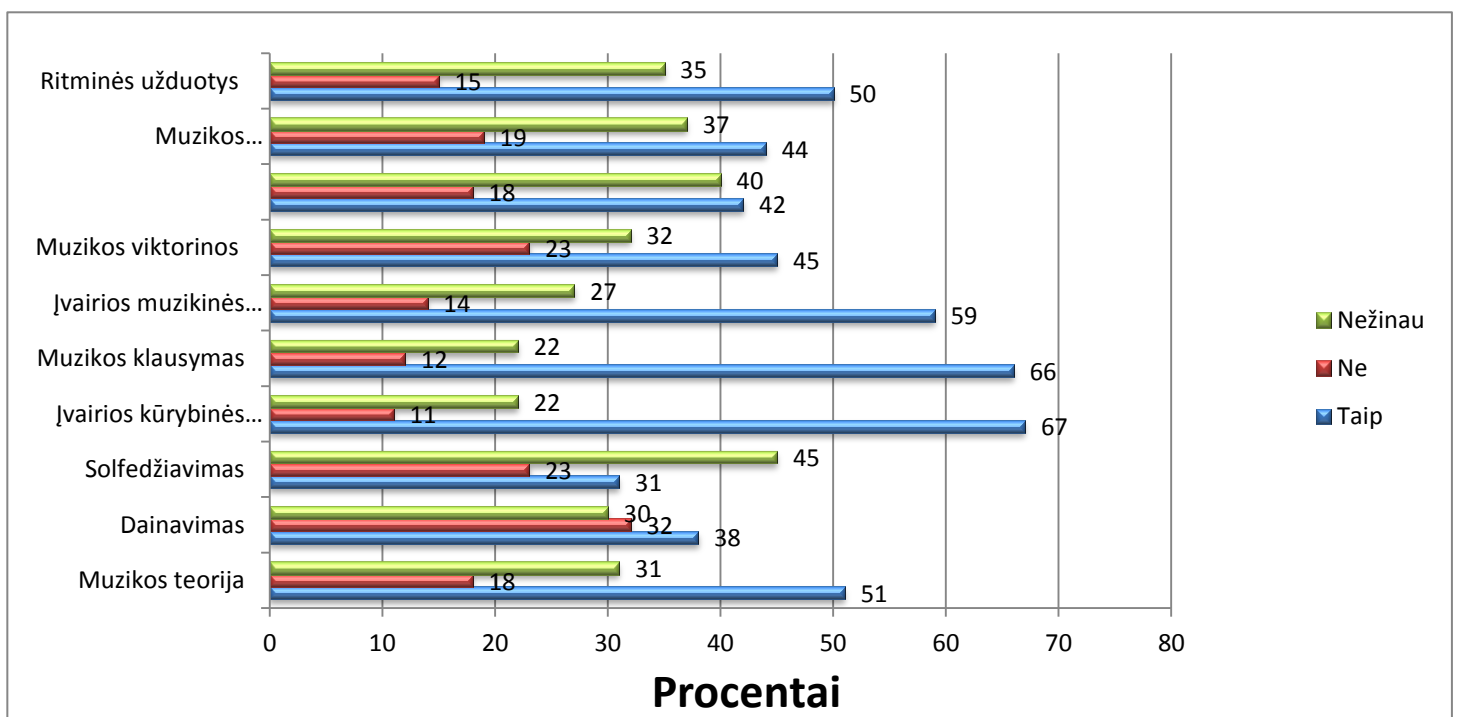
7 lentelė

Respondentų požiūris apie nuotolinį ugdymą (N=176)

Eil .nr	Teiginiai	Taip sk./proc	Ne sk./proc	Nežinau sk./proc
1.	Nuotolinio ugdymo metu tapau labiau savarankiška/as, prisitaikiau prie besikeičiančių aplinkybių	92 (53)	20 (12)	62 (35)
2.	Nuotolinio ugdymo metu buvo įdomu mokytis neįprastose virtualiose platformose	93 (53)	2 (14)	57 (33)
3.	Nuotolinio ugdymo metu praradau susidomėjimą muzikos pamokomis	45 (26)	54 (31)	75 (43)
4.	Nuotolinio ugdymo metu susipažinau su daugybe įdomių muzikos programėlių	92 (54)	28 (16)	52 (30)
5.	Nuotolinio ugdymo metu mano mokymosi rezultatai pagerėjo	71 (41)	31 (18)	71 (41)
6.	Nuotolinėse pamokose nuolat turėjau galimybę išreikšti save	60 (35)	34 (19)	79 (46)
7.	Pamokose gaudavau reikalingą mokymosi pagalbą	83 (48)	25 (15)	63(37)
8.	Nuotoliniame ugdyme trūko bendravimo su mokytojais, klasės draugais	75 (43)	39 (23)	59(34)
9.	Sunku mokytis, susikaupti dėl interneto trikdžių	74 (43)	45 (26)	53 (31)
10.	Mokytojo pasirinkti mokymosi metodai nuotolinio ugdymo metu atitiko mano poreikius	69 (40)	21 (12)	83(48)
11.	Virtualios muzikos pamokos įdomios, nes mokytojai naudodavo IKT	67 (39)	25 (15)	79 (46)
12.	Buvo pateikiama per daug teorinių užduočių, mažiau praktinių užsiėmimų	55 (32)	46 (26)	72 (42)

13.	Daug reikėjo mokytis savarankiškai	72 (43)	36 (21)	61 (36)
14.	Virtualiose pamokose dažnai užsiimdavau pašaline veikla	67 (39)	62 (36)	43 (25)
15.	Nuotolinėse pamokose trūkdavo dainavimo, grojimo muzikos instrumentais	69 (40)	47 (28)	55 (32)
16.	Buvo mokoma tokių dalykų, kurie man mažai reikalingi	64 (37)	43 (25)	65 (38)
17.	Pamokose būdavau aktyvi/us, nuolat su įjungta kamera	70 (41)	55 (32)	47 (27)

Anketine apklausa buvo siekta sužinoti, kokios veiklos sritys dažniausiai vykdavo nuotolinėse pamokose (žr. 12 pav). Didžiausia dalis respondentų – 67 proc. įvardijo, kad dažniausia pamokoje veikla būdavo kūrybinės užduotys, 66 proc. – muzikos klausymas, 59 proc. teigia, jog įvairios muzikinės užduotys pateiktos interneto svetainėse, 51 proc. mano, kad muzikos teorija, 50 proc. ritminės užduotys, 45 proc. solfedžiavimas, 45 proc. muzikos viktorinos. Apibendrinus galima teigti, jog pamokose buvo stengtasi dažnai keisti mokymosi veiklas, remtis visu kompleksu. Norint skatinti mokinių motyvaciją, mokytojas privalo pamokų metu keisti veiklas, atkreipti dėmesį į mokinių interesus bei poreikius, naudoti šiuolaikiškus metodus, užmegzti ryšį su savo mokiniais tiek nuotoliniame mokyme tiek kontaktiniame, tuomet mokinių susidomėjimas muzikos pamokomis didės, mokiniai sieks aukštesnių rezultatų.

12 pav. Respondentų požiūris apie veiklas nuotoliniame ugdyme (N=176)

Tyrimo pabaigoje moksleiviams buvo pateiktas atviro tipo klausimas, kuriame jie turėjo galimybę patys parašyti ką galėtų pasiūlyti, kad nuotolinės muzikos pamokos būtų įdomesnės. Kategorizavus gautus moksleivių atsakymus paaiškėjo – 50 proc. mokinių „*nieko nekeistų, pamokos buvo įdomios*“. 29 proc. siūlo daugiau nuotolinėse pamokose naudoti „*užduočių internetinėse programėlėse*“. 13proc. norėtų daugiau „*virtualių muzikos viktorinų*“. 8 proc. daugiau „*klausytis muzikos*“.

Apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus matome, kad 2020 m. rezultatai nuo 2022 m. truputį skiriasi. Tyrimo duomenys 2020 m. parodė, kad mokiniai nemotyvuoti mokytis muzikos, nėra patenkinti nei pamokų turiniu nei pačiu mokytoju. Pamokose mokytoja mažai naudoja šiuolaikiškesnius metodus, mažai kalba paauglių aktualiomis temomis ir pan. 2022 m. rezultatai rodo, kad dauguma dalis mokinių patenkinti muzikos pamokomis, yra motyvuoti mokytis. Galima daryti prielaidą, kad mokytojas atsižvelgia į mokinių poreikius, interesus, mėgstamus stilius, taikydamas šiuolaikiškus metodus, įvairias mokymosi programėles ir pan., tiek nuotoliniame tiek kontaktiniame mokyme, skatina mokinių motyvaciją muzikinio ugdymo procese. Mokytojo asmeninės savybės, santykiai su klase ir kiekvienu mokiniu atskirai yra vienas iš svarbiausių veiksnių, nulemiančių paauglio mokymosi motyvaciją.

Galima sutikti, kad virtualioje erdvėje mokyti vaikus muzikos tikrai nėra lengva, Tačiau, kad muzikos pamokos būtų naudingesnė bei įdomios ir prasmingos dirbant tiek nuotoliniu, tiek ir kontaktiniu būdu, pamokose neturėtų dominuoti kažkuri tai viena veiklos forma. Kompleksiškumas muzikos pamokose turi didžiulę reikšmę. Pasitelkus įvairius metodus, programėles, skaitmeninį turinį ir pan., būtų galima muzikos pamoką virtualioje erdvėje, suorganizuoti įdomiai bei prasmingai. Nors minimaliai įvaldžius IKT gebėjimus, mokytojų kūrybingumas taptų keleriopai aukštesnio lygio.

4. MUZIKOS MOKYTOJŲ POŽIŪRIS Į NUOTOLINIO UGDYMO PROCESĄ

Siekiant atskleisti muzikos mokytojų požiūrį į nuotolinio ugdymo procesą bei išsiaiškinti, su kokiais iššūkiais jiems teko susidurti virtualiame mokyme, pasirinkta kokybinio tyrimo strategija. Tyrimo tikslas – interviu metodo pagalba, išsiaiškinti Šiaulių miesto muzikos pedagogų požiūrį į nuotolinio ugdymo procesą, bei atskleisti su kokiais iššūkiais jiems teko susidurti.

Pasiruošimas kokybiniam tyrimui. Tyrimui atlikti buvo sudarytas kokybinio tyrimo klausimynas mokytojams, formuluojami atviro tipo klausimai. Remiantis teorine medžiaga, buvo siekiama išsiaiškinti muzikos pedagogų požiūrį į nuotolinio ugdymo procesą bei atskleisti su kokiais iššūkiais jiems teko susidurti nuotoliniame mokyme.

Kokybinis tyrimas. Apklaustiesiems buvo skirta 10 atviro tipo klausimų (žr. 8 lentelę). Su informantais buvo bendraujama nuotoliniu būdu pateikiant klausimus, į kuriuos atsakyta raštu.

8 lentelė

Interviu klausimai

Klausimai
Pandemijos metu ugdymo procesas buvo perkeltas į nuotolinę erdvę. Kaip jūs vertinate šį nuotolinio ugdymo reiškinį?
Su kokiais iššūkiais teko susidurti nuotolinio ugdymo metu?
Ar dažnai tekdavo susidurti su interneto trikdžiais, mokinių abejingumu jungtis kameras?
Ar naudojote įvairias muzikos programėles, interneto svetaines nuotolinio ugdymo metu? Kokias?
Kokius metodus dažniausiai naudojote virtualiose muzikos pamokose? Gal atradote naujų, inovatyvių metodų skatinančių mokinių mokymosi motyvaciją?
Ar nuotolinio ugdymo metu ugdytinių šeimos nariai įsijungdavo į ugdymosi procesą, noriai bendravo bei bendradarbiavo?
Ar turėjote galimybę teikti daugiau individualių konsultacijų, papildomą mokymosi pagalbą?
Ar ateityje norėtumėte savo darbe taikyti bent dalį nuotolinio mokymo(si) elementų?
Nuotolinio ugdymo laikotarpiu ar skatinote mokinius dalyvauti festivaliuose bei konkursuose? Kaip sekėsi juos ruošti?
Ar nuotolinis ugdymas reikalavo papildomo laiko pasiruošti pamokoms? Kiek maždaug laiko?

Duomenų analizė. Kokybinis tyrimas atliktas 2022 metų balandžio mėnesį. Informantams buvo pateikta informacija, kad interviu duomenys bus naudojami tik magistro baigiamojo darbo tyrimui atlikti. Respondentų atsakymai buvo apibendrinti ir susieti tarpusavyje.

Tyrimo eiga. Atlikus teorinę mokslinės ir metodinės literatūros analizę, kiekybinį tyrimą, kuriame buvo siekiama atskleisti paauglių požiūrį į mokymosi motyvaciją skatinančius veiksnius muzikos dalyke, kitas etapas buvo, kokybinio tyrimo pagalba išsiaiškinti, mokytojų požiūrį į nuotolinio ugdymo procesą, bei atskleisti iššūkius su kuriais jiems teko susidurti virtualiame mokyme.

Tyrimo ribotumas. Tyrimas buvo atliktas nuotoliniu būdu, respondentų skaičius yra gana nedidelis, tad galima pastebėti, kad informantai į kai kuriuos klausimus atsakė trumpai, neišsiplešdami, tad tai susiaurino duomenų interpretacijas. Visgi, tyrimas suteikė pakankamai reikalingos informacijos.

Tyrimo imtis. Tyrime dalyvavo 5 Šiaulių miesto muzikos pedagogai iš skirtingų ugdymo įstaigų.

Tyrimo duomenų analizė. Mokytojų atsakymai į pateiktus klausimus buvo skirstomi į kategorijas, kurioms suteikti subjektyvūs pavadinimai, pagal respondentų atsakymus. Kiekviena kategorija išskaidyta į subkategorijas, joms taip pat suteikti pavadinimai. Visa pagrindinė informacija pateikta lentelėse, kurių rezultatai analizuojami tekste. Aptariant gautus tyrimo duomenis tiriamieji buvo koduojami (M1, M2, M3 ir t.t.).

4.1. Tyrimo rezultatai

Pirmasis tyrimo klausimas buvo skirtas išsiaiškinti kaip mokytojai vertina nuotolinio ugdymo procesą. Pirmojo klausimo analizėje buvo išskirta 1 kategorija ir 3 subkategorijos (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Mokytojų požiūris apie nuotolinio ugdymo procesą (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Mokytojų išgyvenimai nuotolinio ugdymo metu	Psichologinės problemos	<i>Jaučiau vienatvę bei beviltiškumą <..> (M2); <..> atsirado psichologinės problemos, dėl patiriamos įtampos ir kylančių minčių <..> (M3)</i>
	Atgalinio ryšio nebuvimas	<i>Kaip mokiniams paaiškinsime, fiziškai neliesdami <..> (M3); <..> „gyvo“ kontaktinio ugdymo niekada neatstos nuotolinis ugdymas (M4); Gyvas bendravimas <..> niekada neatstos bendravimo ir ugdymo nuotoliniu būdu (M5)</i>
	Prisitaikymas	<i>Bet smagu, kad visi prisitaikė, ypač mokytojai ir ugdymas toliau</i>

		<i>tęsėsi (M1); <..> įpratau ir po kurio laiko netgi pradėjo patikti (M2) tuo pačiu leido augti kaip asmenybei <..>(M3)</i>
--	--	---

Analizuojant nuotolinio ugdymo procesą buvo išskirtos trys kategoriją patvirtinančios subkategorijos. Informantai dalinosi, jog dėl nuotolinio ugdymo teko susidurti su didžiulėmis psichologinėmis problemomis: „*Jaučiau vienatvę bei beviltiškumą*“ <..> (M2); „*atsirado psichologinės problemos, dėl patiriamos įtampos ir kylančių minčių*“ <..> (M3); <..> „*nuotolinis mokymas davė labai didelį stresą*“ (M2). Akivaizdu, kad mokytojų pasisakymuose išryškėjo, kad virtualus mokymas yra sunkesnis psichologiškai, nes ribojama pajautimu gaunama informacija, niekas nebuvo tam pasiruošęs, mokytojai susidūrė su nežinoma erdve, tad šis laikotarpis atnešė nemažai streso bei įtampos. Nuotoliniame ugdyme informantai taip pat pasigedo atgalinio ryšio: „*Kaip mokiniams paaiškinsime, fiziškai neliesdami*“ <..> (M3); <..> „*gyvo*“ *kontaktinio ugdymo niekada neatstos nuotolinis ugdymas*“ (M4); „*Gyvas bendravimas <..> niekada neatstos bendravimo ir ugdymo nuotoliniu būdu*“ (M5). Mokytojai pripratę turėti artimą santykį su mokiniais, o nuotolinio ugdymo metu trūksta tiek akių kontakto, tiek tiesioginio bendravimo. Kiekvienas pedagogas skiria pamokoje nors kelias minutes pasidomėti mokinių asmeniniu gyvenimu, aptarti jų nuotaiką, kitaip tariant, mezga santykius, stipriną ryšį su mokiniais, o nuotoliniame ugdyme dėl įvairių techninių trikdžių dažnai pritrūksta laiko išaiškinti pamokos medžiagą, pateikti užduotis, tad pokalbiams laiko nebelieka. Virtualus mokymas nebuvo lengvas emociškai, atėmė nemažai mokytojo laisvo laiko tinkamai pasiruošti pamokoms. Kita vertus, kai kurie informantai dalinosi, jog prisitaikė prie nuotolinio ugdymo ir pažvelgė į jį kitomis akimis: „*Bet smagu, kad visi prisitaikė, ypač mokytojai ir ugdymas toliau tęsėsi*“ (M1); <..> „*įpratau ir po kurio laiko netgi pradėjo patikti*“ (M2); „*Tuo pačiu leido augti kaip asmenybei*“ <..>(M3).

Antrasis klausimas buvo skirtas sužinoti, su kokiais iššūkiais mokytojams teko susidurti nuotoliniame ugdyme. Iš respondentų pateiktų atsakymų buvo išskirtos 2 kategorijos ir 5 subkategorijos (žr. 10 lentelę).

10 lentelė

Iššūkiai nuotoliniame ugdyme (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Iššūkiai nuotoliniame ugdyme	Naujų metodų paieška	<i><..> informacijos bei mokomosios medžiagos prieinamumas, ieškojimas ir jos pateikimas <..> (M1);</i>
	Interneto trukdžiai	<i><..> interneto trikdžiai, garso bei vaizdo atsilikimas <..> (M2); Prasta garso kokybė, interneto trikdžiai, technologinių</i>

		<i>įrenginių skirtumas <..> (M3);</i>
	Motyvacijos trūkumas	<i><..> vaikų nenoras jungtis kameras (M2); Pasyvus mokinių dalyvavimas (M4); <..> mokiniai nesusikoncentruoja į veiklas bei naują pamokos medžiagą (M5); <..> dalyvauja pasyviai, sunku sudominti (M5)</i>
Išaugęs darbo krūvis	Skaitmeninio turinio ruošimas	<i>Informaciją paruošti perteikti per kompiuterį, rasti ar sukurti skaidres, filmuką, korteles, klausimynus, testus ir t.t. (M1); <..> didžioji dalis turi būti parodoma ekrane, negali būti pavaizduojama kūno kalba, rankų gestais ar tiesiog paaiškinama (M3); Nėra parengtų skaitmeninės nuotoliniams ugdymui skirtos medžiagos (M4)</i>
	Grižtamasis ryšis	<i>Bendravimas su kolegomis ir tėvais, nežiūrint „kiek dabar valandų“ <..> (M3);</i>

Nuotoliniame ugdyme mokytojai susiduria ne tik su išaugusiu darbo krūviu, bet ir didžiuliais iššūkiais. Informantai įsitikinę, kad vienas iš iššūkių su kuriuo teko susidurti, tai naujų metodų paieška – „*Didžiausias iššūkis turbūt buvo informacijos bei mokomosios medžiagos prieinamumas, ieškojimas ir jos pateikimas*“ <..> (M1). Galima teigti, kad mokytojai, daugiau laiko užtrunka kol suranda ar sukuria naujus mokymo metodus (būdus). Taip pat jiems teko išmokti dirbti su naujomis įvairiausiomis programėlėmis, kurios padėtų mokiniams neprarasti susidomėjimo, motyvacijos mokytis nuotoliniame ugdyme. Informantai dalinasi, jog taip pat susiduria pamokose su interneto trukdžiais: „<..> *internetu trikdžiai, garso bei vaizdo atsilikimas*“ <..> (M2); „*Prasta garso kokybė, internetu trikdžiai, technologinių įrenginių skirtumas, ko pasekoje užduotis tenka ruošti keliais variantais, ar net įrenginiais*“ (M3); „<..> *vėliau pamato ar atsilieka garsas-vaizdas*“ (M1). Jeigu dėl interneto trukdžių mokinys negali prisijungti į pamokas, mokytojui tenka kurti individualias užduotis, kurioms prireikia nemažai laiko pasiruošti, sunku išaiškinti reikiamą medžiagą kai garsas ir vaizdas atsilieka, ką jau kalbėti apie dainavimą, kūno perkusiją ir pan. Mokytojai įvardino ir kitokio pobūdžio problemas, kurios iškilo nuotolinio mokymo metu: mokinių motyvacijos trūkumu – „<..> *vaikų nenoras jungtis kameras*“ (M2); abejingumu – „*Pasyvus mokinių dalyvavimas*“ (M4); „<..> *mokiniai nesusikoncentruoja į veiklas bei naują pamokos medžiagą*“ (M5); „<..> *dalyvauja pasyviai, sunku sudominti*“ (M5). Kitaip tariant, dėmesio stoka pamokų metu, atsiradusios mokymosi spragos, abejingumas – tai veiksniai, kurie neabejotinai menkina ne tik mokinių susidomėjimą muzikos pamokomis, bet ir motyvaciją mokytis, aktyviai dalyvauti pamokoje.

Analizuojant išaugusį darbo krūvį buvo išskirtos dvi kategorijų patvirtinančios subkategorijos. Informantai dalinasi, jog vienas iš motyvų dėl išaugusio darbo krūvio,

tai skaitmeninio turinio ruošimas: „<..> *didžioji dalis turi būti parodoma ekrane, negali būti pavaizduojama kūno kalba, rankų gestais ar tiesiog paaiškinama*“ (M3), kitaip tariant visas užduotis, informaciją teko perteikti vaizdiškai, suskaitmeninti: „*Informaciją paruošti perteikti per kompiuterį, rasti ar sukurti skaidres, filmuką, korteles, klausimynus, testus ir t.t*“ (M1). Kadangi mokymosi turinys nebuvo paruoštas nuotoliniam mokymui, mokytojas turėjo pats pasiruošti mokymosi medžiagą, automatiškai išaugo darbo krūvis: „*Nėra parengtų skaitmeninės nuotoliniams ugdymui skirtos medžiagos. Viskas tenka vienam mokytojui*“ (M4). Kitas mokytojų išskirtas motyvas, dėl išaugusio darbo krūvio – grįžtamasis ryšys. Nuotolinis mokymas buvo visiems naujas atradimas, niekas nežinojo kaip viskas vyks ir kaip turėtų vykti. Grįžtamasis ryšys buvo vienas iš svarbesnių motyvų, kuris padėjo sėkmingai įgyvendinti nuotolinį mokymą, tiek su šeimos nariais, tiek su kolegomis – „*Bendravimas su kolegomis ir tėvais, nežiūrint „kiek dabar valandų“, darbo laikas prarado prasmę*“ (M3).

Trečiuoju tyrimo klausimu buvo siekiama sužinoti, ar tekdavo susidurti su mokinių abejingumu jungtis kameras pamokų metu. Buvo išskirta 1 kategorija ir 3 subkategorijos (žr. 11 lentelę).

11 lentelė

Kamerų naudojimas pamokų metu (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Kamerų naudojimas nuotolinio ugdymo metu	Vengimas įsijungti kameras dėl psichologinių motyvų	<i>Bijodavo, kad juos kas nors nufotografuos, nufilmuos ir vėliau tyčiosis iš jų (M2); <..> mokinių drovumas prieš kameras (M3)</i>
	Vyresniųjų mokinių abejingumas	<i>Kamerų mokiniai visai nesijungdavo net ir paprašius (M4); <..> mokinių abejingumas jungtis kameras tikrai pastebėtas (M5)</i>
	Mokinių amžius	<i><..> mokiniai pas mane mažesni, visi įsijungdavo ir norėdavo pasirodyti (M1); <..> pradinių klasių mokiniai su dideliu noru jungdavosi kameras (M2)</i>

Informantai dalinasi, jog pastebėjo mokinių abejingumą jungtis kameras. Vienas iš motyvų – psichologinis – „<..> *mokinių drovumas prieš kameras*“ (M3); patyčių aspektai – „*Bijodavo, kad juos kas nors nufotografuos, nufilmuos ir vėliau tyčiosis iš*

jų“ (M2). Akivaizdu, kad mokiniai bijo patirti patyčias, būti išjuokti, rodyti savo namų aplinką, kadangi nuotoliniame ugdyme ne kartą mokytojai pastebėdavo, jog vaikas mokosi tualete ar virtuvėje. Mokiniam kaip ir mokytojams teko perlipti per save, prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių, tiesiog kitiems tai buvo per sunku, neįveikiama psichologiškai. Analizuojant pastebėtas dar vienas aspektas – mokinių pasyvumas: „Kamerų mokiniai visai nesijungdavo net ir paprašius“ (M4); „<..> mokinių abejingumas jungtis kameras tikrai pastebėtas“ (M5). Be kamerų mokiniai pamokų metu gali užsiimti pašaline veikla, nepastebint mokytojams žaisti žaidimus, miegoti, valgyti ir pan. Tad mokiniai užsiiminėdami pašaline veikla nebesusikoncentruoja ties pamoka, tampa pasyviais, neaktyviais. Žinant koks sunkus paauglystės laikotarpis, nestebina, kad analizuojant duomenis buvo išskirtas dar vienas aspektas – mokinių amžius. Pradinukai ir visi kiti jaunesniojo amžiaus mokiniai, noriai jungėsi kameras, jiems viskas įdomu, tad ir mokytojai nesusidūrė su problema – „<..> mokiniai pas mane mažesni, visi įsijungdavo ir norėdavo pasirodyti“ (M1); „<..> pradinių klasių mokiniai su dideliu noru jungdavosi kameras“ (M2).

Ketvirtu klausimu buvo siekta sužinoti kokias muzikos programėles, interneto svetaines naudoja muzikos mokytojai. Išryškėjo 1 kategorija ir 3 subkategorijos (žr. 12 lentelę).

12 lentelė

Muzikos programėlės (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Programėlių kategorijos	Skirtos užduotims	<..> sukurti internetiniai puslapiai, kuriuose iš karto gali atlikti tam skirtas užduotis (M3)
	Skirtos žaidybiniam pagrindui	Naudojau leisdavau žaisti mokiniams, kad jie pajustų laimę bei žaismingumą (M2)
	Skirtos tobulinti mokinių žinias	<..> kuo įvairesnes, nes norėjosi daug ką išbandyti ir atrasti su kuo dirbti patogiu ir greitu (M1); Muzikiniams pavyzdžiams pateikti<..> (M5)

Išanalizavus mokytojų atsakymus, galima teigti, jog pamokose skirtingai buvo naudojamos muzikos programėlės. Pagal gautus respondentų atsakymus išryškėjo trys skirtingi programėlių naudojimosi tikslai: skirtos užduotims – „<..> sukurti internetiniai puslapiai, kuriuose iš karto gali atlikti tam skirtas užduotis“ (M3); žaidybiniam pagrindui – „<..> leisdavau žaisti mokiniams, kad jie pajustų laimę bei

žaismingumą“ (M2); mokinių žinių tobulinimui – „<..> kuo įvairesnes, nes norėjosi daug ką išbandyti ir atrasti su kuo dirbti patogiu ir greitai“ (M1); „Muzikiniams pavyzdžiams pateikti“ <..> (M5). Kitaip tariant, norėdami pajavairinti pamoką, kuo šiuolaikiškiau perteikti muzikos teorijos žinias ir pan., mokytojai naudojami muzikos programėlėmis, įvairiomis interneto svetainėmis.

Penktuoju klausimu buvo siekiama sužinoti, kokius metodus, skatinančius mokinių motyvaciją, mokytojai naudojo nuotolinėse muzikos pamokose. Išskirta 1 kategorija ir 3 subkategorijos. (žr. 13 lentelę).

13 lentelė

Metodai, naudojami nuotolinio ugdymo metu (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Metodai, naudojami nuotolinio ugdymo metu	Muzikinės programėlės	<..> žaismingai perrašome natas į šią programą ir klausomės kaip mums pavyko (M2); Minčių lietus, muzikinis loto (M4)
	Įvairios užduotys internete	Mėgstu kurti "Pabėgimo kambarius" (M2); , <..> kahoot, quizziz (M4)
	Diskusijos-pokalbiai	<..> metodai buvo diskusijos-pokalbių, vaizdinių priemonių, mokymasis bendradarbiaujant (M1); <..> diskutuodavome ar galime groti ar ne (M1)

Žinome, kad nuotolinėse pamokose mokytojams iškilo iššūkis mokinius sudominti, įtraukti, išmokyti bei motyvuoti. Pagal gautus respondentų atsakymus, buvo identifikuota, kokius metodus mokytojai dažniausiai naudojo nuotolinėse pamokose. Iš gautų atsakymų matome, kad vieni mokytojai rinkosi muzikines programėles, siekdami įtraukti mokinius į muzikos pamoką: „<..> žaismingai perrašome natas į šią programą ir klausomės kaip mums pavyko“ (M2); „Minčių lietus, muzikinis loto“ (M4). Įvairios muzikinės programėlės mokiniams padeda mokytis, atpažinti muzikos instrumentus, lavina individualius meninius bei kūrybinius vaiko gebėjimus, moko kaip reikia kurti muziką, pritaikyti ritmą, išryškinti melodiją ir pan. Mokytojai pasitelkdami įvairias programėles mokinius įtraukia į ugdymo procesą, vaikai lieka sudominti ir skatinami siekti aukštesnių rezultatų, nes viskas perteikiama žaidybiniu pagrindu. Kiti mokytojai kurdavo patys įvairias užduotis internete: „Mėgstu kurti Pabėgimo kambarius, kuris yra kuriamas per google drive kaip paveikslukas ir jame reikia rasti interaktyvius paveikslėlius, kurie turi užduotis; atlikus visas užduotis ir atrakinus spynas vaikai pabėga iš kambario“ (M2); „kahoot, quizziz“ (M4). Interneto svetainėmis, sukurtomis užduotimis, mokiniai mokosi muzikos teorijos aspektų, įtvirtina lengviau jau įgytas

žinias. Kai kurie mokytojai pamokose daugiau diskutuodavo su mokiniais, stengdavosi užmegzti šiltus, draugiškus santykius „<..> metodai buvo diskusijos-pokalbių, vaizdinių priemonių, mokymasis bendradarbiaujant“ (M1); „<..> diskutuodavome ar galime groti ar ne“ (M1). Taigi, mokytojai dirbdami nuotoliniu būdu stengėsi atsižvelgti į mokinių poreikius, pamokų metu, kartu su mokiniais priimdavo sprendimus, bendradarbiavo, stengėsi išlaikyti šiltus, draugiškus santykius tarp mokytojo ir mokinio. Mokytojai nuotoliniame ugdyme turėjo ieškoti kuo šiuolaikiškesnių, inovatyvesnių metodų, kurie padeda mokiniams greičiau ir lengviau prisitaikyti prie besikeičiančių sąlygų, aplinkybių, skatina mokinių motyvaciją.

Kitu klausimu buvo siekiama sužinoti, ar nuotolinio ugdymo metu ugdytinių šeimos nariai įsijungdavo į ugdymosi procesą, noriai bendravo bei bendradarbiavo. Išskirta 1 kategorija ir 3 subkategorijos (žr. 14 lentelę).

14 lentelė

Tėvų požiūris į vaiko ugdymo procesą (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Tėvų įsitraukimas į vaiko ugdymo procesą	Nesąmoningumas atliekant mokiniams skirtas užduotis	<..> tėveliai nerašytų už juos, neatsakinėtų ir nežaistų duotų žaidimų (M2); <..> būti prie vaiko ir padėti ar net spręsti už mokinį, kas žinoma tikrai nepadėjo mokinio pasiekimams (M3)
	Pagalba vaikui	<..> padėdavo, filmuodavo vaikus, rašydavo, klausdavo ir t.t. (M1); prireikus visada suteikdavo pvz. Techninę pagalbą (M3); šeimos nariai padėdavo (M4)
	Atsiribojimas	<..> vengė bendravimo arba pasiteisindavo laiko neturėjimu (M3); <..> šeimos nariai procese nedalyvavo (M5)

Nuotoliniame ugdyme visiems kartu teko ieškoti optimaliausių sprendimų, kaip sėkmingai organizuoti nuotolinį mokymą. Pagal gautus respondentų atsakymus išryškėjo trys skirtingi mokytojų požiūriai apie tėvų įsitraukimą į vaiko ugdymo(si) procesą. Pirmasis – tėvų nesąmoningumas atliekant mokiniams skirtas užduotis. Šioje subkategorijoje įvardinama, kad kai kurie tėveliai viską padaro už patį vaiką – sprendžia užduotis, namų darbus, atsakinėja ir pan.: „Dažnai reikdavo paprašyti, kad tėveliai nerašytų už juos, neatsakinėtų ir nežaistų duotų žaidimų“ (M2); „<..> būti prie vaiko ir padėti ar net spręsti už mokinį, kas žinoma tikrai nepadėjo mokinio pasiekimams“ (M3). Galima teigti, kad tėveliai kartais norėdami padėti savo vaikui, praranda sąmoningumą ir visas užduotis daro už patį vaiką, manydami, kad be jų pagalbos vaikai nesugebės

atlikti užduočių. Taip daroma didžiulė žala, nes vaikas palaiapsniui gali pradėti jausti nevisavertiškumo kompleksą, silpsta jo savarankiškumas. Pagal mokytojų atsakymus buvo identifikuota ir kita, tėvų įsitraukimą į ugdymosi procesą, apibūdinanti subkategorija – pagalba vaikui: „<..> padėdavo, filmuodavo vaikus, rašydavo, klausdavo ir t.t.“ (M1); „prireikus visada suteikdavo pvz. techninę pagalbą“ (M3); „šėimos nariai padėdavo“ (M4). Vienas iš veiksmų norint, kad nuotolinis ugdymas būtų sėkmingas – teigiamas tėvų požiūris į mokyklą, mokytojus, pedagoginį darbą, bendravimą bei bendradarbiavimą nuotoliniame ugdyme, pagalba mokytojui ir vaikui. Tėvų įsitraukimas į vaikų ugdymo procesą, pagalba namuose, atliekant mokymosi užduotis ir pan., teigiamai veikia ne tik vaikų mokymosi pasiekimus, bet ir vaikų ateities perspektyvą, psichinę sveikatą bei socialinius santykius su aplinkiniais. Trečioji išskirta subkategorija – atsiribojimas: „<..> vengė bendravimo arba pasiteisindavo laiko neturėjimu“ (M3); „šėimos nariai procese nedalyvavo“ (M5). Akivaizdu, kad mokytojai turėjo omenyje tuos tėvus, kurie atsiriboja ir nesidomi vaiko ugdymo procesu. Nuotoliniame ugdyme labai svarbu, kad tėvai teiktų vaikams pagalbą, padrasintų, patartų, būtų su jais, rūpintųsi, bet nedarytų skirtų užduočių už patį vaiką.

Tyrime taip pat buvo siekiama sužinoti, ar nuotolinio ugdymo metu prireikė teikti daugiau individualių konsultacijų, papildomą mokymosi pagalbą nei kontaktiniame mokyme. Išskirta 1 kategorija ir 3 subkategorijos. (žr. 15 lentelę).

15 lentelė

Mokymosi pagalba nuotolinio ugdymo metu (M=5)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai
Papildomas laikas mokymosi pagalbai	Individualios konsultacijos	<..> po pamokos skirdavau keletą minučių, jei vaikui reikėdavo (M1); <..> noriai ir drąsiai klausdavo iškilusių klausimų po pamokų (M3)
	Darbas be papildomo užmokesčio	<..> tačiau papildomo apmokėjimo dėl to nebuvo (M2)
	Papildomo darbo nevertinimas	<..> tačiau vaikams tai nelabai aktualu (M5)

Galima teigti, kad mokytojai visuomet stengiasi mokiniui suteikti mokymosi pagalbą, skirti mokiniams savo laisvą laiką: „<..> po pamokos skirdavau keletą minučių, jei vaikui reikėdavo“ (M1); „<..> noriai ir drąsiai klausdavo iškilusių klausimų po pamokų“ (M3). Tačiau kartais mokytojams reikia paskatinimo, įvertinimo

kaip sakant užmokesčio už jų pastangas bei įdėtą darbą: „Galėjau teikti, tačiau papildomo apmokėjimo dėl to nebuvo“ (M2). Nors mokytojas ir stengėsi suteikti mokymosi pagalbą, bet tai nereiškia, kad mokiniams tai yra aktualu – „Galimybė visada yra, tačiau vaikams tai nelabai aktualu“ (M5).

Apibendrinant atlikto tyrimo rezultatus matome, kad nuotolinio ugdymo pradžioje mokytojams buvo sunku psichologiškai, jie jautė daug streso bei įtampos, trūko gyvo bendravimo su mokiniais, kolegomis. Didžiausi iššūkiai, su kuriais susidūrė mokytojai dirbdami nuotoliniu būdu – išaugęs darbo krūvis, motyvacijos trūkumas, skaitmeninio turinio ruošimas, interneto trukdžiai. Tačiau palaipsniui mokytojai prisitaikė prie nuotolinio ugdymo, pažvelgė į šį reiškinį kitomis akimis, leido sau augti kaip asmenybei, ieškoti bei surasti įvairiausių metodų, programėlių, internetinių svetainių. Nuotolinio ugdymo dėka, mokytojai išstebulino savo IKT gebėjimus, išmoko dirbti su įvairiausiomis programomis net ir grįžus į kontaktinį mokymą ir toliau sėkmingai gali tai taikyti savo pamokose, pajvairinant ugdymosi procesą bei motyvuojant vaikus mokytis muzikos.

Apžvelgus abiejų tyrimų rezultatus, galima teigti, kad mokiniams svarbu, kad mokytojai nuotolinėse pamokose taikytų įvairius metodus, programėles, skaitmeninį turinį ir pan., atsižvelgtų į mokinių poreikius, interesus, mėgstamus stilius, taikytų šiuolaikiškus mokymo metodus. Mokytojams svarbu, kad mokiniai nuotolinėse pamokose būtų aktyvesni, teiktų grįžtamąjį ryšį ir toliau megzėtų šiltus, draugiškus santykius tarp mokinio ir mokytojo. Iš tyrimo rezultatų matome, kad mokytojai stengėsi atsižvelgti į mokinių interesus bei poreikius, savo laisvą laiką išnaudojo mokymosi turiniui suskaitmeninti, kuo vaizdžiau, kūrybingiau pateikti mokymo medžiagą, ieškojo įvairiausių programėlių, internetinių svetainių, mokėsi su jomis dirbti, kad tik šie metodai padėtų skatinti mokinių motyvaciją ir siekti aukštesnių mokymosi rezultatų.

IŠVADOS

1. Paauglystės amžiaus tarpsnyje, labai svarbu, kad pats mokymo turinys būtų koncentruotas į paauglio poreikius, interesus, motyvuotų bei skatintų siekti aukštesnių mokymosi rezultatų. Ugdymo turinys turėtų remtis ne kuria nors viena muzikinės veiklos rūšimi, o visų jų kompleksu (dainavimu, muzikos klausymu, solfedžiu, ritmika, grojimu, kūrybinėmis užduotimis). Kiekviena veikla yra svarbi, savaip formuoja paauglio įgūdžius, perteikia žinias.
2. Nuotolinis ugdymas vieniems mokytojams suteikia galimybes veiklą organizuoti kūrybiškai, ieškoti naujų, inovatyvių metodų, kitiems virtualus mokymas yra sunkesnis psichologiškai. Nuotoliniame mokyme norint suorganizuoti muzikos pamoką įdomią, reikšmingą bei kūrybišką, reikia nors truputį įvaldyti IKT gebėjimus, pasitelkti įvairias programėles, leisti vaikams įtvirtinti žinias pasitelkiant žaidimus ar virtualias pratybas.
3. Paauglių amžiaus tarpsnis vadinamas, sunkiu, problemišku, konfliktišku todėl šiame amžiaus tarpsnyje ypatingą reikšmę turi šeima, bendraamžiai ir mokytojai. Mokytojo asmenybės svarba muzikos mokymosi motyvacijai yra labai svarbi. Pedagogai šiame amžiaus tarpsnyje turi padėti mokiniui suprasti ir pažinti save, labiau skatinti pasitikėjimo savimi, palaikyti draugiškus santykius su mokiniais, išklaudyti bei rūpintis jais.
4. Kiekybinio tyrimo duomenys atskleidė, kad mokytojo asmeninės savybės, santykiai su klase ir kiekvienu mokiniu atskirai yra vienas iš svarbiausių veiksmų, lemiančių paauglių mokymosi motyvaciją. Tyrimo rezultatai parodė, kad nuotolinėse pamokose, mokytojas turi atsižvelgti į mokinių poreikius, interesus, mėgstamus stilius, taikyti šiuolaikiškus metodus, įvairias mokymosi programėles, skaitmeninį turinį ir pan.
5. Atliktas kokybinis tyrimas parodė, kad nuotolinio ugdymo pradžioje mokytojams buvo sunku psichologiškai, emociškai jie jautė daug streso bei įtampos, trūko gyvo bendravimo su mokiniais, kolegomis. Didžiausi iššūkiai, su kuriais susidūrė mokytojai nuotoliniame ugdyme – išaugęs darbo krūvis, motyvacijos trūkumas, skaitmeninio turinio ruošimas, interneto trukdžiai.
6. Nuotolinio ugdymo metu, mokytojai išstobulino savo IKT gebėjimus, išmoko dirbti su įvairiausiomis programomis, atrado įvairiausių muzikos programėlių, internetinių svetainių, t.y. šiuolaikiškesnių metodų, kurių pagalba sėkmingai motyvuoja paauglius pilnavertiškai dalyvauti muzikinio ugdymo procese.

LITERATŪRA

1. Abramauskienė, J. (2004). Pradinių klasių mokytojų muzikinės kompetencijos ypatumai. *Pedagogika*, 70. Mokslo darbai. Vilnius: VPU leidykla.
2. Abramauskienė, J. (2002), *Būsimųjų pradinių klasių mokytojų muzikinis ugdymas – jų profesinio rengimo komponentas*. Vilnius.
3. Aramavičiūtė V. and Martišauskienė E. (2008) “ASPECTS OF CHANGES OF RELATIONSHIPS WITH PARENTS: TEENAGERS’ VIEW”, *Acta Paedagogica Vilnensia*.
4. Arends R. I. (2008). *Mokomės mokyti*. Vilnius.
5. Baylarova-Alakbarova B. (2022) The Impact of Music on The Education Motivation in Adolescents Bahar BAYLAROVA-ALAKBAROVA1.
6. Balčytis E. (1997). Aukštesniųjų klasių mokinių muzikinio ugdymo motyvacijos klausimu // Aukštesniųjų klasių mokinių muzikinio ugdymo problemos vykstant Lietuvos švietimo reformai <...> Mokslinės metodinės konferencijos medžiaga. Klaipėda.
7. Balčytis E. (1986). *Muzikos mokymo IV-VIII klasėje pagrindai*. Kaunas.
8. Balevičienė S., (2006). *Chemijos dalyko socialiai reikšmingos temos pedagoginė sistema mokymosi paradigmos kontekste*. Daktaro disertacija, edukologija, KTU.
9. Barkauskaitė M. (2001). *Paaugliai: sociopedagoginė dinamika*. Vilnius.
10. Barkauskaitė, M. (2006). *Suaugusiųjų pedagogikos gairės*. Vilnius.
11. Barkauskaitė M., Motiejūnaitė E. (2004). *Mokymosi motyvacijos problema ir jos sprendimo galimybės* // *Pedagogika*, 70. P. 38-43.
12. Barkauskaitė, M. ir Sinkevičienė, R. (2012). Mokinių mokymosi motyvacijos skatinimas kaip vadybinė problema. *Pedagogika*, 106, 49–60.
13. Beyers, W., Goossens, L. Dynamics of perceived parenting and identity formation in late adolescence, *Journal of Adolescence*, 31, 2008, p. 165-184.
14. Beleišienė, R. ir Barkauskienė, R. (2007). Asocialaus elgesio ir saitų su mokykla sąsajos paauglystėje. *Socialinis darbas*.
15. Bitinas B. Ugdymo filosofija. Vilnius : Enciklopedija, 2000 .
16. Blandė A., Gudalienė E. Paauglystė: Šeimos santykių išbandymas. Leidykla „Šviesa“ 2019.
17. Buchanan C. M., Hughes J. L. (2009). Construction of social reality during early adolescence: can expecting storm and stress increase real or perceived Storm and stress? *Journal of research on adolescence*, 19 (2), 261–285.

18. Bulotaitė L. (1995). *Apie moksleivių savęs vertinimą*. Vilnius.
19. Bukšnytė, L. ir Pukelytė, R. (2009). Mokinių identiteto būsenos ir mokymosi motyvacijos sąsajos. *Pedagogika*, 94.
20. Canitano, R. (2014). Le competenze del docente di strumento. In Blog Chitara e Dintorni. Prieiga per internetą: http://Chitaraedintorni.eu/chitara_e_scuole.competenze.docente.html.
21. Chorzempa, B. F., & Graham, S. (2006). Primary-grade teachers' use of within-class ability grouping in reading. *Journal of Educational Psychology*, 98(3), 529–541.
22. Coleman, B. McNeese, M. N. From home to school: The relationship among parental involvement, student motivation, and academic achievement, *The International Journal of learning*, 16, 2010.
23. Copley, A. (2009). Iššūkiai mokykloje. Kaip mokyti problemiško elgesio vaikus. Vilnius.
24. Dubosaitė L. (2000) *Apie mokinius ir mokytojus// Gama*.
25. Firth S. Performing rites. On the value of popular music. First Harvard University Press paperback edition, 2004.
26. Gaučaitė R., Kazlauskienė A., Masiliauskienė E., Pocevičienė R., Rudytė K. (2012). *Motyvimasis ir galimybių suteikimas mokymuisi*. ISBN 978-609-430-132-2. P. 82.
27. Geoff Petty (2007). Šiuolaikinis mokymas. Tyto Alba, Vilnius.
28. Gnambs, T., & Hanfstingl, B. (2016). The decline of academic motivation during adolescence: An accelerated longitudinal cohort analysis on the effect of psychological need satisfaction. *Educational Psychology*, 36(9), 1691–1705.
29. Gowert Masche (2010). Explanation of normative declines in parents' knowledge about their adolescent children. Kristianstad University College, Centre for Psychology, SE-291 88 Kristianstad, Sweden.
30. Grincevičienė V. (2009). Į mokymosi rezultatus orientuota motyvacija: mokinių ir mokytojų požiūris. *Pedagogika*.
31. Harter S, Whitesell (2003) NR. Multiple pathways to self-reported depression and psychological adjustment among adolescents. *Development and psychopathology*.
32. Hall C., Lindzey G., 1978. *Theories of Personality*. N. Y.
33. Indrašienė V. ir Suboč V. (2010). Mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo veiksniai. *Socialinis darbas*.

34. Jautakytė R. (1998). Vaikų muzikinis ugdymas ir mokytojo vaidmuo. *Muzikinio ugdymo problemos: žvilgsnis į XXI amžių*. Vilnius: Margi raštai.
35. Jereckaitė, S., Rimkutė-Jankuvienė, S. (2010). Šiuolaikinio muzikinio ugdymo sistemos: mokomoji knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
36. Jereckaitė-Jankuvienė, S. (2006). Muzikinis ugdymas vakarų Europoje ir Lietuvoje: teorija ir praktika nuo Antikos laikų iki XX a. pradžios. Vilnius: Enciklopedija.
37. Johns, J. ir Woolf, B. (2006). A dynamic mixture model to detect student motivation and proficiency. In *Proceedings of the National Conference on Artificial Intelligence*, 21(1), 163. Menlo Park, CA; Cambridge, MA; London; AAAI Press; MIT Press.
38. Jovaiša, L. (2001). Ugdymo mokslas ir praktika: analitinių straipsnių monografija. Vilnius.
39. Jovaiša L. (2007). *Pedagogikos propedeutika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
40. Keijsers, L., Branje, S. J. T., Frijns, T., Finkenauer, C., & Meeus, W. (2010). Gender differences in keeping secrets from parents in adolescence. *Developmental Psychology*, 46(1), 293–298.
41. Kievišas, J. Jakštonienė, Z., Bagdonienė, A. (2001), Muzikos specialisto ugdymas. Šiauliai.
42. Koelsch S. (2014). Brain correlates of music-evoked emotions. *Nat Rev Neurosci*, 15(3), 170-80.)
43. Koelsch, S., Offermanns, K., Franzke, P. (2010). Music in the Treatment of Affective Disorders: An Exploratory Investigation of a New Method for Music-Therapeutic Research, *Music Perception*.
44. Krakauskaitė V., 2000. *Muzikos mokymas*. Kaunas: Šviesa.
45. Kubilienė K., 2010, Mokinių adaptacija gimnazijoje: mokytojo kompetentingumo vaidmuo. *Pedagogika T. 98*.
46. Kulakow, Raufelder, (2020). Enjoyment benefits adolescents' self-determined motivation in student-centered learning. Department of Educational Science, University of Greifswald, Germany.
47. Lasauskienė, J. (2010). Muzikos mokytojo veikla ir kompetencijos. Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
48. Legauskas V. (2013). *Vaiko ir paauglio psichologija*. Vilnius.

49. Lundqvist L., Carlsson F., Filmersson P., Patrik N. Emotional responses to music: experience, expression, and physiology 2009.
50. Mache, J.G. (2010). Explanation of normative declines in parents' knowledge about their adolescent children, *Journal of Adolescence*, 33, 2010, p.271-284.
51. Malekoff A. (2004). *Group work with adolescents: Principles and practice*. New York: Guilford.
52. Maslow A.H. (2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius.
53. Melnikovas A. (2017). Nuotolinio mokymo funkcijų genezė technologinio ir edukacinio virsmo paradigmu kontekstuose. *Tiltai*, 2017, 1, p. 113–126.
54. Moon, J.A. (2006). *Handbook of reflective and experiential learning; theory and practice*. London, New York.
55. Navaitis G. (2001). *Psihologinė parama paaugliui*. Vilnius.
56. Navickienė L. (2001). Emocinio imitavimo metodas muzikos pamokoje. Vilnius
57. Orff C. (1975). *Shulwerk: Music fur Kinder*. – Mainz.
58. Patrick G. Hunter, E. Glenn Schellenberg, and Ulrich Schimmack University of Toronto at Mississauga (2010). Feelings and Perceptions of Happiness and Sadness Induced by Music: Similarities, Differences, and Mixed Emotions.
59. Pečeliūnas R. (2003). *Vaių vokalinės kultūros ugdymas chore*. Šiauliai.
60. Petrulytė A. (2003). *Jaunesniojo paauglio socialinė raida*. Vilnius.
61. Pintrich, P. R. ir Schunk, D. H. (2014). *Motivation in Education: Theory, Research, and Applications*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
62. Puronienė V. (2004). Asmenybę ugdyti muzika // Meninio ugdymo aktualijos. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
63. Rajeckas V. (1995). *Asmenybės raida ir ugdymas*. Vilnius.
64. Rastauskaitė, I. Ir Tandzegolskienė, I. (2017). Pedagogų per pamoką naudojami paauglių (15-17 m.) mokymosi motyvacijos stiprinimo būdai.
65. Rathus, S. A. (2012). *Childhood and Adolescence: Voyages in Development*.
66. Rauduvaitė A. ir Ramanauskienė D. (2010). BŪSIMŲ MUZIKOS MOKYTOJŲ ASMENINĖ KARJERA: PROFESIJOS PASIRINKIMAS. Vilnius.
67. Renee, P. M. Snyder, J., Schrepferman, L.M., Snyder, J. (2005). Tje jodint contributions of early parental warmth, coommunication and tracking and early child conduct problems on monitoring in late childhood, *Child Development*, 76, 2005.
68. Richard G. Niemi and M. Kent Jennings (1981). Issues and Inheritance in the Formation of Party Identification. *American Journal of Political Science* Vol. 35,

- No. 4 (Nov., 1991), pp. 970-988 (19 pages). Published By: Midwest Political Science Association.
69. Rinkevičius Z. (1998). *Muzikos pedagogika*. Klaipėda.
70. Rinkevičius, Z. (2005), *Muzikos pedagogika. Bendrasis muzikinis ugdymas*. Klaipėda.
71. Rinkevičius Z. (2002). *Muzikinis mąstymas ir jo ugdymas mokykloje*. Klaipėda.
72. Rinkevičius Z. (2009). *Ką reiškia mokytis muzikos?* Klaipėda.
73. Rinkevičius Z., Rinkevičienė R. (2006). *Žmogaus ugdymas muzika*. Klaipėda.
74. Rean, R.M. ir Deci, E. L. (2009). Intrinsic and extrinsic motivations: *Classic definitions and new directions. Contemporary educational psychology*.
75. Rean, R. M., & Deci, E. L. (2009). Promoting self-determined school engagement: Motivation, learning, and well-being. In K. R. Wenzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation at school* (pp. 171–195). Routledge/Taylor & Francis Group.
76. Rupšienė, L. (2000). *Nenoras mokytis – socialininis pedagoginis reiškinyss*. Klaipėdos Universitetas.
77. Santrock J. W. (1998). *Adolescence*. – University of Texas at Dallas.
78. Schofield, T. J., Conger, R. D., Donnellan, M. B., Jochem, R., Widaman, K. F., Conger, K.J. (2012). Parent personality and positive parenting as predictors of positive adolescent personality development over time, *Merrill-Palmer Quarterly*, 58.
79. Sears, R. R. (1975). *Your ancients revisited: A history of child development*. In E. M. Hetherington (Ed.), *Review of child development research*. U Chicago Press.
80. Simonaitienė B., Jakštienė V. (2007). Possibilities of Increasing Educational Potential of Learning City's Websites. ISSN 1392 – 0758 SOCIAL SCIENCES / SOCIALINIAI MOKSLAI. 2007. Nr.1 (55), Kaunas University of Technology Donelaičio 73, LT-44239 Kaunas, Lithuania
81. Skupaitė, Ž.(2006). *Profesinės mokyklos ir gimnazijos paauglių asmenybės tapatumo, nerimastingumo ir savęs vertinimo ypatumai: magistro darbas*. Vilnius.
82. Smart, D. F., Sanson, A. V. Toumbourou, J. W. How do parents and teenagers get along together?, *Family Matters*, 78, 2008
83. Smetana, J., Daddis, C. (2002). Domain-specific antecedents of parental psychological control and monitoring: The role of parenting beliefs and practices. *Child Development*.

84. Smetana, J. G.; Metzger, A, 2005. Family and Religious Antecedents of Civic Involvement In Middle Class African American Late Adolescents. *Journal of Research on Adolescence*.
85. Susman, E. J.; Rogol, A. (2004). Puberty and psychological development. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds), *Handbook of adolescent psychology* (2nd ed.) (pp. 15–44). Hoboken, NJ: Wiley.
86. Strakšytė A. (2008). Mokymosi sėkmę sąlygojantys aplinkos veiksniai ir jų įtaka paauglių motyvacijai // *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1 (17). P. 112-118.
87. Steinberg L., 2001. *Journal of Research on Adolescence*.
88. Steinberg, L. (2004). Adolescence. In J. Kagan (Ed.), *Gale Encyclopedia of Psychology*. Farmington Hills, MI: Gale Group.
89. Steinberg L. and Elizabeth S. Scott. 2008 Adolescent Development and the Regulation of Youth Crime. *The Future of Children* Vol. 18, No. 2, Juvenile Justice (Fall, 2008), pp. 15-33 (19 pages) Published By: Princeton University .
90. Stoll L., Fink D., 1998. *Educational Change: Easier Said Than Done*.
91. Šečkuvienė H. (2004). Muzikinių gabumų problema. *Žvirblių takas*, 1.
92. Šečkuvienė, H., Ambrauskienė, J. (2005), Paauglių muzikos mokymosi motyvacijos veiksniai. *Pedagogika*.
93. ŠMSM (2020). Ugdymo organizavimas bendrojo ugdymo mokyklose karantino metu (2020 11 07–2020 11 29). ŠMSM Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Regioninės politikos analizės skyriaus parengta analizė, apibendrinio L. Kontautienė, RPAS vyriausioji specialistė.
94. Theobald, M. A. (2005). *Increasing student motivation: Strategies for middle and high school teachers*. California: Corwin Press.
95. Umbrasienė V. (2005). Gabumų ir poreikių dialogas: asmenybės muzikinio ugdymo modelis. *Pedagogika*, 80, p.85-90
96. Urnėžienė, E. (2012). Profesorė M. Barkauskaitė apie mokymosi motyvaciją kaip ugdymo proceso sėkmės sąlygą. *Pedagogika*, 108, 38–42.
97. Vaitkevičius, J. (2001). *Istorinė (lyginamoji) didaktika*. Vilnius: VPU.
98. Ventura, D. (2007). Reconciling family and work: new challenges for social policies in Europe. *Sociologia e Politiche Sociale*.
99. Vidurinio ugdymo programos aprašas. Bendrosios nuostatos. Vilnius, 2011.
100. Vidurinio ugdymo programos aprašas. Bendrosios nuostatos. Vilnius, 2008.

101. Vitkauskas R. (2003). *Muzikos mokytojo profesinė savirealizacija: galimybės, prielaidos ir ypatumai* (Daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija, VPU).
102. Vitkauskas, R., Abramauskienė, J., Barisas, K., Kirliauskienė, R., Palubinskienė-Tarnauskaitė, V. (2012). Bendrasis muzikinis ugdymas Lietuvoje: raida ir kryptys [General Music Education in Lithuania: Development and Trends]. Vilnius: LEU leidykla.
103. Žukauskienė R. (2012). *Raidos psichologija: integruotas požiūris*. Vilnius: Margi raštai.
104. Žukauskienė, R. Malinauskienė, O. (2007). Paauglių emocinių ir elgesio sunkumų sąsajos ir pokyčiai per trejus metus: amžiaus ir lyties ypatumai.
105. Wright, J. (2011). Six Reasons Why Students Are Unmotivated (and What Teachers Can Do). National Association of School Psychologists Summer Critical Issues Conference / Indianapolis. RTI Toolkit: A Practical Guide for Schools.
106. Wigfield A. and Eccles S. (2020). Contemporary Educational Psychology. University of Maryland, United States.

ANKETA

Mielas moksleivi,

Esu Vilniaus Universiteto Šiaulių Akademijos studentė - Simona Spranaitytė. Jūsų nuomonė labai svarbi ir vertinga, tad prašyčiau atsakyti į pateiktus klausimus, tinkamą variantą tiesiog apibraukiant ar pažymint varnele. Būkite nuoširdūs ir sąžiningi, nes Jūsų kiekvieno atsakymai yra svarbūs. Anketa yra anoniminė ir gauti rezultatai niekur nebus skelbiami, tik panaudoti tyrime. Ačiū už pagalbą ir sėkmės. Iš anksto dėkoju!

Jūsų lytis:

berniukas

mergaitė

Kurioje klasėje mokaisi (įrašyk).....

1) Kaip tau sekasi mokytis muzikos? (pažymėk tinkantį atsakymo variantą)

- labai gerai
- gerai
- vidutiniškai
- blogai
- labai blogai
- nežinau

2) Jeigu muzikos pamokos tau patinka, tai dėl kokių priežasčių? (pažymėti iki 3 variantų)

- Gaunu įdomių ir reikalingų žinių
- Lavinu savo muzikinius gabumus
- Mokytojas įdomiai organizuoja pamokas
- Joms nereikia ruoštis, nėra įtampos
- Galiu išreikšti save, panaudoti savo kūrybinius sugebėjimus
- Kita(įrašyti).....

3) Jeigu muzikos pamokos tau nepatinka, tai dėl kokių priežasčių? (pažymėti iki 3 variantų)

- Nuobodi pamokų vedimo forma
- Neįdomus pamokų turinys
- Noriu išvengti draugų kritikos

- Nepatinka mokytojo dėstymo stilius
- Mažai kalbama apie šiuolaikinę muziką, kuri aktuali jaunimui
- Per daug teorijos ir mažai praktikos
- Kita (įrašyti).....

3) Ar per muzikos pamokos naudojamos įvairios programėlės motyvuoja mokytis muzikos? (pažymėk tau tinkantį atsakymo variantą)

- taip iš dalies ne nežinau

4) Ar sutinki su šiais teiginiais? (kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą)

Teiginiai	Tikrai taip	Taip	Nežinau	Ne	Tikrai ne
Pažymys skatina siekti geresnių rezultatų					
Vertinimas yra mokymo proceso dalis					
Vertinimas padeda tobulėti					
Vertinimas sukelia baimės jausmą					
Vertinimas turi menką įtaką mano norui muzikuoti					
Vertinimas padeda suvokti savo mokymosi lygį					
Vertinimas suteikia informaciją tėvams					

5) Pagal įdomumą įvertink lentelėje pateiktas veiklos sritis pamokose (kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą):

	Labai įdomu	Įdomu	Nelabai įdomu	Nežinau	Neįdomu
Solfedžio					
Grojimas muzikos instrumentais					
Kūrybinės užduotys					
Dainavimas					
Muzikos teorija					
Muzikos klausymas					

7) Koks stilius/žanras tau labiausiai patinka muzikos pamokose? (kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą):

Teiginiai	Tikrai taip	Taip	Nežinau	Ne	Tikrai ne
Hip Hops					
Pop muzika					
Rokas					
Simfoninė muzika					
Lietuvių liaudies muzika					
Klasikinė muzika					
Repas					
Džiazas					

8) Ar eitum dažniau į muzikos pamokos jeigu tavo mokytoja(-s) būtų: (kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą):

Teiginiai	Tikrai taip	Taip	Nežinau	Ne	Tikrai ne
Griežtesnė (-is)					
Nuolaidesnė (-is)					
Man patinka mano mokytojai					

Mokytojai turi menką įtaką mano norui mokytis					
Nuoširdžiau su manimi bendrautų					
Labiau atsižvelgtų į mano nuomonę					

9) Kurie veiksniai, Jūsų nuomonė, svarbiausi mokymosi motyvacijai?

(kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą):

Teiginiai	Tikrai taip	Taip	Nežinau	Ne	Tikrai ne
Bendraamžių įtaka					
Šeimos aplinka					
Ugdomoji aplinka					
Mokytojo veikla					
Vertinimo sistema					

10) Kaip manai, kokią naudą gaunate muzikos pamokoje? (pažymėk tau tinkamą atsakymą/us)

- Susipažįstame su muzikos instrumentais
- Išmokstame naujų dainų
- Susipažįstame su kompozitorių biografijomis ir jų kūryba
- laviname dainavimo muzikavimo, kūrybinės veiklos įgūdžius
- skatiname kūrybiškumą, vidinių emocijų atskleidimą

11) Kas labiausia tave skatina mokytis muzikos? (kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą)

Eil. Nr.	Paskatos	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Tėvai nori, kad mokyčiausi muzikos					
2.	Tėvai domisi mano pasiekimais					
3.	Muzikos mokosi mano draugai					
4.	Man patinka koncertuoti, dalyvauti įvairiuose renginiuose.					
5.	Man patinka muzikos mokytojas					
6.	Įdomios muzikos pamokos					
7.	Galimybė susirasti naujų draugų					
8.	Noriu gauti gerus pažymius					
9.	Išreiškiu save					
10.	Jaučiu malonumą muzikuodamas					
11.	Noriu patikti draugams					
12.	Įdomios užduotys					
13.	Muzikos pamokose linksma					
14.	Man patinka koncertuoti					
15.	Patinka mokyklos atmosfera					

12) Įvertink teiginius apie nuotolinį ugdymą (kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą):

Eil. Nr.	Teiginiai	Tikrai Taip	Taip	Nežinau	Ne	Tikrai Ne
1.	Nuotolinio ugdymo metu tapau labiau savarankiška/as, prisitaikiau prie besikeičiančių aplinkybių					

2.	Nuotolinio ugdymo metu buvo įdomu mokytis neįprastose virtualiose platformose					
3.	Nuotolinio ugdymo metu praradau susidomėjimą muzikos pamokomis					
4.	Nuotolinio ugdymo metu susipažinau su daugybe įdomių muzikos programėlių					
5.	Nuotolinio ugdymo metu mano mokymosi rezultatai pagerėjo					
6.	Nuotolinėse pamokose nuolat turėjau galimybę išreikšti save					
7.	Pamokose gaudavau reikalingą mokymosi pagalbą					
8.	Nuotoliniame ugdyme trūko bendravimo su mokytojais, klasės draugais					
9.	Sunku mokytis, susikaupti dėl interneto trikdžių					
10.	Mokytojo pasirinkti mokymosi metodai nuotolinio ugdymo metu atitiko mano poreikius					
11.	Virtualios muzikos pamokos įdomios, nes mokytojai naudodavo IKT					
12.	Buvo pateikiama per daug teorinių užduočių, mažiau praktinių užsiėmimų					
13.	Daug reikėjo mokytis savarankiškai					
14.	Virtualiose pamokose dažnai užsiimdavau pašaline veikla					
15.	Nuotolinėse pamokose trūkdavo dainavimo, grojimo muzikos instrumentais					
16.	Buvo mokoma tokių dalykų, kurie man mažai reikalingi					
17.	Pamokose būdavau aktyvi/us, nuolat su įjungta kamera					

13) Pažymėk kurios veiklos dažniausiai vykdavo nuotolinėse pamokose
(kiekvienoje eilutėje pažymėk × tau tinkantį atsakymą)

Eil. Nr.		Tikrai Taip	Taip	Nežinau	Ne	Tikrai ne
1.	Muzikos teorija					
2.	Dainavimas					
3.	Solfedžiavimas					
4.	Įvairios kūrybinės užduotys					
5.	Muzikos klausymas					
6.	Įvairios muzikinės užduotys pateiktos interneto svetainėse					
7.	Muzikos viktorinos					

8.	Muzikos kūryba pasitelkiant <i>musiclab.com, sibielius.com</i> ir kt.					
9.	Muzikos instrumentų pažinimas bei grojimas pasitelkiant įvairias mokymosi programėles					
10.	Ritminės užduotys					

**12) Ką galėtum pasiūlyti, kad muzikos pamokos virtualioje erdvėje būtų įdomesnės?
(Irašyk)**

.....
.....

DĖKOJU UŽ NUOŠIRDŽIUS ATSAKYMUS!

SĖKMĖS! ☺

